

G Ü M R Ü K T E UZMAN GÖRÜŞ

Yıl : 2 • Sayı : 3 • Nisan - 2003

ISSN: 1303-7722

- **AVRUPA-AKDENİZ SERBEST TİCARET ALANI VE
EUROMED KAPSAMINDA YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER**
- **SERBEST BÖLGELER**
- **YURTIÇİ TRANSİT İŞLEMLERİNDE TEMİNAT : GLOBAL
TEMİNAT SİSTEMİ**
- **TOPLULUK GÜMRÜK MEVZUATINDA "GÜMRÜK
KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ" NİN İNCELENMESİ
VE HOLLANDA GÜMRÜK İDARESİ UYGULAMALARI**
- **GÜMRÜK İDARELERİNDE DÜRÜSTLÜĞÜN
YERLEŞTİRİLMESİ**
- **KOMŞULARIMIZLA TİCARETİMİZİN GELİŞTİRİLMESİNDE
YENİ BİR BOYUT SINIR TİCARET MERKEZLERİ**
- **KARA PARANIN AKLANMASI VE MEVZUATIMIZDA
YAPILMASI GEREKEN DÜZENLEMELER VE GÜMRÜK
AÇISINDAN KONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ**
- **MEVZUAT LİSTESİ**
- **İNTERNET DÜNYASINDAN HABERLER**
- **KİTAP TANITIMI**
- **26 OCAK PANELİ**

"SINIRLARI AŞACAK BİR BAŞARI HİKAYESİ"

Son 28 yıldır dünya daha hızlı dönüyor!

Microsoft

GÜMRÜKTE UZMAN GÖRÜŞ

Gümrük Uzmanları Derneği Adına Sahibi

Yönetim Kurulu Başkanı
Özlem SOYSANLI

Yazı İşleri Müdürü
Yasemin DALKIRAN

Yayın Kurulu
Kamile AÇIK
Rasim KUTLU
A.Kadir ÖZGEN
Aynur ÇIRAY
Nuray YALTIKLI
Özlem KAPLAN

Dağıtım - Reklam - Abonelik

Fatih BOZKURT - 0.312.306 89 27
M. Kemal AVCI - 0.312.306 84 69
Faks : 0.312.311 50 47

Okuyucu Mektupları ve Öneriler İçin
Adres:P.K. 761 Ulus/ANKARA

Yönetim Adresi

Yüksel Cad. No:46 kat:4 Kızılay/ANKARA

Web Adresi

www.gumrukuzmanlari.org

e-posta

dergi@gumrukuzmanlari.org
dergiabone@gumrukuzmanlari.org

ISSN:1303-7722

Hesap No:

İş Bankası Ankara Şubesi
4200 304400 555 2949

Posta Çeki Hesap No:

1910815-Ulus

Baskı

ATA Ofset Tanıtım ve Matbaacılık
(0312) 312 42 41

- *Gümrük Uzmanları Derneği tarafından yayınlanan 3 aylık bir dergidir.*
- *Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.*
- *5847 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre her hakkı Gümrük Uzmanları Derneğine aittir. Gerçek ve tüzel kişiler tarafından kısmen dahi olsa çoğaltılamaz. Dergide yayınlanan yazıların başka yayın organlarında yayınlanması ancak yayın kurulundan alınacak yazılı izin ve kaynak gösterilmesi koşuluyla mümkündür.*

Dergimize abone olmak isteyen okurlarımızın dikkatine!

Hesap numaramıza yıllık 4 adet dergi için 10.000.000.-TL (onmilyon TL) yatırılarak dekont ve detaylı adres bilgilerinin dergiabone@gumrukuzmanlari.org adresine veya 0.312.311 50 47 numaralı faksna gönderilmesi yeterlidir.

İÇİNDEKİLER

Merhaba	1
<i>Yasemin DALKIRAN</i>	
Avrupa-Akdeniz Serbest Ticaret Alanı ve Euromed Kapsamında Yürütülen Faaliyetler ...	3
<i>Muzaffer SOYSANLI</i>	
Serbest Bölgeler	23
<i>Adem OĞULTARHAN</i>	
Yurtiçi Transit İşlemlerinde Teminat: Global Teminat Sistemi	31
<i>Boğaç KANADLI</i>	
Topluluk Gümrük Mevzuatında “Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi”nin İncelenmesi Ve Hollanda Gümrük İdaresi Uygulamaları	45
<i>Didem AKTEKİN</i>	
Gümrük İdarelerinde Dürüstlüğün Yerleştirilmesi	58
<i>Sebahattin KUŞ</i>	
Komşularımızla Ticaretimizin Geliştirilmesinde Yeni Bir Boyut	
Sınır Ticaret Merkezleri	67
<i>Nuray AKAN YALTIRAKLI - Mehmet UYLUKÇU</i>	
Kara Paranın Aklanması ve Mevzuatımızda Yapılması Gereken Düzenlemeler ve Gümrük Açısından Konunun Değerlendirilmesi	76
<i>Vedat ÇAPRAZ</i>	
Mevzuat Listesi	88
<i>Nezaket ADIGÜZEL</i>	
İnternet Dünyasından Haberler	93
<i>Fatih BOZKURT</i>	
Kitap Tanıtımı	97
<i>Fatih BOZKURT</i>	
“Sınırları Aşacak Bir Başarı Hikayesi”	99
26 Ocak Paneli	

Merhaba

Yasemin DALKIRAN
Gümrük Uzmanı

Ve işte üçüncü sayımız... İlk sayımız olan Ekim 2002 sayımız ile sizlere merhaba demiştik. Ocak 2003 te ikinci sayımız yayınlandı. Şimdi ise, üçüncü sayımız ile yeniden karşınızda olmanın mutluluğu içerisindeyiz. Gördüğümüz üzere dergimiz yayın hayatına henüz başlamış, tıpkı Gümrük Uzmanları gibi, "genç" bir dergi. Ama hedefimiz; gençliğin vermiş olduğu dinamizmi ve enerjiyi hiç kaybetmeden uzun yıllar ayakta kalabilmek ve yayın hayatına devam edebilmek.

Bizler Gümrük Uzmanları olarak bir dergi çıkarmaya karar verirken; modern gümrükçülük anlayışının bir uzantısı olarak dış ticaret erbabı ve gümrükler arasında köprü olma görevini üstlenmeye talip olduğumuzu belirtmiştik. Bu görevi yerine getirirken çok da başarısız olmadığımızı

ilk iki sayımız ile ilgili aldığımız olumlu tepkilerden anlıyoruz.

Üçüncü sayımızda ağırlıklı olarak; 26 Ocak Dünya Gümrük Günü etkinlikleri çerçevesinde, Gümrük Uzmanları Derneği'nin organizatörlüğünde gerçekleştirilen "Sınırları Aşacak Yeni Bir Başarı Hikayesi" isimli panele yer verdik. Panelde, komşu ülkeler ile ticaretimizin geliştirilmesi, bu kapsamda doğu ve güneydoğu bölgelerinin ekonomilerinin canlandırılması için yapılması gerekenler ve bu amaçlar doğrultusunda gümrük idarelerine düşen roller tartışıldı. Sayın Bakanımız Kürşad TÜZMEN ve bölge illerinin bazı Milletvekilleri, Sayın Müsteşarımız Doç.Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU'nun da katılmış olduğu panele, Doğu ve Güneydoğu komşularımız gümrük idareleri ile Müsteşarlığımız ve Dış Ticaret Müsteşarlığının yetkilileri, bölge ticaret odası başkanları, ihracatçılar ve gazeteciler

panelist olarak katılmışlardır. Bizler de dergi gurubu olarak, geniş katılımlı bu panelden siz değerli okuyucularımızın da faydalanabilmesi için konuşulanları dergimizde yayınlamaya karar verdik.

Ayrıca bu sayımızda; Transitte global teminat uygulamaları, taraf ülkelerin 2010 yılına kadar birbirleri arasında ticaretin serbestleştirilmesini hedefleyen Avrupa-Akdeniz Serbest Ticaret Alanı (Euro Mediterranean Free Trade Area), ekonomi politikalarının uygulanmasının önemli bir ayağı olan serbest bölgeler, 26 Ocakta yapılmış olan panelin bir uzantısı diyebileceğimiz komşularımız ile ticaretin artırılması amaçlı Serbest Ticaret Merkezi Projesi, Kara paranın aklanması için mevzuatımızda yapılması gereken düzenlemeler ile gümrük açısından yapılması gerekenler, gümrük kontrolü altında işleme, gümrük idarelerinde dürüstlük ilkeleri konularına yer verdik.

Dergimizde yayınlanan bu konuların sizler için de faydalı olmasını umuyoruz. Bizler, daima siz değerli okurların dergimiz ile ilgili düşüncelerine önem veriyoruz. Sizlerin yapacak olduğu eleştiriler, neyi yapıp neyi yapmamız gerektiği konusunda yolumuza ışık tutacağı kani-

sındayız. Bu nedenle gerek eleştirileriniz gerekse yayınlanmasını istediğiniz yazılar konusunda iletişim adreslerinden bizlere ulaşmanız bizi ayrıca mutlu edecektir.

Dergimizi, herhangi bir ekonomik kaygı gütmeksizin, en fazla okuyucuya nasıl ve ne şekilde ulaştırabiliriz kaygısı ile yayınlamaktayız. Her ne kadar kar amaçlı bir dergi olmasa da, sizlerin de takdir edeceği gibi, dergi çıkarmanın bir takım maliyetleri var ve bu maliyetleri siz okurlarımıza yansıtmamanın tek yolu ise reklam gelirlerine başvurmak. Bu kapsamda, reklam bulma çalışmalarında bizlere önemli ölçüde destek olan Muhabere ve Elektronik Dairesi Başkanı Nurcan ÖZYAZICI'ya dergi grubu olarak teşekkürü borç biliyoruz.

Keyifli bir okuma ve faydalanacağımız bir kaynak olması dileklerimizle, 4. sayımızda tekrar görüşmek üzere hoşçakalın....

Yasemin DALKIRAN

Yazı İşleri Müdürü

Avrupa-Akdeniz (Euromed) Serbest Ticaret Alanı Ve Euromed Kapsamında Yürütülen Faaliyetler

Muzaffer SOYSANLI
Genel Müdür Yardımcısı*

Kasım 1995’de AB ve Akdeniz ülkelerinden 27 Dışişleri Bakanı’nın Barcelona Deklarasyonu’nu imzalamasıyla başlatılan Barcelona Süreci, Akdeniz Alanı’nın istikrar ve kalkınmasını AB’nin istikrar ve kalkınmasıyla ilişkilendiren ve siyasal, sosyal, insani ve kültürel, ekonomik ve mali olmak üzere üç boyutu olan iddialı bir programdır.

Barcelona Deklarasyonu’nun üç temel sacayağından biri olan

ekonomik ortaklık alanında taraflar, ortak bir refah alanı olacak şekilde, Avrupa-Akdeniz Serbest Ticaret Alanı’nı -Euro Mediterranean Free Trade Area- 2010 yılına kadar oluşturmak üzere, birbirleri arasındaki ticaretin 2010 yılına kadar serbestleştirilmesini de içeren bir stratejiyi kabul etmişlerdir.

Avrupa-Akdeniz Serbest Ticaret Alanı, hayata geçirilmesi halinde, AB’ne aday olan Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleriyle birlikte, 40 ülkeyi ve yaklaşık 800

* Dış Ticaret Müsteşarlığı, AB Genel Müdürlüğü

milyon tüketiciyi kapsayacak ve bu şekilde dünyadaki en büyük ticaret alanı haline alacaktır. Bu hedef, AB ve Akdeniz ülkelerinin 9'u arasında imzalanmış Avrupa-Akdeniz Ortaklık Anlaşmaları ile Akdeniz ülkeleri arasında serbest ticaret anlaşmaları imzalanarak gerçekleştirilecektir.

Diğer taraftan 5-6 Kasım 2001 tarihlerinde gerçekleştirilen Avrupa-Akdeniz Dışişleri Bakanları Konferansında, AB Tek Pazarı tecrübesinde olduğu gibi, taraflar arasında idari ve teknik mevzuatın yakınlaştırılması yoluyla, bir Avrupa-Akdeniz Ekonomi Alanı'nın oluşturulması hedef olarak benimsenmiştir. Avrupa-Akdeniz Ekonomik Alanı'nın bir hedef olarak ortaya konulmasındaki en temel gerekçe, AB ve Akdeniz ülkeleri arasındaki yüksek düzeyli ekonomik entegrasyondur.

Akdeniz ülkelerinin dış ticaretlerinin önemli bir kısmı AB ile yapılmakta olup, kimi ülkelerin dış ticaretlerinde, AB'nin payı %60 ila 75'e ulaşmaktadır. Bunun yanı sıra, doğrudan yabancı yatırımlarının önemli bir kısmı AB kaynaklı olup, turizm sektörleri büyük oranda AB tüketicilerine hitap ettiği gibi, AB'nde ya-

şayan Akdeniz ülkeleri vatandaşı göçmenler de, taraflar arasında önemli bir bağ oluşturmaktadır. Bu nedenlerle ekonomik bağların sıkılaştırılması ekonomik verimliliğin artırılması açısından önem taşımaktadır.

Öte yandan, Akdeniz ülkelerinin halihazırda önemli yapısal reformlar gerçekleştirmek zorunda olmaları ve bu amaçla mali kaynaklara ihtiyaç duymaları, bu konuda hem gerekli uzmanlığa hem de kaynağa sahip olan AB ile ilişkilerini güçlendirmelerini zorunluluk haline getirmektedir.

Bu kapsamda AB ve Akdeniz ülkeleri arasındaki anlaşmalar iki ana unsuru içermektedir:

- Rekabet gücünü artırmak için, ticaretin aşamalı olarak serbestleştirilmesi,
- Yapısal reformları gerçekleştirmek üzere, AB'nin sağlayacağı mali ve teknik yardımlar.

EUROMED Serbest Ticaret Alanı, bölgedeki son ticaret anlaşmasının geçiş döneminin sona ermesiyle tamamıyla kurulacak ve Akdeniz ülkeleri arasındaki gümrük duvarları ortadan kalkacaktır. Bu tür bir bölgesel bütünleşmenin, gerek ticaret yaratıcı

gerekse de üçüncü ülkelerle Akdeniz ülkeleri arasındaki ticaretin bölge içine kayması gibi etkilere neden olup, halen Akdeniz ülkelerinin, toplam dış ticaretleri içinde % 5 düzeyinde seyretmekte olan bölgesel ticareti artırması beklenmektedir. Bu kapsamda EUROMED Serbest Ticaret Alanı ile birlikte oluşturulması düşünülen Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülasyonu Sistemi'nin sağlayacağı, bir ülkede üretilen hammadde ve ara malların, bir diğer ülkede işlenmesi ve hiçbir menşe sınırlamasına tabi olmadan üçüncü bir ülkeye ihraç edilebilmesi imkanının, bölgesel ticareti artırıcı ayrı bir etken olacağı düşünülmektedir.

Halihazırda, AB'nin bölge ülkeleriyle imzaladığı anlaşmalar ve Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin birbirleriyle imzaladıkları anlaşmaların yanısıra EFTA'nın İsrail, Ürdün, Filistin Özerk Yönetimi ile olan STA'ları, Türkiye'nin İsrail ile olan STA'sı, İsrail'in MDAÜ ile olan STA'ları ve Fas, Tunus, Libya ve Cezayir'in üyesi olduğu Arap Mağrip Birliği yürürlükte olan anlaşmalardır. Mayıs 2001 tarihli Agadir Deklarasyonu ile

Fas, Tunus, Mısır ve Ürdün arasında bir serbest ticaret alanı kurulmuş olup, bölge ülkeleri arasında müzakereleri yürütülen anlaşmalar da mevcuttur. AB'nin Malta, Fas, Tunus, İsrail, Ürdün, Lübnan ve Filistin ile olan yürürlükteki anlaşmaları dışında, Cezayir-AB Anlaşması imzalanmıştır. Halihazırda AB'nin Akdeniz bölgesinde müzakere sürecinde olan tek STA anlaşması, AB-Suriye Anlaşmasıdır.

Türkiye'nin Barcelona Sürecine Katılımı

Türkiye, 1980'li yılların başında başlattığı ticarete liberalleşme süreci ve bilahare AB ile olan Gümrük Birliği çerçevesinde AB'nin tercihli ticaret rejimlerini üstlenme yükümlülüğü kapsamında, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri ve İsrail'de dahil olmak üzere 13 adet serbest ticaret anlaşmasını yürürlüğe sokmuş durumdadır. Yürürlükte olan serbest ticaret anlaşmaları dışında Barcelona Süreci doğrultusunda Mısır, Fas, Tunus ve Filistin Özerk yönetimi ile serbest ticaret anlaşmaları müzakereleri sürdürülmekte olup Lübnan, Cezayir

ve Ürdün ile müzakerelere başlanması planlanmaktadır.

Türkiye'nin Akdeniz Ülkeleri ile yürütmekte olduğu STA müzakereleri ile ilgili gelişmeler ülkeler itibariyle aşağıda yer almaktadır.

Mısır:

Ülkemizle Mısır arasında serbest ticaret anlaşması akdedilmesine ilişkin olarak sonuncusu Eylül 1999 tarihinde olmak üzere, üç tur müzakere yapılmış ve sonuç olarak taraflar, anlaşma metni üzerinde prensipte mutabık kalmışlardır. Ancak, daha sonra yapılan müteaddit girişimlere rağmen, Mısır tarafı, müzakerelere devam etmekten kaçınmıştır.

Sn. Bakan Kürşad Tüzmen'in 17-19 Mart 2003 tarihlerinde Kahire'ye yapmış olduğu resmi ziyaret esnasında, Türkiye-Mısır Serbest Ticaret Anlaşmasının bir an önce tamamlanması konusu da dile getirilmiş olup, STA müzakerelerinin yeniden başlatılması hususunda mutabakat sağlanmıştır.

Fas:

Türkiye ile Fas arasında STA imzalamak üzere dört tur müzakere yapılmış olup, Fas tarafının konuya isteksiz yaklaşması nede-

niyle, anlaşmanın imzalanması yönünde bir gelişme sağlanamamıştır.

Tunus:

Tunus'la STA imzalanmasına yönelik olarak düzenlenen teknik komite toplantılarının ikincisi 27 Eylül 2002 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Olumsuz bir havada geçen bu toplantıda üçüncü toplantının 2003 yılının ikinci çeyreğinde yapılması kararlaştırılmıştır.

Filistin:

Filistin-Türkiye I. Tur STA müzakereleri Şubat 1999'da gerçekleştirilmiş ve taslak hassas sanayi ürünleri listeleri değişimi yapılmıştır. Bilahare II. Tur müzakerelere Nisan veya Mayıs 2002 aylarında devam edilmesi hususunda tarafımızdan girişimde bulunulmuştur. Ancak, Filistin'de mevcut siyasi durumun bir STA müzakeresi yapılmasına imkan tanımadığı düşünüldüğünden bu ülke ile STA imzalanması girişimleri ertelenmiştir.

Suriye:

Türkiye Suriye'ye STA imzalamaya teklif etmek üzere onay sürecini Kasım 2001'de tamamlamıştır. Sn. Bakan Kürşad

Tüzmen'in, Suriye'ye, 31 Ocak-2 Şubat 2003 tarihlerinde yapmış olduğu ziyaret esnasında, Suriye tarafına ülkelerimiz arasında STA müzakerelerine başlanılabileceğini teminen, anlaşma taslağı metni tevdi edilmiş ve görüşmelere bir an önce geçilmesi hususu vurgulanmıştır.

Ürdün:

Ürdün ile bir STA akdedilmesine ilişkin çalışmalara, taslak anlaşma metninin 2000 yılı Nisan ayında Ürdün tarafına tevdi edilmesiyle başlanmıştır. Ülkemiz ile Ürdün arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmasına yönelik müzakerelere başlanması konusunda, ilgili ülke Makamları nezdinde her düzeyde dile getirilen taleplere ve yapılan girişimlere karşın bugüne kadar bir ilerleme sağlanamamıştır.

Cezayir:

30 milyona yakın nüfusuyla bölgedeki büyük sayılabilecek pazarlardan olan Cezayir, 1,5 milyar Dolara ulaşan ticaret hacmiyle Türkiye'nin, önemli ticaret ortaklarından birisidir. Cezayir tarafına da Türkiye'nin hazırladığı taslak STA metni iletilmiş, ancak müzakerelere başlanması konusunda ilerleme kaydedilememiştir.

Türkiye'nin Bölge Ülkeleriyle Ticareti

Aşağıdaki tablolarda da görüldüğü üzere, Akdeniz ülkelerinin Türkiye'nin toplam dış ticareti içindeki payı % 5-7 civarında gerçekleşmekte olup, ithalatın en önemli kısmını Cezayir ve Libya'dan yapılan petrol ve doğalgaz ithalatı oluşturmaktadır. Bu oranların gerçek ticaret potansiyete-

ÜLKE ADI	1999		2000			2001			2002		
	DEĞER	PAY	DEĞER	PAY	Δ	DEĞER	PAY	Δ	DEĞER	PAY	Δ
DÜNYA	40.671		54.503		34%	41.399		-24%	50.832		22,8%
ÜLKELER TOPLAM	2.050	5,0%	3.397	6,2%	66%	3.156	7,6%	-7%	3.149	6,2%	-0,2%
ÜLKELER TOPLAM (İSRAIL HARİÇ)	1.752	4,3%	2.892	5,3%	65%	2.627	6,3%	-9%	2.656	5,2%	1,1%
MISIR	109	0,3%	141	0,3%	29%	92	0,2%	-35%	118	0,2%	28,5%
MALTA	13	0,0%	40	0,1%	206%	9	0,0%	-77%	28	0,1%	210,0%
FAS	44	0,1%	73	0,1%	64%	38	0,1%	-48%	68	0,1%	78,9%
CEZAYİR	682	1,7%	1.192	2,2%	75%	1.064	2,6%	-11%	1.049	2,1%	-1,4%
TUNUS	67	0,2%	65	0,1%	-3%	73	0,2%	12%	72	0,1%	-1,6%
LIBYA	502	1,2%	786	1,4%	57%	848	2,0%	8%	754	1,5%	-11,1%
LÜBNAN	11	0,0%	22	0,0%	100%	26	0,1%	17%	42	0,1%	61,1%
SURİYE	307	0,8%	545	1,0%	78%	463	1,1%	-15%	506	1,0%	9,2%
İSRAIL	298	0,7%	505	0,9%	69%	529	1,3%	5%	493	1,0%	-6,9%
FİLİSTİN Ö. Y.	,00	0,0%	,15	0,0%	18650%	,10	0,0%	-36%	,01	0,0%	-86,9%
ÜRDÜN	17	0,0%	27	0,1%	64%	14	0,0%	-50%	18	0,0%	35,9%

ÜLKE ADI	1999			2000			2001			2002		
	DEĞER	PAY		DEĞER	PAY	Δ	DEĞER	PAY	Δ	DEĞER	PAY	Δ
DÜNYA	26.587			27.774		4%	31.342		13%	35.081		11,9%
ÜLKELER TOPLAM	2.474	9,3%		2.228	8,0%	-10%	2.608	8,3%	17%	2.739	7,8%	5,0%
ÜLKELER TOPLAM (İSRAİL HARİÇ)	1.889	7,1%		1.578	5,7%	-16%	1.803	5,8%	14%	1.906	5,4%	5,7%
MISIR	467	1,8%		376	1,4%	-20%	421	1,3%	12%	321	0,9%	-23,7%
MALTA	62	0,2%		72	0,3%	17%	63	0,2%	-12%	115	0,3%	83,0%
FAS	90	0,3%		70	0,3%	-22%	98	0,3%	39%	132	0,4%	34,4%
CEZAYİR	408	1,5%		383	1,4%	-6%	422	1,3%	10%	503	1,4%	19,3%
TUNUS	238	0,9%		162	0,6%	-32%	141	0,4%	-13%	117	0,3%	-16,4%
LİBYA	140	0,5%		96	0,3%	-32%	67	0,2%	-29%	158	0,4%	133,5%
LÜBNAN	162	0,6%		129	0,5%	-20%	184	0,6%	42%	183	0,5%	-0,3%
SURİYE	232	0,9%		184	0,7%	-21%	281	0,9%	53%	257	0,7%	-8,8%
İSRAİL	585	2,2%		650	2,3%	11%	805	2,6%	24%	833	2,4%	3,5%
FİLİSTİN Ö. Y.	2	0,0%		5,62	0,0%	209%	6	0,0%	7%	5	0,0%	-22,8%
ÜRDÜN	88	0,3%		100	0,4%	13%	119	0,4%	19%	114	0,3%	-3,9%

lini temsil etmediği ortadadır.

Barcelona Sürecinin, başlanğıçtaki hızını zaman içinde kaybetmiş olan ticaret boyutuna 2000 yılında Marsilya'da gerçekleştirilen 4. Avrupa-Akdeniz Dışişleri Bakanları Konferansı ile tekrar ivme kazandırılmıştır. Bu Konferansta, 2001 yılından itibaren her yıl Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanları Konferansı yapılması kararlaştırılmıştır.

Avrupa-Akdeniz I. Ticaret Bakanları Konferansı

Marsilya'da gerçekleştirilen 4. EUROMED Dışişleri Bakanları toplantısında alınan karar doğrultusunda, 29 Mayıs 2001 tarihinde Brüksel'de 1. EUROMED

Ticaret Bakanları Konferansı düzenlenmiştir. Bahsekonu toplantı sonucunda imzalanan bildirmede, özetle;

- Barcelona Süreci'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki barış, istikrar, kalkınma ve refaha yapacağı katkı vurgulanmakta,
- Barcelona Süreci çerçevesinde oluşturulması öngörülen serbest ticaret alanının tamamlanmasına yönelik olarak, üst düzey memurları diyalogun devamıyla görevli kılan ticaretten sorumlu Bakanların, gelişmeleri takip etmek ve sürece ivme kazandırmak üzere, düzenli olarak bir araya gelmeye karar verdikleri ifade olunmakta, ve

- Çok taraflı ticarete ilişkin konuları ve bu kapsamda DTÖ'de yeni çok taraflı ticaret müzakerelerine matuf hazırlık çalışmalarının geldiği aşamayı da görüşen Bakanların, DTÖ'nün, ticaretin aşamalı ve karşılıklı çıkarlar gözetilerek serbestleştirilmesi konusundaki başlıca forum olduğunu ve uluslararası ticaret sisteminin temel kural ve prensiplerini oluşturduğunu teyit ettikleri belirtilmektedir.

Bildirgenin, DTÖ konularına yer verilen ve yukarıda özetlenmiş bulunan bölümü dışında kalan kısmı Barcelona sürecine ivme kazandırılmasına yöneliktir.

Bu çerçevede, öncelikle AB ve Akdeniz ülkeleri arasındaki ticaret ve yatırımların gelişimini değerlendiren FEMISE (Euro-Mediterranean Forum of Economic Institutes) raporuna atıfta bulunularak, Bölge'ye yapılan yatırımların, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile Latin Amerika'ya yapılan yatırımlarla karşılaştırıldığında yetersiz olduğu vurgulanmaktadır.

Bundan hareketle Bakanlar, Avrupa-Akdeniz alanındaki gerçek potansiyelin tüm partnerler

arasındaki Ortaklık Anlaşmaları'nın imzalanması ile hayata geçebileceği üzerinde uzlaşma sağlamışlardır. Bu bağlamda, söz konusu anlaşmaların imzalanması ve yürürlüğe konulması süreçlerine hız kazandırılması önem arz etmektedir.

Bakanlar, Ortaklık Anlaşmaları'nın yanı sıra, bölgesel bütünleşmeleri de desteklemektedirler. Bu çerçevede, 8 Mayıs 2001 tarihinde açıklanan ve Mısır, Ürdün, Fas ve Tunus arasında bir serbest ticaret alanı oluşturulmasına yönelik inisiyatif son derece olumlu karşılanmaktadır.¹ Ayrıca, AB Komisyonu'nun bu tarz bölgesel bütünleşmelere ilişkin projelere teknik yardım sağlamaya hazır olduğu not edilmiştir.

Bölgeye yabancı yatırımları çekmek bakımından yalnızca tarife indirimlerinin yeterli olamayacağını değerlendiren Bakanlar, EUROMED Serbest Ticaret Alanı çerçevesinde hizmetler ticaretinin serbestleştirilmesi amacıyla, bilgi ve deneyimlerin paylaşıl-

¹ Bu inisiyatif daha sonra Agadir Anlaşmasıyla hukuki zemine oturtulmuştur. Bu anlaşmanın 2003 yılı içinde yürürlüğe girmesi beklenmektedir.

bileceği bir çalışma grubu oluşturulmasını tavsiye etmektedirler.

Bakanlar, ayrıca, mevzuat yakınlaştırmasına ilişkin olarak gerekli çalışma gruplarının oluşturulmasına da karar vermişlerdir. Üzerinde özellikle durulan alanlar ise, standartlar, sağlık önlemleri, fikri ve sınai mülkiyet ile gümrük mevzuatıdır. Komisyon'un söz konusu çalışma gruplarının oluşturulması hususunda gerekli çalışmaları yapmaya hazır olduğu not edilmiştir.

Bakanlar, DTÖ kuralları ile bağdaşır şekilde, tarım ürünleri ticaretinin de aşamalı olarak ve karşılıklılık esasına göre serbestleştirilmesinin hedeflenmesi gerektiği hususunda uzlaşmaya varmışlardır.

Bakanlar tarafından oluşturulması öngörülen diğer bir çalışma grubu ise, faaliyetlerini EUROMED ticaret ve gümrük memurlarının katılımı ile sürdürecektir olan menşe kuralları çalışma grubudur. Bu grubun amacı Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu Sistemi'ni, Akdeniz ülkelerine yaygınlaştırmak olacaktır. Olabildiğince süratle oluşturulması öngörülen söz konusu çalışma grubunun, Aralık 2001 sonunda

kaydedilen gelişmelere ilişkin bir rapor sunması da karara bağlanmıştır.

Avrupa-Akdeniz I.Bakanlar Konferansında alınan karar uyarınca, Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu'nun Akdeniz alanına teşmil edilebilmesi amacıyla, çalışmalarda bulunmak üzere Barselona Sürecine taraf bütün ülkelerin katıldığı bir Çalışma Grubu oluşturulmuş ve sözkonusu grup Toledo'da Mart 2002'de gerçekleştirilen II. Ticaret Bakanları Konferansı'nda sunulmak üzere menşe kurallarına ilişkin bir rapor hazırlamıştır.

Menşe Kümülasyonu Sisteminin Akdeniz Alanını da kapsayacak şekilde genişletilmesinin,

- üye ülke menşeli malların daha geniş pazarlara giriş olanağı bulabilmesi,
- yatırımların artması,
- taraflar arasında ekonomik ilişkilerin ve ticaretin gelişmesi,
- üretici firmalara daha ucuz ve çeşitli hammadde kullanabilme imkanları sağlanması
- ve oluşturulan ekonomik alanın büyüklüğü sayesinde daha kolay ölçek ekonomilerine u-

laşma olanağı getirmesi gibi faydaları olacağı düşünülmektedir.

PAMK'ın Akdeniz Alanına genişletilmesi, Türkiye açısından diğer tarafların da kabul etmesi şartıyla halihazırda sadece AB, Türkiye, İsrail ve MDAÜ'ler² arasında bir diyagonal kümülasyon kurulmasına imkan sağlayacaktır. Ancak sadece bu tür bir diyagonal kümülasyonun kurulmasının bile ülkemiz açısından ekonomik faydaları olacağı düşünülmektedir.

AB Komisyonu temel olarak PAMK Sisteminin, Avrupa-Akdeniz Ticaret Alanı'nın bütün serbest ticaret anlaşmalarının imzalanmasıyla yürürlüğe girmesini beklemeden yürürlükte olan anlaşmalar çerçevesinde işletilmesini önermiş ve bu fikir Mart 2002'de Toledo'da yapılan Avrupa-Akdeniz II. Ticaret Bakanları Konferansı'nda kabul edilmiştir.

Avrupa-Akdeniz Menşekümülyasyonu Sistemi'nin yürürlüğe girmesi, ülkemiz menşeli ürünlerin STA'da belirlenmiş o-

lan menşekurallarına takılmadan, bölge ülkeleri menşeli ithal girdileri kullanabilmelerini sağlayacak, bu şekilde ülkemizin ihracat potansiyeline katkıda bulunabilecektir.

Öte yandan, PAMK Sistemi'nin bütün STA'ların imzalanması süreci sona ermeden Akdeniz alanına teşmil edilmesi durumunda, halihazırda AB dışındaki bölge ülkeleriyle ticaretlerini serbestleştirmek konusunda isteksiz davranan Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkeleri ile Türkiye arasındaki STA müzakerelerini olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. Söz konusu ülkelerin, kapalı ekonomilerden serbest ekonomiye geçiş sürecinde olmaları nedeniyle var olan korumacı eğilimlerin menşekümülyasyonunun yürürlüğe girmesini takip eden dönemde Türkiye ile STA imzalanmasına karşı çıkmaları kuvvetle muhtemeldir.

Bu nedenle Akdeniz ülkeleri PAMK Sistemi'ne dahil edilmeden, öncelikli olarak bölgede ticareti serbestleştirmek üzere STA imzalama taahhütlerini güçlendirmek üzere bölgesel ve iki taraflı girişimlerde bulunulmasında fayda mülhaza edilmektedir.

² 10 aday ülkenin 2004 yılında AB'ne üyeliğini takiben, PAAMK Türkiye açısından sadece Türkiye, AB, İsrail, Bulgaristan ve Romanya'yı kapsayabilecektir.

Diğer taraftan, PAMK Sistemi'nde ülkemizin tarım ürünlerinde yaşadığı sorunların tekrarinin önlenmesi açısından, tarım ürünlerinin PAMK Sistemi'nin Akdeniz ülkelerine genişletilmesi aşamasında sisteme dahil edilmesi de önem arz eden bir husustur.

Avrupa-Akdeniz II. Ticaret Bakanları Konferansı 19 Mart 2002 tarihinde Toledo'da gerçekleştirilen Avrupa-Akdeniz II. Ticaret Bakanları Konferansı sonucunda katılımcılar, Avrupa-Akdeniz serbest Ticaret Alanı'nın etkin bir biçimde hayata geçirilebilmesi için gerekli somut adımları atma kararı almışlardır. Bu çerçevede, öncelikli olarak;

1. Brüksel'de gerçekleştirilen I. Bakanlar Konferansı sonrasında oluşturulmuş olan Menşe Kuralları Çalışma Grubunun Toledo Konferansına sunduğu rapor kabul edilmiş ve Bakanlar; Menşe Kuralları Çalışma Grubu'ndan, uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların çözümüne yönelik teknik çalışmalarına devam etmesini ve Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülayonu Sistemi'ndeki mevcut duruma ilişkin bir rapor hazırlamasını talep etmişler,

2. Hizmetler Ticareti Çalışma Grubu için bir toplantı programı belirlenmesi uygun görülmüş ve,

3. Gümrük işlemleri, standardizasyon konuları, uygunluk değerlendirmesi, yatırımların hukuki çerçevesi ve fikri mülkiyet haklarını da kapsayacak olan Ticaretin ve Yatırımların Kolaylaştırılması Aksiyon Planını uygulayacak ve ilk görevi gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve modernizasyonu olacak olan **Ticaret Önlemleri Çalışma Grubu'nu** ihdas etmişlerdir.

Ticaretin ve Yatırımların Kolaylaştırılması Aksiyon Planı

Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanları I.Konferansı'nda da vurgulandığı üzere, karşılıklı tarife indiriminin, ticaretin hızla artması ve yabancı sermaye yatırımlarının yeterli oranda büyümesi için yeterli olmadığından hareketle ticaret ve yatırımların kolaylaştırılması ve sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin sağlanabilmesi için başta gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, yatırımların teşviki, standardizasyon ve uygunluk değerlendirmeleri konularında bölgesel çapta uyuma gidilme-

si ve fikri ve sınavi mülkiyet haklarının da korunması olmak üzere, bazı ek tedbirlerin alınması gerektiğine karar veren katılımcılar, Ticaretin ve Yatırımların Kolaylaştırılması Aksiyon Planı'nı uygulamaya koymak üzere görüş birliğine varmışlardır.

Söz konusu Aksiyon Planı, Mart 2002'de İstanbul'da gerçekleştirilen 5. Avrupa-Akdeniz İş Zirvesi sonucunda kabul edilen tavsiyeler doğrultusunda iş çevrelerinin taleplerini karşılayacak şekilde hazırlanmıştır.

Plan, Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanları'nın isteği doğrultusunda aşağıdaki noktaları vurgulamaktadır.

– Öncelikli olarak Aksiyon Planı, bölge ülkeleri arasında ekonomik entegrasyonun güçlendirilmesi ve gerçek bir bölgesel serbest ticaret alanı oluşturulmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

– İkinci olarak, planın öngördüğü uygulamalar, var olan serbest ticaret anlaşmalarının üstüne inşa edilmeli ve bu anlaşmaların daha verimli yürütülmesine katkı sağladığı gibi yeni serbest ticaret anlaşmalarının da başa-

rılı bir şekilde yürürlüğe konulmasına yardımcı olmalıdır.

– Aksiyon Planı, DTÖ Doha Kalkınma Gündemi kapsamında Avrupa-Akdeniz Ülkelerinin çok taraflı hedefleri ile uyumlu ve bu hedefleri destekler mahiyette olmalıdır.

– Son olarak, Aksiyon planı, uygulamanın başarılı olmasını teminen gerekli teknik işbirliği ve yardım programları ile desteklenmelidir.

Avrupa-Akdeniz III. Ticaret Bakanları Konferansı Temmuz 2003'de İtalya'nın AB Konseyi Başkanlığı esnasında gerçekleştirilecek olup, bu Konferansta çalışma gruplarının kaydettiği ilerlemeler değerlendirilecektir.

Yukarıda da değinildiği gibi, Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanları Brüksel'de gerçekleştirdikleri birinci konferansla Pan Avrupa Akdeniz Menşe Kümülasyonu ile ilgili konularda çalışmalar yapmak üzere Menşe Kuralları Çalışma Grubu'nu ve Avrupa-Akdeniz Bölgesinde hizmet sektörlerinin serbestleştirilmesi imkanlarını araştırmak üzere Hizmetler Ticareti Çalışma Grubunu,

Toledo'da gerçekleştirilen ikinci konferansla da bölge içinde ticaretin kolaylaştırılması ve yatırımların artırılması konuları üstünde çalışmak üzere Ticaret Önlemleri Çalışma Grubunu ihdas etmişlerdir.

Bahsekonu çalışma gruplarının faaliyetlerine ilişkin bilgiler aşağıda belirtilmektedir.

I. Menşe Kuralları Çalışma Grubu

Mayıs 2001'de Avrupa-Akdeniz ülkeleri Bakanlar Konferansında; ekonomik entegrasyonun güçlendirilmesi amacıyla menşe kurallarının harmonizasyonunun bir gereklilik olduğuna karar verilerek, Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu'nun Akdeniz Alanına teşmil edilebilmesi için bir takvim belirlenmesi amacıyla bir çalışma grubu ihdas edilmiştir. Toledo'da gerçekleştirilen ikinci toplantıda ise Bakanlar; Akdeniz ülkelerinin Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu'na dahil olmaları prensibi üstünde uzlaşmışlar ve bu ülkelere Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu Sistemine dahil olmak üzere gerekli adımları atma çağrısında bulunmuşlardır.

Çalışma Grubunun hedefi, uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların çözümüne yönelik teknik çalışmaları yapmak ve Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülasyonu Sistemi'ne ilişkin bir rapor hazırlamaktır.

Bu amaçla Çalışma Grubu, takip eden Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanları Konferansı'na sunulmak üzere, başta aşağıda belirtilen konular olmak kaydıyla Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülasyonu Sistemi'nin kurulmasına ilişkin kuralları tespit edecektir.

Avrupa-Akdeniz Alanı'nı oluşturmak üzere imzalanması gereken tüm STA'lar yürürlüğe girene kadar, üretim sürecinde kullanılan hammadde ve ara malların menşesine dayanan menşe statüleri arasında ayırım yapılabilmesi için geçiş dönemi kuralları tespit edilmesi gerekmektedir.

Çapraz kümülasyonda kullanılacak ortak ülke menşeli mallarla, kümülasyona dahil edilmeyecek mallar arasında ayırım yapılabilmesini sağlayacak kuralların tespit edilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, geri ödemenin yasaklanması kuralının uygulanması ya da uygulanmamasına ve de AB-Mağrip Ülkele-

ri tam kümülasyonuna ilişkin bilgi sağlanmasına imkan verecek kurallar da tespit edilmelidir.

Kurallar üstünde uzlaşmaya varıldıktan sonra, bu kuralların Pan-Avrupa Menşe Kuralları Protokolü'ne dahil edilmesi ve Avrupa-Akdeniz ülkeleri arasında STA çerçevesinde imzalanmış bulunan menşe protokollerinde yapılacak değişikliklere ilişkin bir çerçeve hazırlanması da Menşe Kuralları Çalışma Grubunun görevleri arasındadır.

II. Ticaret Önlemleri Çalışma Grubu

Geçmiş yıllarda yaşanan tecrübeler gümrük vergilerinin azaltılmasının ticaretin tam anlamıyla serbestleştirilmesi için yeterli olmadığını göstermektedir. Özellikle, Avrupa Sanayici ve İşveren Konfederasyonları Birliği (UNICE) ve Akdeniz Girişimcileri Konfederasyonu Birliği (UMCE) ticareti artıracak daha uygun bir ekonomik ortam oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Bu amaçla, Toledo Ticaret Bakanları Konferansında, gümrük işlemleri, standardizasyon konuları, uygunluk değerlendirmesi,

yatırımların hukuki çerçevesi ve fikri mülkiyet haklarını da kapsayacak olan Ticaretin ve Yatırımların Kolaylaştırılması Aksiyon Planını uygulayacak ve ilk görevi gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve modernizasyonu olacak olan Ticaret Önlemleri Çalışma Grubu'nu ihdas edilmiştir.

Toledo Konferansı'nda kabul edilen Ticaretin ve Yatırımların Kolaylaştırılması Aksiyon Planı, Ticaret Önlemleri Çalışma Grubu'na dört temel görev yüklemiştir.

- İthalat-ihracat belgelendirmesi, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, uyumlaştırılması ve otomasyonu.
- Avrupa-Akdeniz Bölgesinde ticaretin kolaylaştırılması amacıyla standartlar, teknik mevzuat, uygunluk değerlendirmesi konularında çalışmalar yapılması.
- Akdeniz ülkelerinde yatırımların artırılabilmesi amacıyla, uygun koşulların teşviki ve geliştirilmesi.
- Fikri mülkiyet haklarının korunması.

Ticaret Önlemleri Çalışma Grubu çalışmalarına katkıda bulunmak üzere her ülkenin, dış ti-

caretten sorumlu bakanlıkları ve çalışma grubunun ilgileneceği alanlarla ilgili diğer bakanlıkları çalışanlarından oluşan ekipler hazırlaması öngörülmüştür. Katılımcı ülkelerden ilgili konularda kendi konularına göre bir uygulama planı hazırlamaları beklenmektedir.

Avrupa-Akdeniz Ticaret Önemleri Çalışma Grubu, 9 Temmuz 2002 tarihinde gerçekleştirilen ilk toplantısında, Toledo Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanları Sonuç Bildirgesi'nde öngörüldüğü şekliyle, öncelikli olarak gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, uyumlaştırılması ve otomasyonu, gümrük mevzuatı ve işlemleri hakkında ithalatçı ve ihracatçılarla görüş alış-verişine imkan sağlayan mekanizmaların oluşturulması, gümrüklere ilişkin yeni mevzuat ve işlemlerin yayımlanması ve ulaşılabilirliğinin sağlanması konularını görüşmüştür.

Toplantıda, Komisyon, taraf ülkelerin gümrük mevzuatlarının yer aldığı ortak bir internet sitesinin kurulması, operatörlere bilgi sağlamak üzere gümrük otoritelerinden ilgililerin iletişim bilgilerinin bu sitede yer alması, önü-

müzdeki yıl içinde bütün ülkelerin operatörlerini gümrük işlemleri konusunda bilgilendirmek üzere seminerler düzenlemesi, bunun yanısıra, bütün ülkelerin katılabileceği ortak bir seminer düzenlenmesinden oluşan taslak bir karar sunmuştur.

Avrupa-Akdeniz Ticaret Önemleri Çalışma Grubu'nun 2. Toplantısı ise 16-17 Aralık 2002 tarihlerinde Malta'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda, Ticaret Bakanlarına tatminkar bir rapor sunulabilmesini teminen, tarafların;

- Ekonomik operatörlerle istişare mekanizmaları;
- Gümrük mevzuatının ve bilgilerin yayımlanması;
- İthalat/ihracat işlemlerinin ve gümrük beyannamelerinin otomasyonu
- Tek İdari Belge veya benzeri elektronik uygulamalar
- Gümrük kararlarının temyizi ile ilgili uygulamalar ve mevzuat
- Bağlayıcı-zorunlu bilgiler (tarife, menşe)

konularında mevcut uygulamalarını Çalışma Grubuna sunmaları kararlaştırılmıştır.

Diğer taraftan bu toplantıda Akdeniz ülkelerinin, AB stan-

dartları ve uluslararası standartlara uyum sağlayabilmeleri amacıyla, mevzuatın harmonizasyonu için bölgesel bir strateji belirlenmesinde uzlaşmış ve bir metodoloji benimsenmiştir.

III. Hizmetler Ticareti Çalışma Grubu

Hizmetler Ticaret Çalışma Grubu'nun 18 Aralık 2001 Brüksel'de gerçekleştirilen ilk toplantısında, hizmetler ticaretinde sağlanacak bölgesel bir liberalizasyonun bölge ekonomilerine sağlayacağı katkı vurgulanarak, eğer Avrupa-Akdeniz Bölgesinde hizmetler ticaretinde serbestleşmeye gidilecekse, bu tür bir serbestleşmenin ancak hizmet sektörlerinin önemli bir kısmını kapsamaması durumunda yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Yine bu toplantıda DTÖ kapsamında yürütülen çok taraflı hizmetler ticareti müzakerelerine de atıfta bulunularak, GATS anlaşmasının bölgesel entegrasyonlar için gerekli çerçeveyi çizdiği ve bu kapsamda hizmetler sektöründe serbestleşmeyi öngören bölgesel anlaşmaların, çok taraflı serbestleşme çalışmalarını destekleyeceği ifade edilmiştir.

Çalışma Grubu'nun Akdeniz ülkeleri arasında halihazırda DTÖ çerçevesinde yürütülmekte olan hizmetler ticareti müzakerelerine ilişkin bir görüş alış-verişi forumu oluşturması da öngörülmüştür.

Diğer taraftan hizmetler ticaretinde liberalizasyona gidilmesi amacıyla gerekli görülen yasal çerçevenin Akdeniz ülkelerince teşkil edilebilmesi için MEDA programlarının nasıl kullanılacağı konusu da görüşülmüştür.

Toplantıda tarafların, teknik yardım gerektiren ve gelecekte Çalışma Grubu'nun ayrıntılı olarak inceleyeceği sektörler konusundaki görüşlerini iletmeleri de karara bağlanmıştır.

Çalışma Grubu ilk toplantıda görüşülen konular doğrultusunda hazırladığı raporu Toledo'da gerçekleştirilen II. Ticaret Bakanları Konferansına sunmuş ve rapor bu Konferansta kabul edilmiştir.

Hizmetler Ticareti Çalışma Grubu'nun ulaştırma/taşımacılık ve haberleşme sektörleri ana başlıklarıyla 8-10 Ekim 2002 tarihlerinde yine Brüksel'de gerçekleştirilen ikinci toplantısında, Avrupa-Akdeniz Bölgesinde hizmetler ticaretinin serbestleştirilmesini

teminen tarafların üstünde uzlaşacağı bir “düzenleyici kurallar dizini” oluşturulması hedeflenmiştir.

Bu toplantıda ulaştırma ve taşımacılık sektörüne ilişkin olarak taşımacılık maliyetlerinin bölge içi ticarete yaptığı olumsuz etki ifade edilerek, taşımacılık sektöründe bürokratik işlemlerin azaltılmasının önemi vurgulanmıştır.

Toplantının haberleşme sektörüyle ilgili oturumunda ise, düzenleyici kurum kavramı ve Avrupa-Akdeniz Bölgesinde haberleşme sektöründe ortak bir düzenleyici sistemin üstlenilmesinin gereği gibi konular görüşülmüştür.

Söz konusu toplantıda AB Komisyonunun finansmanı ile Türkiye’de “EuroMed Hizmetler Ticareti Müzakere Teknikleri” konulu bir seminer düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

EuroMed Hizmetler Ticareti Müzakere Teknikleri Semineri

AB Komisyonu’nun finansmanı ile 5-6 Şubat 2003 tarihlerinde GATS Müzakerelerinde gelinen aşama ve Akdeniz ülkelerinin GATS müzakereleri içindeki konumu, Akdeniz Ülkelerinin hizmetler sektörlerinin giriş im-

kanı aradıkları pazarlar ve bu pazarlarda karşılaştıkları güçlükler, hangi hizmet sektörlerinin ekonomik kalkınma için daha önemli olduğu ve hangilerinin GATS çerçevesinde gerçekleşecek serbestleşmeden yararlanacağı, serbestleşmenin getirilerinden faydalanmak ve yabancı sermaye yatırımlarını çekebilmek için uygulanması gereken politikalar, çok taraflı hizmetler müzakereleri ile bölgesel ve iki taraflı müzakereler arasındaki ilişkiler ve benzeri konular görüşülmüştür.

Çalışma Grupları Kapsamında Ülkemizde Gerçekleştirilen Faaliyetler

Ülkemiz bugüne kadar bütün Çalışma Gruplarının toplantılarına katılım sağlamıştır.

Bu meyanda, Hizmetler Ticareti Çalışma Grubu ve Ticaret Önlemleri Çalışma Gruplarının ilgi alanlarının çok kapsamlı olması ve ülkemizde birden fazla kamu kuruluşunun görev alanına giriyor olması nedeniyle, hazırlık çalışmalarının koordinasyonu ihtiyacı doğmuştur.

Bu amaçla; Sn. Bakan Kürşad TÜZMEN’in onayı ile Çalışma Gruplarının görev alanlarına ilişkin olarak Türkiye’nin görüşlerini

tespit etmek ve ülkemizin çalışma gruplarının faaliyetlerine yapacağı katkıları hazırlamak üzere Ticaret Önlemleri ve Hizmetler Ticareti Hazırlık Grupları ihdas edilmiştir.

İlk ortak toplantıları 24 Mart 2003 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Hazırlık Gruplarına ilişkin bilgiler kısaca aşağıda yer almaktadır.

Ticaret Önlemleri Hazırlık Grubu

Faaliyet Alanı: Ticaretin ve Yatırımların Kolaylaştırılması Aksiyon Planı kapsamında Avrupa-Akdeniz Ticaret Önlemleri Çalışma Grubu'na verilen dört temel görev alanı hakkında Türkiye'nin pozisyonunun ve görüşlerinin belirlenmesi.

Görevleri:

1. İthalat-ihracat belgelendirmesi, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, uyumlaştırılması ve otomasyonu;
- Gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, uyumlaştırılması ve otomasyonu,
- Gümrük mevzuatı ve işlemleri hakkında ithalatçı ve ihracatçılarla görüş alış-verişine im-

kan sağlayan mekanizmaların oluşturulması,

- Gümrüklere ilişkin yeni mevzuat ve işlemlerin yayımlanması ve ulaşılabilirliğinin sağlanması,
 - Gümrük işlemlerinde tek belge uygulamasına geçilmesi, risk değerlendirmesi, gümrük giriş rejiminin basitleştirilmesi, yetkili tacir statusünün kazandırılması ve otomasyon konuları da dahil olmak üzere gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi konusunda çalışma programı hazırlanması,
2. Avrupa-Akdeniz Bölgesinde ticaretin kolaylaştırılması amacıyla standartlar, teknik mevzuat, uygunluk değerlendirmesi alanında uyum,
 3. Akdeniz ülkelerinde yatırımların artırılabilmesi amacıyla uygun koşulların teşviki ve geliştirilmesi,
 4. Fikri mülkiyet hakları, konularında öncelikli olarak, Türkiye'de halihazırda var olan uygulamaların tespiti ve Ticaret Bakanları konferansında öngörüldüğü şekliyle bir uygulama planı hazırlanması.

Katılımcı Kurumlar: Dış Ticaret Müsteşarlığı/Avrupa Birliği

Genel Müdürlüğü, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü, İhracat Genel Müdürlüğü, İthalat Genel Müdürlüğü, Dış Ticarete Standardizasyon Genel Müdürlüğü, TÜRKA, İhracatçı Birlikleri, İGEME, Gümrük Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı/Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, Türk Patent Enstitüsü ve Türk Standartları Enstitüsü.

Hizmetler Ticareti Hazırlık Grubu

Faaliyet Alanı: 19 Mart 2002 tarihinde Toledo'da gerçekleştirilen II. Ticaret Bakanları Konferansı sonuç bildirisinde kabul edilen Hizmetler Ticareti Hakkında Rapor uyarınca, Hizmetler Ticareti Çalışma Grubunun görev alanına giren hizmetler ticareti konularında Türkiye'nin pozisyonunun ve görüşlerinin belirlenmesi ve Avrupa-Akdeniz Hizmetler Ticareti Çalışma Grubuna sunulması.

Görevleri:

1. Turizm ve ilişkili sektörler, ulaştırma, telekomünikasyon ile mali sektörlerde yoğunlaşmak üzere, hizmetlere ilişkin hukuki çerçeve ve rekabete açıklık düzeyinin tespiti,

2. Hizmetler ticareti ve yatırımlar önündeki temel engeller,
3. Daha ileri düzeyde serbestleşme fırsatları,
4. GATS Anlaşması kapsamında çok taraflı gelişmeler, konularında, her sektör için ilgili kurum yetkilileri ve mesleki ve sektörel örgütlerin katılımıyla ülkemizin Hizmetler Ticareti Çalışma Grubu'na sunulacak görüşlerinin tespit edilmesi.

Katılımcı Kurumlar:

a. Telekomünikasyon ve ulaştırma sektörü ile ilgili olarak; Dış Ticaret Müsteşarlığı/Avrupa Birliği ve Anlaşmalar Genel Müdürlükleri, Hazine Müsteşarlığı/Banka Kambiyo Genel Müdürlüğü, Ulaştırma Bakanlığı, Telekomünikasyon Kurumu, Rekabet Kurumu, Telekomünikasyon Stratejileri Araştırma ve Geliştirme Vakfı, Türkiye Bilgi İşlem Hizmetleri Sektörleri Derneği ve diğer ilgili özel sektör kuruluşları,

b. Turizm ve ilişkili sektörlerle ilgili olarak; Dış Ticaret Müsteşarlığı/Avrupa Birliği ve Anlaşmalar Genel Müdürlükleri, Hazine Müsteşarlığı/Banka Kambiyo Genel Müdürlüğü, Turizm

Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Rekabet Kurumu, TÜRSAB ve diğer ilgili meslek örgütleri,

c. Mali hizmetler sektörü ile ilgili olarak; Dış Ticaret Müsteşarlığı/Avrupa Birliği ve Anlaşmalar Genel Müdürlükleri, Hazine Müsteşarlığı/Banka Kambiyosu Genel Müdürlüğü, BDDK, Rekabet Kurumu, Türkiye Bankalar Birliği ve diğer ilgili sektörel kuruluşlar.

SONUÇ

Yukarıda da değinildiği üzere, Türkiye 1996 yılında yürürlüğe giren Gümrük Birliği ile bölge ülkeleriyle Serbest Ticaret Anlaşmaları imzalama yükümlüğü altına girmiş ve bu tarihten itibaren 1997 tarihli Türkiye-İsrail STA'sı başta olmak üzere, Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkeleri (MDAÜ) ve yine Barcelona Deklarasyonu'nda öngörüldüğü şekliyle Akdeniz Ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşmaları müzakereleri sürecini başlatmıştır.

Ancak, tekliflerin iletildiği ve müzakerelerin başladığı günden bu yana söz konusu ülkelerle Serbest Ticaret Anlaşması imzalanması konusunda somut gelişmeler kaydedilememiştir.

STA müzakerelerinin tıkanmasının altında yatan en önemli sebep, Akdeniz Ülkelerinin altına imza attıkları Barcelona Deklarasyonu'nu ve 2010 yılına kadar Avrupa-Akdeniz Serbest Ticaret Alanı oluşturulmasını öngören bağlayıcı bir metin yerine niyet beyanı olarak yorumlamalarıdır.

Söz konusu ülkelerin henüz itihale ikameci ticaret politikalarını terk edememiş ve yerel ekonomik aktörlerin iç piyasaya dönük yapılanmış olması nedeniyle, 2010 yılında Avrupa-Akdeniz Serbest Ticaret Alanı'nın hayata geçirilmesinde güçlükler yaşanacağı, bu nedenle Akdeniz Bölgesi'nde ekonomik entegrasyonu hızlandırıcı ek tedbirler alınması gerektiği düşünülmektedir.

Benzer bir yaklaşım AB tarafından da kabul görmektedir. Bu amaçla 2000 yılına kadar başlangıçtaki ivmesini kaybetmiş olan Barcelona Sürecinin ticaret boyutu, 2000 yılında Marsilya'da gerçekleştirilen 4. Avrupa-Akdeniz Dışişleri Bakanları Konferansı ile yeniden canlandırılmıştır. Bu Konferansta, AB'nin teklifiyle 2001 yılından itibaren Avrupa-Akdeniz Ticaret Bakanlarının her yıl toplanması karar-

laştırılmış ve 29 Mayıs 2001 tarihinde Brüksel'de birinci Ticaret Bakanları Konferansı ve Toledo'da 19 Mart 2002 tarihinde ikinci Ticaret Bakanları Konferansı gerçekleştirilmiştir.

Ticaret Önlemleri ve Hizmetler Ticareti Çalışma Gruplarının yapacağı çalışmaların, Akdeniz Ülkelerinde devam etmekte olan ekonomik ve bürokratik modernleşme süreçleri ile birlikte, bölge içinde ekonomik serbestleşmeye ve ticareti engelleyen uygulamaların sona erdirilmesine katkıda bulunacağı, bu sayede de söz konusu ülke pazarlarında Türk mal ve hizmetlerinin daha fazla yer bulmasını sağlayacağı mütalaa edilmektedir.

Yine mal ve hizmetler ticaretinde bölgesel çapta standart, saydam ve kolaylaştırıcı uygulamalara geçilmesinin, orta vadede Akdeniz Ülkeleri içinde ekonomik serbestleşmeyi savunan ekonomik aktörlerin ve çıkar gruplarının oluşmasına katkıda bulunacağı, sonuç olarak da Akdeniz ülkeleri ile serbest ticaret anlaşmaları akdedilmesini kolaylaştıracağı da bir diğer artı sonuç olarak değerlendirilmektedir.

Dergimize abone olmak isteyen okurlarımızın dikkatine!

Hesap numaramıza yıllık 4 adet dergi için 10.000.000.-TL (onmilyon TL) yatırılarak dekont ve detaylı adres bilgilerinin dergiabone@gumrukuzmanleri.org adresine veya 0.312.311 50 47 numaralı faksa gönderilmesi yeterlidir.

Serbest Bölgeler

Adem OĞULTARHAN

Gümrük Uzman Yardımcısı*

Ülkeler, egemenlikleri altındaki toprakların bir kısmındaki kuralları ekonomik açıdan özel olarak tanımlayıp, bu yeni tanıma göre bir uygulamaya gidebilir veya ekonomik ve hukuki altyapılarında düzenlemeler yapabilirler. Bu çerçevede başvuru düzenleme biçimlerinden biri de 'serbest bölge' uygulamasıdır. Serbest bölgeler esasen ekonomi politikalarının uygulanmasının bir ayağıdır. Diğer bir deyişle, gümrük unsurları (gümrük vergileri, ticaret politikası önlemleri, dış ticarete standardizasyon....) kullanılarak bu gayeye yönelme enstrümanlarından birisidir.

Ancak, serbest bölge uygulaması dediğimiz olgu her yerde aynı değildir. Dünyada serbest

bölgeler adı altında yapıla gelen uygulamalar birbirlerinden farklılaşabilmektedir. Bu yüzden, serbest bölgelerin dünyadaki her bir uygulamasına bakılıp farklı modeller oluşturulabilir.

Bu çerçevede, burada ilk önce Türkiye'de, AB Gümrük Koduna tümüyle uyum sağlamış bir gümrük mevzuatı olsaydı, serbest bölgelerin hangi ilkeler çerçevesinde işleyeceği anlatılmaya çalışılacaktır. Ardından da, Türkiye'de halihazırdaki serbest bölgeler uygulamasının, bu modelin neresinde durduğuna bakılacaktır. Amaç, tutarlı bir serbest bölge modeli kurup, varolan mevzuatın da bu modeli akılda tutarak yorumlanmasına katkıda bulunmaktır.

Denilebilir ki; mevzuatın bu modele bakılarak yorumlanması,

* Gümrük Müsteşarlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü

kanunun çıkarılış amacına ters düşecektir. Böyle bir kaygı haklı olmakla beraber, iki hususun belirtilmesi şüpheli gidecektir.

1-) Model kurulurken veya ilkeler ortaya konulurken, yasal metinlerden yararlanılacaktır. Dolayısıyla temel kaygı; kanuni metinlere sadık kalarak, kanunun amaçlarına uygun bir model oluşturmaktır.

2-) Kanunların uygulanmasında, uygulayıcı birimler genelde kabul ettikleri bir modele veya kanunun çıkarılış amacına uygun olduğunu düşündükleri ilkeler çerçevesinde kanun maddelerini yorumlarlar. Bu yüzden en başta yapılması gereken şey kanunun amacına uygun düşen bir model oluşturmaktır. Kanun uygulayıcı birimlerin her çalışanın da kanunu tümüyle anlayıp kafasında kanunun bütününe uygun bir model oluşturmasını beklemek haklılık olacaktır. Önemli olan kanunun amacına hizmet eden bir uygulamayı tesis etmek olduğundan bu saik gerçekleştirildiği zaman, oluşturulan model de amacına ulaşmış olacaktır. Diğer bir sonuç da kamuda görevler yerine

getirilirken isabetliliğin artmasıdır.

AB mevzuatına uygun serbest bölge modelinin çerçevesini oluştururken, kılavuz madde; AB Gümrük Kodunu kuran 2913/92 sayılı Konsey Tüzüğü'nün 167 inci maddesidir. Bu madde; 4458 sayılı Gümrük Kanununun da 152 inci maddesi ile aynıdır, ve diğer maddelerin de bir özeti niteliğindedir.

Madde, 4458 sayılı Gümrük Kanununda şu şekilde yer almaktadır.

“Serbest bölgeler, Türkiye Gümrük Bölgesinin parçaları olmakla beraber;

a) Serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında kullanılmamak ya da tüketilmemek kaydıyla konulduğu, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen;

b) Serbest dolaşımdaki eşyanın, bir serbest bölgeye konulması nedeniyle normal olarak eşya-

nın ihracına bağlı olanaklardan yararlandığı; Yerlerdir.”

Maddede dikkat edilecek hususlardan birincisi; maddenin başında geçen “Serbest Bölgeler, Türkiye Gümrük Bölgesinin birer parçaları olmakla beraber” ibaresidir. Öncelikle belirtmek gerekir ki; yasal bir temele oturtulan ticari faaliyetin nerelerde bu yasal düzenlemeye göre yürütüleceğini anlamak için bir sınır çizilmesi gerekir. Dış ticaret açısından, dış ticaretin kurallarının uygulanacağı yerin neresi olduğu konusunda sınırları ortaya koyan bir kavram var; Türkiye Gümrük Bölgesi. Bu kavram önemlidir. Hem serbest bölgelerin niteliklerinin ne olduğunu anlamak açısından hem de gümrükle ilgili diğer konular bakımından bu önem kendini gösterir.

Kavramla ilgili olarak:

AB Gümrük Kodunun ikinci maddesinde; uluslararası anlaşmalarla veya ekonomik veya coğrafi nedenlerle otonomi sağlanmış bölgeler hariç olmak üzere, AB ülkeleri siyasi sınırlarının toplamından oluşan yerlerde Gümrük Kodunun geçerli olacağı hüküm altına alınmıştır.

Aynı anlama gelmek üzere 4458 sayılı Gümrük Kanununun linci maddesinde, bu Kanunun, Türkiye Gümrük Bölgesinde geçerli olacağı,

2inci maddesinde ise,

Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinin, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını kapsadığı, Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahasının Türkiye Gümrük Bölgesine dahil olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yani, bu mevzuata göre serbest bölgeler, Türkiye Gümrük Bölgesinin (TGB) sınırları içerisindedir. Ayrıca, TGB’de geçerli olmak üzere çıkarılan yasal metinler TGB’nin tümünde uygulanır.

Bu iki maddede geçen serbest bölgelerin, TGB’nin bir parçası olduğu ve Gümrük Kanununun TGB’nin tümünde uygulanacağı şeklindeki hükümlerden, serbest bölgeler için özel bir düzenleme yapılmamışsa, TGB’de geçerli olmak üzere çıkarılmış ya da düzenlenmiş herhangi bir kural veya kaidenin bu bölgeler için de geçerli olacağı anlaşılır. Ancak, “buralar için özel bir düzenleme getirilmemişse” dendiğine dikkat

etmek gerekir. Zira, serbest bölgelerde uygulanması için ayrı kural ve kaideler konmuşsa bu kural ve kaidelerin uygulamadaki önceliği saklıdır.

İşte bu noktada kılavuz maddenin (a) fıkrası hükümleri devreye girmekte ve önem kazanmaktadır. Çünkü; maddenin bu kısmı, serbest bölgelere has kural ve kaideler var mıdır sorusuna yanıt bulmak konusunda aydınlatıcı olacaktır.

a)Serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında kullanılmamak ya da tüketilmemek kaydıyla konulduğu, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından, Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen;

Bu fıkradan çıkarılabilecek sonuçlar:

1-) Serbest dolaşımda olmayan eşya, bu bölgelere konulur (veya çıkarılırken) bir rejime tabi tutulmaz. Bir rejime tabi tutulması talebinin olması, ne mantıklı ne de (Kodun diğer maddeleri dik-

kate alındığında) mümkündür. Eşya sahibi eşyasını bir rejime tabi tutmak istiyorsa, Türkiye Gümrük Bölgesinin diğer yerlerine getirir, serbest bölgeye koymaz. Serbest bölge, serbest dolaşımda olmayan eşyanın, bir rejime tabi tutulma zorunluluğu olmadan işleme faaliyetlerine tabi tutulabilmesini mümkün kıldığı için tercih edilir zaten.

Ayrıca, serbest bölgelere serbest dolaşımda olmayan eşyanın girmesi esastır. Serbest dolaşımda olmayan eşya üzerinde yerli girişimcinin işlem yapıp uluslararası piyasalara açılabilmesi amaçlanır zaten. Serbest dolaşımda olan eşyanın bu bölgelere girmesi, bölgelerin kuruluş amaçları gözetilerek değerlendirildiğinde istisnai dir.

2-)Serbest bölgeye konan eşya serbest dolaşıma sokulmaz, (Kodun diğer maddeleri dikkate alındığında) sokulamaz. Serbest dolaşımda olan eşya serbest bölgeye konabilir. Serbest dolaşımda olmayan eşya, ancak, bu statüsünü koruyarak serbest bölgeye alınabilir. Serbest dolaşımda olmayan eşyanın yurtiçine ithal edilmek istenmesi halinde yurtdışından

Türkiye'ye getirilen herhangi bir eşya gibi, serbest dolaşıma sokulabilir. Veya AB ülkelerine ATR eşliğinde gönderilmek isteniyorsa, serbest dolaşıma sokulma işlemleri yapılabilir ki her iki halde de eşya bölge dışına çıkarılmaktadır. (Serbest bölgede bulunan, serbest dolaşımda olmayan eşyanın, Serbest dolaşıma sokulma gereği de yoktur zaten. Çünkü bu talepte bulunulması halinde, eşya sahibinden Gümrük, KDV ve benzeri vergileri ödemesi istenecektir.)

3-)Serbest bölgede bulunan eşya, bir gümrük rejimine tabi tutulmaz, ama Gümrük Mevzuatının uygun görmediği, hüküm altına almadığı bir işleme de tabi tutulamaz. Yani; mesela, üretim, işleme, ambalajlama veya alım satım konusu yapılabilir, ama yetkili idarelerden izin alınmadan veya bu merciler bilgilendirilmeden imha edilemez. Bunlar hep, serbest bölgelerin özel düzenlemelerle bir takım ayrıcalık veya kolaylıklardan yararlandırılmasının nihai olarak ülke ekonomisine zarar verecek hale gelmesini önlemek amacıyla konulmuş kısıtlamalardır.

4-)Serbest bölgeye konan serbest dolaşımda olmayan eşya, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında tüketilemez. En başta da söylendiği gibi, serbest bölgeler, uluslararası ticaret ortamında, yerli firmaların uluslararası ticaretin kısıtlamalarına takılmadan rahatça iş yapabilmeleri, yabancı kaynakları etkin bir biçimde kullanabilmeleri ve nihai olarak oluşan katma değeri ülkeye transfer etmelerinin sağlanması amacıyla oluşturulan yerlerdir. Yani bu bölgeler, nihai tüketim merkezleri olamazlar. Aksi halde yerli ekonomi açısından zararlı unsurlar taşıyabilecek faaliyetlerin yapıldığı veya nihai tüketimin yapıldığı yerler haline getirilebilir. Diğer bir sakınca da; yerli tüketicinin, Gümrük, KDV v.b. ödemesi gereken vergileri ödemeden tüketim yapabilmesidir ki; bu durum ülkenin genel ticaret politikasını sekteye uğratabilir. Eşya, serbest bölgede bulunduğu sürece, kamu otoritesi (dış ticaretle ilgili birimler), eşyanın durumunu, işleyişini izleyebilir. Kısıtlamalar koyabilir veya kolaylıklar sağlayabilirler.

5-)Eşya sahibinin, serbest bölgeye getirdiği veya burada bulundurduğu eşya için ithalat vergisi ödemesi istenemez, eşyası ticaret politikası önlemlerine tabi tutulamaz ve serbest bölgeye getirdiği veya burada bulundurduğu eşya için kambiyo mevzuatına göre eşya bedelini eşyayı getirdiği ülkeye(Türkiye dahil.) transfer ettiğini ispat etmesi istenemez. Bunların hepsi uluslararası ticaretin zorlaştırıcı unsurlarıdır, ve serbest bölgeler başta söylenen amaçlar doğrultusunda bu gibi kısıtlardan arı tutulmuştur

Maddenin Türkiye Gümrük Bölgesine gönderme yapan birinci kısmından sonraki bölümün gerektirdikleri veya çağrıştırdığı şeyleri görünce, akla bir soru gelebilir. Serbest bölgeler, Türkiye Gümrük Bölgesi kavramıyla ilişkilendirilen hemen her türlü kuraldan müstesna tutulmuş olmasına rağmen, maddenin başında, buraların Türkiye Gümrük Bölgesinin bir parçası olduğu ibaresine neden yer verilmiştir.?

Bu ibare deyim yerindeyse, zor zamanlar için konulmuştur, ve kullanımı istisnaidir. Yukarıda bazı yerlerde, kamu otoritesinin

serbest bölgelere özel, bazı hususları gözettiğine değinildi (mesele izin alınmadan eşyanın tüketilemeyeceği, imha edilemeyeceği...gibi). İşte serbest bölgelerle ilgili bu kadar özerklik tanınması karşısında, kamu otoritesi, serbest bölgelerde olup bitene müdahale etme hakkını/gücünü bu ibareden almaktadır.

Şöyle ki;

Serbest bölge kullanıcıları, serbest bölgeleri, kuruluş amaçları dışında kullanmaya başlar ve bu kötüye kullanımın önüne geçmek konusunda yasal boşluk varsa, idarenin bu istismarın önüne geçebilmek için müdahale edebilmesi mümkün kılınmaktadır.

Nitekim, Gümrük Kanununun 153 üncü maddesi ile bu maddeye denk gelen Gümrük Kodunun da 168 inci maddesinde, gümrük idaresinin gerek görmesi halinde serbest bölge kullanıcılarının yaptıkları faaliyetleri veya serbest bölgelerde bulundurdukları eşyayı denetleme yetkisine sahip olduğu hüküm altına alınmıştır. Görülüyor ki, idare, serbest bölgelerin Türkiye Gümrük bölgesinin dışında olmadığı gerçeğinden, güç almaktadır.

Buraya kadar AB Mevzuatıyla çerçevesi çizilen serbest bölgeler uygulamasının ilkeleri ortaya konmaya çalışıldı. Şimdi, Türkiye'deki Serbest bölgelerin halihazırdaki uygulamasının bu ilkelerden neresinde durduğuna bakılabilir.

1-Türkiye'deki serbest bölgeler uygulamasına temel teşkil eden 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunuyla, kullanıcıların, serbest bölgelerde elde ettikleri kazançların, gelirler ve kurumlar vergilerinden muaf olduklarına hükmedilmiştir. AB Gümrük Kodunda bu istisnalar yoktur. Türkiye'de böyle bir muafiyet sağlanması, iç piyasanın sahip olduğu potansiyeli, serbest bölgelere kaydırma etkisini doğurabilecek bir muafiyettir. Muhtemelen bu etkinin varlığı muafiyet sağlanırken de düşünülmüştür.

En başta; serbest bölgelerin, esasen uluslararası piyasalar hedeflenerek, uluslararası ticaretin bir engeli durumunda bulunan gümrük unsurlarının devre dışı bırakılması suretiyle, firmaların uluslararası piyasalarda iş yapmasına katkıda bulunmak olduğu söylenmişti. AB Gümrük Kodu

da bu genel amaç çerçevesinde; bu amaca hizmet edecek bir yapıya zemin oluşturmaktadır. Ancak Türkiye'deki uygulamada, bu vergilerin istisna edilmesi, serbest bölgeleri aynı zamanda bir iç piyasa enstrümanı haline getirmektedir.

AB Gümrük Kodunda serbest bölgelerle ilgili her türlü işlemi ve izni gümrük idaresi verirken, Türkiye'de yetkilerin ağırlıklı olarak toplandığı kurum DTM dir. Gümrük İdaresi, sadece eşyanın serbest bölgelere giriş çıkışını kontrol etmeyle sınırlı olan yetki çerçevesinde işlem yapmaktadır. (Bu hususlar, her iki mevzuatın değişik yerlerinde görülmektedir.)

2- Serbest bölgelerin kendine has özellikleri olan yerler olması sebebiyle, AB Gümrük Kodunda mümkün kılınan özel denetim biçimlerine tabi tutulması gerekirken, mevcut durumda serbest bölgelerde kullanıcılara ait yerlerde bulunan eşyanın kontrolü ve denetimi yapılamamaktadır. Envanter kayıtları ve bulunulan beyanların doğruluklarını denetleme imkanı kamu otoritesince kullanılamamaktadır. Bu duruma se-

bebiyet veren hususların başında serbest bölgeler konusunda idarenin eşgüdüm sağlayamamış olması, ve kurumların, serbest bölgelerin kendine has özelliklerini aynı şekilde yorumlamamaları oluşturmaktadır. Bazı kurumlar, varolan mevzuatı, serbest bölgelerle ilgili denetim ve kontrollerin çok kısıtlı tutulması şeklinde yorumlamakta, bazıları da; serbest bölgeleri, Türkiye Gümrük Bölgesinin diğer yerlerinden neredeyse hiçbir farkı olmayan bir yer olarak görme eğilimine girmektedir. Bunun sonucunda da Türkiye'de kamu otoritesi, AB Gümrük Mevzuatıyla, mümkün kılınan, serbest bölgelerde olup biteni takip edebilme kabiliyetinden, yoksun kalmıştır.

Ayrıca, AB Gümrük Koduyla, serbest bölgelerle ilgili, serbest bölgelerin kuruluşu, işleyişi ve denetimi dahil her türlü konuda tek bir kamu kurumu yetkilidir, o da; gümrük idaresidir. Bunlar dışında, AB Gümrük Koduyla Türkiye'deki serbest bölgeler mevzuatının mantığı aynıdır. Farklılık mevcut mevzuatların uygulanmasının sonuçları bakımından ortaya çıkmaktadır.

Mevzuatların sistematik açısından da farklılaştıklarını belirtmek gerekir.

Sonuç

Serbest bölgeler, ekonomi politikalarının uygulanmasının bir ayağıdır. Dünyada uygulaması farklılaşabilmektedir. AB'de serbest bölgelere istisnai haller dışında gümrük işlemleri bakımından gümrük bölgesinin diğer yerlerinden farklı bir statü kazanmıştır. Türkiye'deki serbest bölgeler temelde AB'dekiyle, en azından, mevzuat açısından yakındır. Fark, mevzuatların uygulanması neticesinde ortaya çıkan sonuçlardadır. Türkiye'deki serbest bölgelerdeki faaliyetlerin takip edilebilmesi ve yeni politikalar belirlemesi konularında sıkıntılar vardır. Türkiye'de, serbest bölgelerin iç piyasa aktörlerinin davranışlarına yön verme özelliği, muafiyetlerden dolayı, AB'dekinden daha barizdir.*

¹ Bir noktayı belirtmek gerekmektedir. Baştan beri söylenenler, tartışmaya açıktır. Bilgi ve tecrübe eksikliği sebebiyle atlamalar veya yanlış yorumların olması muhtemeldir.

Yurtiçi Transit İşlemlerinde Teminat: Global Teminat Sistemi

Boğaç KANADLI

*Gümrük Uzman Yardımcısı**

Transit; birçok ka-
nun ve belgede
yer alan tanımla-
rının yanında
herkesin anlayabileceği bir dilde,
her türlü gümrük vergisi ve diğer
ödemeleri teminat altına alınmış
eşyanın bir gümrükten diğerine
karşılaştırmalı kolaylıklar ve ma-
liyet avantajlarıyla taşınma işlemi
olarak tanımlanabilir. Günümüz-
de, 1940'ların sonundan 2003 yı-
lına kadar olan süreç incelendi-
ğinde, transit konusunda belir-

ginleşen temel taşlardan en ö-
nemlisi olarak kaçakçılık ve vergi
ziyanı risklerine karşılık teminat
verme gerekliliği hususu ön plana
çıkılmaktadır.

Türkiye, Dünyanın en büyük
kara taşımacılık filolarından biri-
ne sahip olan, Asya ile Avrupa'yı
daha belirgin anlatımıyla Türk
Cumhuriyetleri ve Ortadoğu Ül-
keleriyle Avrupa Ülkelerini birbi-
rine bağlayan bir kara köprüsü
konumundadır. Diğer yandan
Türkiye'nin 1980'li yıllardan

* Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü

sonra başlattığı uluslararası ticaret atağı da (ihracata dayalı büyüme) sadece kara taşımacılığını değil aynı zamanda hava, deniz ve demiryolu taşımacılık alanlarını da etkilemiş, uluslararası ticaret araçlarına her geçen gün gelişen teknolojilerin adapte edilmesini gerektirecek bir ivme kazandırmıştır.

Durum bu olunca; artan ticaret hacmi, ticaret sayısı, ticaret filoları sayısı beraberinde dış ticaret ve gümrük işlemlerinde tıkanmalara, maliyetlerin artışına ve gecikmelere sebep olmaya başlamıştır. Mükellefler ve ilgili idareler farklı yöntemler geliştirme-ye yönelmiştir.

Sonuç olarak 1990'lı yılların başında Uluslararası Nakliyeciler Derneği, Deniz Ticaret Odası ve Gümrük Müsteşarlığı arasında imzalanan protokollere istinaden Global Teminat Sistemi işlemeye başlamıştır. Sistemin temel özellikleri; firmaları her taşıma işlemi için ayrı ayrı teminat işlemi yapma yükünden kurtarması ve üye firmaların işlemlerine bu sistem sayesinde süreklilik kazandırmasıdır. Kati ve süresiz verilen teminat bu sürekliliği ve tek temi-

natla birden fazla işlem yapılmasını sağlamaktadır.

Bankalar verdikleri teminat mektupları kadar mali yükümlülük altına girmekte, verilen teminat mektubu miktarlarını aşan vergi borçları firmaların üyesi olduğu, ayrıca teminat veren UND ya da DTO'sı tarafından telafi edilmektedir.

Son yıllardaki taşımacılıkta artan teknolojik gelişmeler (RO-RO taşımacılığı), deniz taşımacılığının maliyet avantajı ve Türkiye açısından birçok liman alternatifleriyle uygunluğu yeni bir derneğin kurularak üyeleriyle Global teminat sistemine katılmasında etkili olan faktörler olmuştur.

Diğer iki örnekte olduğu gibi RODER ile imzalanan protokol gereği üye firmalar RODER kefaleti altında ve kendi verdikleri teminat mektuplarına istinaden global teminat sisteminden yararlanmaya başlamışlardır.

Türkiye'nin, uluslararası arenada, taraf olduğu birçok sözleşme ve anlaşma gereği kullanılabilecek yetkisi bulunduğu transit sistemlerinin yanında, teminat kullanımının önem kazandığı diğer bir alan da yurtiçi transit işlemleri için düzenlenen ve 1990'lı yıllardan beri

sürekli arz eden “Global Teminat Sistemi” dir. 2003’ün başı itibariyle 3 önemli kuruluş bu sistemden yararlanmaktadır. Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND), İstanbul ve Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri Deniz Ticaret Odası (DTO) ve sisteme 2003 yılında katılan RO-RO Gemi İşletmecileri Ve Kombine Taşımacılar Derneği (RODER) sistemden yararlanan kuruluşlardır.

Gümrük Müsteşarlığı ile UND arasında 12.04.1993 tarihinde imzalanan ve 10.03.1995 tarihinde yenilenen Global Teminat Sistemi kapsamında karayoluyla yapılacak taşımalara ilişkin protokol ile başlayan Global Teminat Sistemi uygulamasının başarıya ulaşması neticesinde, ihracat hamlesine katkıda bulunmak üzere, DTO tarafından başlatılan çalışmalar içinde limanların verimliliğini arttırmak için bir dizi önlem alındığı, bunlardan birisinin de limanlardaki sıkışıklığı azaltmak için liman gümrüğüne gelen eşyanın, iç gümrüklere taşınması veya iç gümrüklerde işlemi biten malların liman gümrüklerine taşınarak, yüklemenin seri olarak yapılmasının önem arz ettiği ifade

edilerek, söz konusu taşımalarda üyelerinden eşyanın gümrük vergisi kadar teminat istenilmesi nedeniyle, çok yüksek rantlara mal olan teminat sorununun zaman zaman üyelerine sıkıntı yarattığında bahisle, limanlar arası veya gümrükler arası transit nakliyatında global teminat esaslarından faydalanmalarının zaruri görüldüğü belirtilerek, DTO ile Müsteşarlığımız arasında imzalanacak bir protokol ile üyelerinin Global Teminat Sisteminden yararlandırılmasını talep etmiş ve bu süreç 1994 yılında imzalanan Protokolle resmileştirilmiştir.

15.06.1994’te yılında uygulanmaya başlanılan protokolün imzalanmasında 10.12.1993 tarihinde yürürlüğe giren yüklük (konteyner) taşımacılık anlaşması ve giderek artan çok biçimli (multimodel) taşımacılığın, ülkemiz dış ticaretinde etkisini göstermesi de etkili olmuştur. Ayrıca, Global Teminat Sistemi kapsamında yapılacak taşımalara ilişkin her iki protokolde de kayıtlı hususlar değişen ve gelişen şartlar dikkate alınarak, 05.02.2000 tarihinde yürürlüğe giren 4458 Sayılı Gümrük Kanununa uyumlaştırılması ve aksak-

likların giderilmesi amacıyla yeniden hazırlanmıştır.

Daha sonraları Ro-Ro taşımacılığının yaygınlaşması ve talep görmesiyle de en son olarak transit taşımalarda Global Teminat Sisteminden yararlanan kuruluşlara RODER ve üyelerinin dahil olabilmesi imzalanan üçüncü bir protokolle mümkün kılınmıştır.

Sistemin en büyük özelliği sürekli bir işleyişinin olmasıdır. Bu sebeple UND ve DTO ile sırasıyla ilk 1993 ve 1994 yıllarında imzalanan Global Teminat Sisteminin işleyişine dair protokoller her yıl revize edilmekte ve gerekli düzeltmeler yapılmaktadır. RODER için ilk protokol 2003 tarihinde imzalandığı için henüz bir düzenlemeden bahsetmek mümkün olmamaktadır.

Sistemin işleyişi, sürekliliği korunduğu ve Gümrükler Genel Müdürlüğüne verilmesi kararlaştırılan teminat tutarlarının UND ve DTO kuruluşlarınca da uygun bulunduğu sürece sorunsuz devam etmiş, RODER'in sisteme katılımının da herhangi bir soruna yol açmayacağı düşünülmüştür.

Uygulamanın hukuki dayanağını Gümrük Kanununun 202/4 üncü maddesi ve 2000/69 sayılı Ba-

kanlar Kurulu Kararı oluşturmaktadır. Öyle ki; 05/02/2000 tarihli, 23955 sayılı Resmi Gazate'de yayımlanan 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karara ilişkin 07/01/2000 tarihli, 2000/69 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 37/d maddesinde, deniz ve karayolu taşımacılığında global teminat uygulamasına ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün yetkili olduğunun hüküm altına alındığı göz önünde bulundurulduğunda her yılın başında Protokollerde gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Gümrükler Genel Müdürlüğüne teminat mektuplarında öngörülen yıllık artışın Maliye Bakanlığının 279 nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde belirtilen yeniden değerlendirme oranında yapılmaktadır. 2003 yılında bu oranın %59 olduğu düşünüldüğünde, bu yılki artışa bağlı olarak kuruluşların ve üyelerinin vermesi gereken yeni teminat mektubu tutarları Tablo 1'de belirtilmektedir.

Tablo 1

	UND	DTO	RODER
Toplam teminat	1 trilyon TL		1 trilyon TL
Kuruluş için	150 milyar TL	87 milyar TL	150 milyar TL
Üyeler için		30 milyar TL	
Üyeler için (özmal)	75 milyar TL		75 milyar TL
Üyeler için (özmal, kiralık)	150 milyar TL		150 milyar TL

Avrupa Birliği ile başlatılan yakınlaşma sürecinin bir gereği olarak da yeniden düzenlenen ve Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce Ortak Transit Çalışma Grubu'na hazırlanan Ortak Transit Yönetmeliği'nin teminata ilişkin hükümleri arasında yer alan kapsamlı teminat sistemiyle benzer hükümler içerdiği tespit edilmiş, TIR Karnesi uygulaması gibi bir uluslararası sözleşmeden kaynaklanan transit hükümleri askıya alınarak gerçekleştirileceği ifade edilmiş ve Ortak Transit'e ülkemizin taraf olması halinde Ortak Transit hükümlerinin taraf ülkeler arasında uygulanacağı, dolayısıyla Global Teminat uygulamasının herhangi bir sorun oluşturmayacağı öte yandan, Ortak Transit pilot uygulamasına geçiş çalışmalarının hız kazandığı bir ortamda, öncelikle bu ortam içinde yer alacak gümrük idarelerin-

de "TIR" ve "Ortak Transit" dışında, Protokoller kapsamı global teminat gibi farklı uygulamalara gidilmesinin, işlemlerde beklenen verimin sağlanmasını da güçleştireceğinin düşünüldüğü yetkililerce belirtilmektedir.

I. Sistemin İşleyişi

Her yılın sonunda yürürlükteki protokoller yeniden düzenlenerek Gümrük Müsteşarlığı ve ilgili kuruluşların katıldığı bir toplantıda imzalanır. Protokollerde, Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce öngörülen teminat tutarlarındaki yıllık artış, yeniden değerlendirilerek oranına göre belirlenir. Kuruluşların ve üyelerinin ek teminat mektubu yeni katılacak firmaların da yeni teminat mektubu vermeleri yeni yılın ilk ayının sonuna kadar olan bir süreyle sınırlandırılmıştır. Bu süre içinde ek teminat mektubu vermeyen ve sistemden yararlanan üyelerin Global Teminat Sistemi kapsamında işlem yapmaları Başmüdürlüklere yazılan talimat yazısıyla yasaklanır. Teminat mektupları Gümrükler Genel Müdürlüğü'ne verilir. Tüm yazışmalar UND, DTO yada RODER aracılığıyla yapılmalıdır. Teminat mektubu verebilecek bankaların bir listesi

Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 22/07/ 2002 tarihli, 2002/24 sayılı Genelgesi ekinde yayımlanmıştır. Verilecek teminat mektubunun şekli de protokolde belirtilmiştir. Gümrükler Genel Müdürlüğüne uygun bulunan teminat mektupları asılları saklanmak üzere Ankara Saymanlık Müdürlüğüne gönderilir ve teminat mektupları karşılığında düzenlenen Menkul Kıymetler Alındı Makbuzu ilgili Kuruluşa gönderilecektir. Bu sayede sistemden çıkmak isteyen firmalara bu makbuzları aracılığıyla teminat mektupları iade edilecektir (18 başmüdürlükten yapılan firma işlemleriyle ilgili ihtilaf olup olmadığına dair sorgudan sonra).

II. Teminat Mektuplarının Kabulü, İadesiyle İlgili Uygulama ve İşlemcilerin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Teminat mektubu verebilecek bankaların bir listesi Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 22/07/ 2002 tarihli, 2002/24 sayılı Genelgesi ekinde yayımlanmıştır. Söz konusu bankalardan teminat mektubu alacak işlemcilerin öncelikle dikkat etmesi gereken konu, teminat mektubunun şekil şartlarıyla ilgilidir. Teminat

mektuplarının nasıl olması gerektiğine dair bir açıklama 4458 Sayılı Gümrük Kanununun açıklanmasına dair hazırlanan Gümrük Yönetmeliğinin 653üncü maddesinde yer almaktadır. Mezkur maddede süresi belli olmayan teminat mektuplarının 1 yıllık düzenlenmesi gerektiği ve her yılın başında bu teminat mektuplarının yenileriyle değiştirilmesinin gerektiği hüküm altına alınırken; Global Teminat Sistemini düzenleyen Protokolün 2inci maddesinde düzenlenecek teminat mektuplarının süre kıstasına bakılmaksızın kat-i ve süresiz düzenlenmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır. Protokol kapsamında düzenlenen teminat mektubunun bir örneği ekte gösterilmiştir. Gümrük Yönetmeliğine uygun kabul edilen teminat mektubu örneği ise Gümrük Yönetmeliği madde 655'te hüküm altına alınmış ve örneğinin 59 no.lu ekte olduğu belirtilmiştir.

Teminat mektubunun takibi konusunda belirlenen süreler ve uygulanacak cezalar Gümrük Yönetmeliğinin 656ıncı maddesinde düzenlenmiş olup, Protokolün 7inci maddesi aynı konuda

farklı süreleri ve cezaları hüküm altına almıştır.

Bir diğer konu teminat mektubunun verileceği mercidir. Gümrük Yönetmeliğinin 269uncu maddesinde “ Teminat, transit beyanının yapıldığı giriş veya hareket gümrük idaresine verilir. Ek mahiyette teminatın verilmesi veya yeni bir teminatla değiştirilmesi işlemi aynı gümrük idaresince yapılır. Takip edilebilir olması halinde söz konusu teminat diğer gümrük idarelerinde de geçerlidir.” hükmü geçerliken, Protokolün 2inci maddesinde teminatların Gümrük Müsteşarlığına verileceği ve Ankara Gümrük Saymanlık Müdürlüğüne muhafaza edileceği belirtilmektedir.

Global Teminat Sistemi Kapsamlı Teminat Sistemine benzetilmekte olsa da, Protokolün 4üncü maddesinde Sistemden faydalanacak firmaların kabul veya reddine Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün yetkili olduğu belirtilirken; kapsamlı teminattan yararlanacak kişilerin ise Gümrükçe Onaylanmış Kişi statüsünü kazanmaları, bunun içinde Gümrük Yönetmeliğinin 135, 137, 148 ve 156ncı maddelerde belirtilen özel koşulları yerine getirmesi ve

yazılı talebi gerekmektedir. Bu şartlardan sonra Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün izni verip vermemesi mevzu bahis olacaktır.

İşlemciler teminat mektuplarına ait teyit yazılarını da Gümrükler Genel Müdürlüğü'ne göndermelidirler. Sisteme yeni giren işlemcilerin dikkat etmesi gereken bir husus; vergi dairelerinin ve vergi numaralarının da bildirilme zorunluluğudur. Tüm bu hususlar sağlandıktan sonra genel uyulması gereken kural, her türlü yazışmanın (işlemci - Gümrükler Genel Müdürlüğü) Deniz Ticaret Odası aracılığıyla yapılmasıdır. Örneğin, genelgede belirtilen bir bankadan, protokolde belirtilen örneğe uygun alınan, vergi numarası ve vergi dairesi de belirtilmek koşuluyla gönderilen bir firma dilekçesi ve eki teminat mektubu ve teyit yazısı firmanın doğrudan Genel Müdürlüğe muhatap yazıldığı takdirde iade edilecektir. Süre bu sistemin can damarıdır. 3 kuruluşça gönderilen mevzuata uygun belge ve bilgiler Genel Müdürlüğe intikal ettiğinde Transit Şube Müdürlüğüne incelenecek ve bir aksaklık olmadığı takdirde Teminat Mektubu asılları saklanmak üzere Gümrük

Saymanlık Müdürlüğüne, vergi numarası ve vergi dairesi işleminin Gümrüklerimizde uygulanan Bilgisayar sistemine (BİLGE) tanıtılabilmesi için Bilge Destek ve Sorgulama Şube Müdürlüğü'ne, izin yazısı da 18 Gümrük Başmüdürlüğüne gönderilecektir. Saymanlık Müdürlüğü teminat aslını aldığını ispatlayan Ayniyat Alındı makbuzunu Genel Müdürlüğe gönderecek, bu makbuz ilgili kuruluşa firmaya verilmek üzere iletilecektir.

Sistemden çıkış ise biraz daha kapsamlı bir inceleme gerektirmektedir. Kuruluşlar, firmanın sistemden çıkış talebini ve Saymanlık nezdinde bulunan teminat mektuplarının iade talebini Gümrükler Genel Müdürlüğüne iletikten sonra, Transit Şube Müdürlüğüne firmayla ilgili bir ihtilafın bulunup bulunmadığını araştırmak üzere tüm Gümrük Başmüdürlüklerine dağıtımli bir sorgu yazısı yazılacaktır. Hiçbir aksaklık ve ihtilaf olmadığı takdirde Saymanlığa ilgili kuruluş aracılığıyla gönderilen Tahvilat Alındı Makbuzları gönderilerek, teminat mektuplarının iadesi istenecektir.

Teminat mektuplarının iadesinde dikkat edilmesi gereken konular şunlardır; Tahvilat Alındı Makbuzlarının gönderilmesi ya da eğer bu makbuzlar kaybına ilişkin Gazete Kayıp İlanının gönderilmesi gerekir. Diğer bir husus ise teminat mektuplarında geçen firma adıyla farklılığa sebep olacak bir unvan değişikliği olduğu takdirde yine iadenin gerçekleştirilmesi için unvan değişikliğini kanıtlayan Ticaret Sicili Gazetesinin gönderilmesi gereklidir.

Sisteme dahil firmanın, yeni yılda da sistemde kalmak istemesi halinde dikkat edilmesi gereken son bir husus da Vergi Usul Kanununda belirtilen yeniden değerlendirme oranında (bu yıl %59,0'dı) teminat mektubu miktarlarının arttırılmakta olduğu ve gerekli ek teminat mektuplarının her yılın ocak ayının sonuna kadar (eğer bir süre uzatımı mevzu bahis değilse) verilmesi zorunluluğunun bulunmasıdır. Ek teminat mektubu vermeyen firmalar Genel Müdürlüğün talimat yazısıyla Başmüdürlüklerde Global Teminat Sistemi çerçevesinde işlem yaptırılmayacaklardır. Özellikle 3 kuruluşun hukuki statü-

sünden dolayı bu işlemi tamamlaması önemlidir. Aksi takdirde bu yükümlülüğü yerine getiren Oda üyeleri sistemden yararlanamayacaklardır.

Dikkat edilmesi gereken diğer bir husus; UND üyesi firmaların RODER kefaletine geçerken yapacağı işlemlerle ilgilidir. Şöyle ki; UND kapsamında 2002 yılı itibarıyla 46 milyarlık teminat mektubu olan firmalar 29 milyarlık ek teminat mektuplarını¹ RODER kapsamında Gümrük Müsteşarlığı'na sunmaktadırlar. Ya da 2003 yılında üyeliklerini UND kapsamında devam ettiren firmalar UND kapsamındaki teminat mektubu tutarlarının RODER için de aynı olmasına istinaden UND üyeliğinden RODER'e geçmek istemektedirler. Her iki talepte mümkün olmamaktadır. Ek teminat mektupları ya da talep dilekçeleri Gümrük Müsteşarlığı'na iade edilecektir. Roder'e geçmek isteyen firmaların 75 milyar yeni teminat mektuplarını RODER aracılığı ile Gümrük Müsteşarlığı'na iletmeleri gerekmektedir. Diğer bir yol da, önerilmemekle birlikte, UND

kapsamındaki teminat mektuplarının iadesini isteyip bu mektupları RODER aracılığı ile Gümrük Müsteşarlığı'na sunmaktır. Bu işlemin, teminat mektuplarına dair sorgu işleminden dolayı yaklaşık 3 ay süre zarfında tamamlanacağı unutulmamalıdır.

Diğer önemli bir nokta da iadesi istenecek 2003 yılında yada daha önce verilmiş olsun tüm teminat mektuplarının üye olunan dernek ya da oda tarafından iade talebinin yapılmasının gerekli olduğudur. Örneğin UND de 46 milyar teminat mektubu olan ama RODER'e geçmeye karar veren ve yeni 75 Milyar teminat mektubu sunan bir işlemci RODER aracılığı ile Teminat mektubunu ve teyit yazısını sunduğu dilekçeyle UND kapsamında verilmiş 46 milyar teminat mektubunun iadesini isterse, yani alındı makbuzlarını gönderirse bu işlem yapılamayacak alındı makbuzları iade edilecektir. Çünkü iade talebinin, alındı makbuzlarının Müsteşarlıkça gönderildiği oda ya da dernek tarafından, bu örnekte UND tarafından yapılması gerekmektedir.

¹ Bakınız 2003 teminat tutarları liste I

EKLER:

- Teminat mektubu vermeye yetkili bankaların listesini içeren Gümrükler Genel Müdür-

lüğü'nün 2002/24 sayılı Genelgesi,
• UND, DTO ve RODER'e ait adresler.

EK- 1

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI
Gümrükler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.1.GÜM.0.06.00.07.194-547

22.07.2002

Konu : Gümrük İdarelerinde Teminat Mektubu Kabul Edilecek Kurumlar

GENELGE
2002 / 24

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamındaki işler için teminat mektubu vermeye yetkili banka ve özel finans kurumlarını gösterir liste ilişikte gönderilmiştir.

24.05.2002 tarihli, 2002/15 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Müsteşar a.
Umman HAMİTOĞULLARI
Gümrükler Genel Müdür V.

EK: 1 liste

DAĞITIM:

Merkez ve taşra teşkilatına

**2886 SAYILI KANUNA GÖRE TEMİNAT MEKTUBU
VEREBİLECEK BANKA ve ÖZEL FİNANS KURUMLARI**

TÜRÜ	BANKA VE ÖZEL FİNANS KURUMU ADI
1	KAMU YAT(*) İLLER BANKASI
2	KAMU YAT TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.
3	KAMU YAT TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.
4	ÖZEL YAT TAT YATIRIM BANK A.Ş.
5	ÖZEL YAT TÜRKİYE SINAİ KALKINMA BANKASI A.Ş. (7)
6	ÖZEL YAT İMKB TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.
7	ÖZEL YAT NUROL YATIRIM BANKASI A.Ş.
8	ÖZEL YAT DİLER YATIRIM BANKASI A.Ş.
9	ÖZEL YAT ÇALIK YATIRIM BANKASI A.Ş.
10	ÖZEL YAT GSD YATIRIM BANKASI A.Ş.
11	ÖZEL YAT TOPRAK YATIRIM BANKASI A.Ş.
12	ÖZEL YAT CREDIT AGRICOLE INDOSUEZ TÜRK BANK A.Ş.
13	ÖZEL YAT DEUTSCHE BANK A.Ş.
14	ÖZEL YAT TAİB YATIRIM BANKASI A.Ş.
15	KAMU TİC.(***) T.C.ZİRAAT BANKASI A.Ş. (2)
16	KAMU TİC. TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.
17	KAMU TİC TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.
18	ÖZEL TİC. OYAK BANK A.Ş. (1)
19	ÖZEL TİC. ADABANK A.Ş.
20	ÖZEL TİC. AKBANK T.A.Ş.
21	ÖZEL TİC. ALTERNATİFBANK A.Ş.
22	ÖZEL TİC. TEKFENBANK A.Ş.(3)
23	ÖZEL TİC. FİNANSBANK A.Ş.
24	ÖZEL TİC. KOÇ BANK A.Ş.
25	ÖZEL TİC. MİLLİ AYDIN BANKASI T.A.Ş.
26	ÖZEL TİC. PAMUKBANK T.A.Ş.
27	ÖZEL TİC. ŞEKERBANK T.A.Ş.
28	ÖZEL TİC. T. DIŞ TİCARET BANKASI A.Ş.

29	ÖZEL TİC.	T. EKONOMİ BANKASI A.Ş.
30	ÖZEL TİC.	T. GARANTİ BANKASI A.Ş.(5)
31	ÖZEL TİC.	T. İMAR BANKASI T.A.Ş.
32	ÖZEL TİC.	T. İŞ BANKASI A.Ş.
33	ÖZEL TİC.	MNG BANK A.Ş.
34	ÖZEL TİC.	TEKSTİL BANKASI A.Ş.
35	ÖZEL TİC.	TOPRAKBANK A.Ş.
36	ÖZEL TİC.	YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.
37	ÖZEL TİC.	TURKISH BANK A.Ş.
38	ÖZEL TİC.	DENİZ BANK A.Ş.
39	ÖZEL TİC.	ANADOLU BANK A.Ş.
40	ÖZEL TİC.	SİTEBANK A.Ş.
41	ÖZEL TİC.	ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.
42	ÖZEL TİC.	HSBC BANK A.Ş.(4)
43	ÖZEL TİC.	BNP-AK DRESDNER BANK A.Ş.
44	ÖZEL TİC.	FİBA BANK A.Ş.
45	ÖZEL TİC.	BANCA DI ROMA
46	ÖZEL TİC.	BANK MELLAT
47	ÖZEL TİC.	CITIBANK N.A.
48	ÖZEL TİC.	CREDIT LYONNAIS BANK
49	ÖZEL TİC.	HABİB BANK LİMİTED
50	ÖZEL TİC.	ABN AMRO BANK N.V.
51	ÖZEL TİC.	SOCIETE GENERALE S.A.
52	ÖZEL TİC.	WESTDEUTSCHE LANDESBANK A.G.
53	ÖZEL TİC.	ING BANK N.V.
54	ÖZEL TİC.	CREDIT SUISSE FIRST BOSTON
55	ÖZEL TİC.	BAYINDIRBANK A.Ş. (6)
56	ÖZEL TİC.	JP MORGAN CHASE BANK
57	ÖZ.FİN.KURUMU (*****)	ALBARAKA TÜRK ÖZEL FİNANS KURUMU A.Ş.
58	ÖZ.FİN.KURUMU	ANADOLU FİNANS KURUMU A.Ş.
59	ÖZ.FİN.KURUMU	FAMILY FİNANS KURUMU A.Ş.
60	ÖZ.FİN.KURUMU	ASYA FİNANS KURUMU A.Ş.

61	ÖZ.FİN.KURUMU	<p>KUVEYT TÜRK EVKAF FİNANS KURUMU A.Ş.</p> <p>1) Bank Kapital T.A.Ş., Yurt Ticaret ve Kredi Bankası A.Ş., T. Tütüncüler Bankası -Yaşarbank A.Ş., ve Egebank A.Ş., 26.01.2001 tarihinden itibaren, Ulusal Bank T.A.Ş. 17.04.2001 tarihinden itibaren Sümerbank A.Ş. altında birleştirilmiştir. Bu nedenle, bu tarihten önce söz konusu bankalarca verilmiş olan teminat mektupları geçerliliğini korumaktadır. Sümerbank A.Ş. 11.01.2002 tarihi itibarıyla OYAKBANK A.Ş.'ye devredilmiştir.</p> <p>2) T. Emlak Bankası A.Ş. 03.07.2001 tarih ve 2001/2202 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla T.C. Ziraat Bankası A.Ş.'ye devredilmiş olup, söz konusu Bankanın Genel Müdürlüğü ve şubelerinin tümü 09.07.2001 tarihi itibarıyla T.C.Ziraat Bankası A.Ş. olarak faaliyetlerine devam edecektir.</p> <p>(3)Tekfen Yatırım ve Finansman Bankası A.Ş. 26.10.2001 tarihinde Bank Ekspres A.Ş.'ye devredilmiş ve devir tarihi itibarıyla, Bank Ekspres A.Ş.'nin ünvanı Tekfenbank A.Ş. olarak değişmiştir.</p> <p>(4) Demirbank T.A.Ş. 14.12.2001 tarihinde tüm hak, alacak, borç ve yükümlülükleriyle ve tüzel kişiliği sona ermek suretiyle HSBC Bank A.Ş.'ye devredilmiştir.</p> <p>(5) Birleşik Türk Körfez Bankası A.Ş., 31.08.2001 tarihinde, tüm hak, alacak, borç ve yükümlülükleriyle ve tüzel kişiliği sona ermek suretiyle Osmanlı Bankası A.Ş.'ye devredilmiştir. Osmanlı Bankası A.Ş. ise 14.12.2001 tarihinde tüm hak, alacak, borç ve yükümlülükleriyle ve tüzel kişiliği sona ermek suretiyle T.Garanti Bankası A.Ş.'ye devredilmiştir.</p> <p>(6) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 26.12.2001 tarih ve 562 sayılı Kararı ile Ege Giyim Sanayicileri Bankası A.Ş.'nin, tüm aktif ve pasifleriyle Bayındırbank A.Ş.bünyesinde devren birleştirilmesine, 18.01.2002 tarihi itibarıyla Ege Giyim Sanayicileri Bankası A.Ş.'nin mevduat kabul etme ve bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasına karar verilmiştir.</p> <p>(7) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 27.03.2002 tarih ve 659 sayılı Kararı doğrultusunda, Sınai Yatırım Bankası A.Ş. 29.03.2002 tarihinde tüm hak, alacak, borç ve yükümlülükleriyle ve tüzel kişiliği sona ermek suretiyle T.Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'ye devredilmiştir.</p> <p>(*) Kamu Yatırım (****) Özel Ticaret (***) Özel Yatırım (*****) Özel Finans Kurumu (***) Kamu Ticaret</p>
----	---------------	---

EK - 2

RODER:

RO-RO GEMİ İŞLETMELERİ VE KOMBİNE TAŞIMACILAR
DERNEĞİ

(Karanfil Cad. Yeşil Çimen Sok. No:9 80620 2.Levent/İstanbul)

UND:

ULUSLARARASI NAKLİYECİLER DERNEĞİ

(Nispetiye Cad. Seher Yıldızı Sok. No:10 ETİLER/İSTANBUL)

DTO:

DENİZ TİCARET ODASI

(Meclis-i Mebusan Cad. No:22 Salıpazarı 34427 İSTANBUL)

KAYNAKLAR

1. 4458 Sayılı Gümrük Kanunu ve Gümrük Yönetmeliği
2. Gümrükler Genel Müdürlüğü 22.07.2002 tarih ve 2002/24 sayılı Genelgesi
3. 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karara ilişkin 07/01/2000 tarihli, 2000/69 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
4. Maliye Bakanlığının 279 nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği
5. 2000/69 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
6. UND, DTO RODER ve Gümrükler Genel Müdürlüğü arasında imzalanmış protokoller.
7. Ortak Transit Yönetmeliği
8. Amme Alacakları Tahsil Usulü hakkında 6183 sayılı Kanun

TOPLULUK GÜMRÜK MEVZUATINDA “GÜMRÜK KONTROLÜ ALTINDA İŞLEME REJİMİ”NİN İNCELENMESİ VE HOLLANDA GÜMRÜK İDARESİ UYGULAMALARI

Didem AKTEKİN
AB Uzman Yardımcısı^(*)

Topluluk Gümrük Kanunu tesis eden 2193/92 Sayılı Konsey Tüzüğü ve Topluluk Gümrük Yönetmeliğini tesis eden 2454/93 sayılı Komisyon Tüzüğü'nün, sırasıyla 130-136 ve 551-552 maddeleri arasında düzenlenen “Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi (GKAİR)” Topluluk Gümrük Mevzuatında sayılan ekonomik etkili gümrük rejimlerinden biridir. “Ekonomik etki” ifadesinden kasıt, Topluluk sınırları içine kaydırılan üretim faaliyeti saye-

sinde iş olanakları yaratarak üretime ve dolayısıyla iş gücüne sağlanan katkıdır.

Topluluk gümrük tarife oranları, üçüncü ülkeden ithal edilen ürünün vergisini, üretiminde kullanılan girdilerin vergi oranından daha yüksek olarak belirlemiştir. Ancak, bazı durumlarda girdi vergilerinin nihai ürünün vergisinden yüksek olduğu görülür. İşte tarife oranlarında görülen bu sapma, yüksek vergi oranlı girdilerin ithal edilmesi yerine, vergileri askıya alınarak rejim altında işlenen girdilerden elde

(*) Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü

edilen nihai ürünün ithalini daha ekonomik kılmaktadır. İşlemden sonra elde edilen nihai ürün, üretiminde kullanılan girdilerin toplam vergilerinden daha düşük vergi oranıyla serbest dolaşıma sokulabilecektir. Toplulukta üretimi teşvik etmeyi amaçlayan bu rejim ticaretin kolaylaştırılmasında da önemli bir rol üstlenmektedir.

GKAİR'i üçüncü ülke eşyasından, ithalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan, Topluluk Gümrük Bölgesi içinde işleme faaliyetlerinde kullanılması sonucu yeni bir ürün elde edilmesini sağlayarak, bu ürünün serbest dolaşıma sokulması ile sonuçlanır. Söz konusu ürün işlenmiş eşya olarak adlandırılır. İthalat sırasında GKAİR'ne beyan edilen eşya için ithalatta alınan katma değer vergisi, gümrük vergisi, ortak tarım politikası ve diğer tarımsal harçlardan muafiyet tanınır.

Rejim, serbest dolaşıma sokulması için gerekli teknik şartları sağlayıp sağlamadığının tespiti için işlemde geçmesi gereken eşyaya da uygulanır.

GKAİR sayesinde;

- gümrük ödemeleri askıya alınan üçüncü ülke eşyası Topluluğa sokulur,
- izin sahibi ya da onun adına üçüncü bir kişi için rejim işletilir,
- vergi, işlem görmüş ürüne ait tarife oranı üzerinden hesaplanır.

İthal edilen girdiler için aranan vergi oranı ile işlem görmüş ürünün tabi olduğu vergi oranının aynı olduğu durumlarda rejim avantaj sağlamamaktadır.

Dahilde İşleme Rejimi sonrası elde edilen ürün ancak, Dahilde İşleme Rejimine tabi tutulmadan önceki haliyle GKAİR için uygun olması halinde söz konusu rejime tabi tutulabilir. Dahilde İşleme Rejimi sonrası elde edilen ikincil ürünler ise GKAİR altında işlenebilir.

GKAİR kullanabilmek için;

- Toplulukta yerleşik "gerçek" ya da "tüzel" kişi olmak,
- İşleme faaliyetini gerçekleştirmek,
- Ve rejim izin sahibi olmak gerekmektedir.

İşleme faaliyetini izin sahibi adına üçüncü bir kişi tarafından yaptırabilmek mümkündür ancak,

izin sahibi, ithal eşyası ya da işlem görmüş eşya için doğabilecek vergi ya da diğer ödemeleri karşılamakla yükümlüdür.

İzin dahilinde ancak;

- ithal eşyasının işlem görmüş ürün içinde kullanıldığının tespit edilebildiği,
- işlenmiş ürünü, işleme faaliyetinden önceki haline dönüştürebilmenin ekonomik olarak mümkün olmadığı,
- rejim altındaki işleme faaliyetinin, işlenmiş ürün ile aynı ya da benzer ürünü üreten Topluluk üreticilerinin ekonomik çıkarlarına zarar vermediği, işleme faaliyetlerine izin verilir.

GKİR altında izin verilen işlemlerin listesi 2454/93 sayılı Topluluk Gümrük Yönetmeliğinin 76 nolu ekinde yer almaktadır. Belli koşullar altında hemen hemen her türlü işleme faaliyetinin rejim altında gerçekleştirilmesine izin verilmektedir.

İzin Türleri

3 tip izin şekli vardır:

- Basitleştirilmiş İzin
- Tek Avrupa İzni
- Bütünleştirilmiş İzin

Basitleştirilmiş İzin

2454/93 sayılı Topluluk Gümrük Yönetmeliğinin 76 nolu Ekin'in A başlıklı listesinde belirtilen eşya ve işleme faaliyetleri için ekonomik şartların yerine getirildiği kabul edilmektedir. Söz konusu eşya ve işleme faaliyetine için basitleştirilmiş izin kullanılabilen ve bu durumda girdiye ait ithalat beyannamesinin gümrük idaresince kabul edilmesi rejime giriş anlamını taşımaktadır. Bu usul genellikle işleme faaliyeti tek bir üye ülkede yapılan sık aralıklarla olmayan ithalatlar da kullanılmaktadır.

Gümrük idaresi tarafından gerçekleştirilen denetimler, iznin verilmesinden önce, işlem süresince ya da işlemin ya da iznin bitiminden sonra yapılabilir. Gümrük denetimi için rejimin kapatılmasından sonra 3 yıl boyunca işleme giren ve çıkan tüm eşya için detaylı kayıtların saklanması gerekmektedir.

Tek Avrupa İzni

İşleme faaliyetinin birden fazla üye ülkede gerçekleştirileceği durumlarda, "Tek Avrupa İzni" için başvurulur. İzin başvurusu, muhasebe kayıtlarının tutulduğu şirket merkezinin yerle-

şik olduğu ya da işleme faaliyetinin en az bir bölümünün yapılacağı yerdeki gümrük idaresine yapılır.

İzin başvurusu, işleme faaliyetinin yapılacağı her üye ülke gümrük idaresince ayrı ayrı değerlendirileceği için işleme ilk girmesi planlanan eşyanın ithalinden en az 2 ay önce yapılmalıdır.

Bütünleştirilmiş İzin

Birden fazla gümrük rejiminin kullanılabilmesine izin veren tek bir izin için bütünleştirilmiş izin sistemi kullanılır.

Rejim İzin Süresi

Rejim izin süresi, GKAİR işlemeye tabi tutulacak eşyanın ithalinden başlayarak, işlem görmüş eşyanın serbest dolaşıma ya da gümrükçe onaylanmış diğer bir işleme ya da rejime beyanıyla rejimin kapatılmasına kadar geçen süredir.

GKAİR izin süresi, normal olarak başvuru sahibinin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tayin edilir ancak genelde 3 yılı aşmaz. İzin, gerekçeli nedenler gösterilerek uzatılabilir. İşleme faaliyeti, ekonomik testin gerçekleştirilmesini zorunlu kılıyorsa, izin süresi 3 yıldan kısa tayin edilebilir ya da

ekonomik koşulların periyodik olarak incelenmesini gerekli kılabilir.

İzin süresi bittiğinde yenileme için başvurulabilir. Bunun için, iznin geçerlilik süresi dolmadan 1 ay önce izni veren idareye başvurulur. Ekonomik testin gerçekleştirilmesi gerekli olmayan durumlarda ayrı bir başvuru yapmaya gerek yoktur. Ekonomik teste gerek varsa, kanıtlayıcı güncel belgeler talep edilir.

Eşya GKAİR'ye basitleştirilmiş usul çerçevesinde girdiği ve rejim sahibince daha uzun bir süre talep edilmediği durumlarda, izin için öngörülen süre 6 aydır.

Verimlilik Oranı

Belirli miktar ithal eşyası kullanarak ne miktarda işlem görmüş ürün elde edileceğinin hesabına "verimlilik oranı" denir. Bu oran, ithal eşyasının düzgün kullanılıp kullanılmadığını gümrük idaresine kanıtlamak için kullanılır.

İşleme faaliyetinin parçaların birleştirilmesinden ibaret olduğu durumlarda, her bir nihai üründe ne kadar ve hangi tip parça kullanıldığını gösteren tablolar verimlilik oranını belirlemede en iyi yöntemdir.

Tahmini verimlilik oranı ya da verimlilik oranını belirleme yöntemi, izin başvurusu sırasında belirtilmelidir. İznin birden fazla işleme faaliyetini kapsadığı durumlarda, her bir işleme faaliyeti için verimlilik oranının gösterilmesi gerekmektedir. Verimlilik oranının izin başvurusu sırasında bilinmediği durumlarda, verimlilik oranının hesaplanmasında üretim kayıtlarının temel alınacağı belirtilir.

Ekonomik Kriterler

GKAİR altında izin verilen işleme faaliyetinin, Toplulukta aynı ya da benzer eşyayı üreten üreticilerin ekonomik çıkarları için zarar teşkil etmediğinin tespiti için, ekonomik bir teste ihtiyaç duyulabilir. 2454/93 sayılı Topluluk Gümrük Yönetmeliğini tesis eden Komisyon Tüzüğü'nün, 76 nolu eki'nin A başlıklı kısmında yer alan belirli bazı eşya ve işlemler için, ekonomik kriterlerin yerine getirildiği varsayılmakta ve bunlar için ekonomik teste gerek olmadığı kabul edilmektedir. Bu listede 10 numaralı başlık, "torba" başlık olarak kabul edilmektedir. Zira, bu madde her türlü işleme faaliyetine ve ortak tarım politikası kapsamı eş-

ya ve anti-damping ya da telafi edici vergiye tabi eşya dışında her türlü eşyanın işlenmesine izin vermektedir. Ancak, bu madde kapsamında verilecek rejim izni, her başvuru sahibi ve her yıl başına 50.000 Euro'yu geçmemek üzere vergi avantajı şartına bağlıdır. Bir işleme faaliyeti için birden fazla kalem eşya ithal edilecekse, her bir eşya için yararlanılan vergi avantajı bu hesaplamada kullanılacaktır. Örneğin, başvuru sahibinin ithal ettiği eşyadan biri yıllık 50.000 Euro'luk ve ikincisi de 30.000 Euro'luk bir vergi avantajı sağlıyorsa, her iki kalem eşyanın da ekonomik teste tabi tutulması gerekecektir. Zira tanınan avantaj 50.000 Euroyu geçmektedir ve 76 nolu ekin'in A başlıklı kısmında 10 numaralı kutuda kabul edilen ekonomik kriterler sağlanmamaktadır.

Ekonomik testin gerçekleştirilmesini öngören bir başvuruya, testin sonucu gelene kadar izin verilmemektedir. İznin başlama süresi, izin başvuru tarihine kadar geriye yürüyebilir. İznin verilmesine kadar geçen süre zarfında ithal edilen eşya için ödenen vergilerin geri iadesi mümkündür ancak bunun için gerekli tüm bel-

gelerin saklanması gerekmektedir.

Başvuruya konu olan ve 76 nolu ek'in B kısmında belirtilen "Ortak Tarım Politikası konusu ya da anti-damping veya telafi edici vergiye tabi eşya" ekonomik teste tabi tutulur. Söz konusu test, AB Komisyonu, Gümrük Birliği ve Vergilendirme Genel Müdürlüğü altında faaliyet gösteren Gümrük Kodu Komitesi "Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri" Bölümünde yapılmaktadır. Ayrıca, yukarıda bahsedilen ve A başlıklı kısmın 10 nolu kutusunda belirtilen ve B listesinde sayılan eşyanın dışındaki herhangi bir eşya için herhangi bir işlem "başvuru sahibi ve yıl başına 50.000 Euro'luk vergi muafiyet avantajını" aştığı takdirde, ekonomik test başvurunun yapıldığı üye ülkenin yetkili idaresince gerçekleştirilir.

Gümrük idaresi, başvuru için gerekli tüm belgelerin sunulmasından 30 gün sonra karar verir. Bu süre içinde kayıtların ve özellikle bilgisayar ve muhasebe sistemleri olmak üzere idari yapının da bu faaliyete uygun olup olmadığı gümrük memurlarınca denetlenir.

Kayıt

GKAIİR altına sokulan tüm eşya için kayıt tutulması gerekmektedir. Kayıtlar;

- ithal edilen eşyayı,
 - işleme faaliyetini,
 - nihai ürünü,
 - işlenmemiş ürün varsa bu eşyayı,
- göstermelidir.

GKAIİR'ne ilişkin tüm kayıtların 4 yıl tutulması zorunludur.

İznin verilmesinden sonra izinden belirtilen koşulların değişmesi durumunda, izni veren gümrük idaresine bildirilmesi gerekmektedir.

İzinde belirtilenden başka tür bir işleme faaliyeti ya da başka tür bir eşya kullanılmak isteniyorsa, izinde belirtilen ve rejimi denetleyen gümrük idaresine bildirilir ve gümrük idaresince koşullar yeniden değerlendirilir. Tek Avrupa İzninin kullanıldığı durumlarda diğer gümrük idarelerine de danışılır.

Geriye yürüyen (retrospective authorisation) izin ancak özel durumlarda verilmektedir. İzin değerlendirilebilmesi için bazı şartların karşılanması gerekmektedir. Bunlar;

- istisnai durum mevcut olmalıdır. Geriye yürüyen izin uygulaması düzenli ya da olağan bir durum değildir.
- söz konusu izin için ekonomik gerekliliğin olduğunun kanıtlanması ve bu amaçla gerektiği takdirde ekonomik testin gerçekleştirilmesi gerekir.
- başvuruya ilişkin kasti ihmal ya da kusur bulunmamalıdır.
- başvuru sahibinin tüm kayıtları GKAİR'nin gerekliliklerini karşılar nitelikte olmalıdır.

Geriye yürüyen izin süresi başvuru yapıldığı günden itibaren en fazla bir yıl geriye dönük işleyebilir.

GKAİR' nin Kapatılması

Bu rejimin amacı işlenmiş ürünleri serbest dolaşıma sokmaktır.

Ancak, işlenmiş ürünler,

- serbest dolaşıma sokularak,
- dahilde işleme, antrepo rejimine sokularak ya da serbest bölgeye koyularak,
- ileri işleme için tekrar GKAİR'ne tabi tutularak, ya da
- gümrük gözetiminde imha edilerek, rejim kapatılabilir.

Gümrük kontrolü altında işleme rejiminin amacı hammaddesi yüksek olan girdiyi ithal etmek yerine, hammaddenin vergi oranına göre düşük vergi oranına sahip olan nihai ürün üzerinden vergi hesaplayarak ithalatı gerçekleştirmektir. Rejim altındaki eşya, antrepo rejimine tabi tutulabilir, serbest bölgeye konabilir ya da ihraç edilebilir. Ancak, nihai hedef eşyayı Topluluğa ithal etmek olduğu için, eşyanın ihraç edilebilmesi için gerekçelerin gümrük idaresine kanıtlanması gerekir.

Öte yandan, Topluluk Gümrük Yönetmeliğinin ekonomik etkili gümrük rejimlerine ilişkin hükümlerinde en son değişiklikleri içeren 993/2001 sayılı Komisyon Tüzüğü'nün gümrük kontrolü altında işleme rejimine konu olabilecek eşya ve işlem listesini gösterir Ek 76'ya göre, rejim elleçleme faaliyetlerini de mümkün kılmaktadır. Asıl amacı, özellikle üçüncü ülke girdileri kullanılarak farklı bir ürün elde etmek olan rejim, eşyanın orijinal durumunda değişiklik yapmayan elleçleme faaliyetlerinin antrepo ve serbest bölgelerde yapılabilmesine izin vermekte ve bu şart-

lar altında eşyanın ihracını onaylamaktadır. Dolayısıyla söz konusu durumlarda ihracat için ayrıca gümrük idaresine gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur.

o **HOLLANDA GÜMRÜK İDARESİ UYGULAMALARI**

“Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi” konulu İnceleme / Çalışma Ziyareti

11-13 Kasım 2002

Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimine ilişkin uygulamaları görmek üzere ziyaret edilen firmalardan biri rejim altında elektrik rezistansı üreten Hollanda’da yerleşik “BC Components” firmasıdır. 1990 yılında “Philips” den ayrılarak özel olarak Avrupa pazarına yönelik bağımsız çalışmaya başlayan firma, ilk yıllarda karşılaştıkları ekonomik kriz nedeniyle çalışan sayılarını 11.000’den 4000’e indirmiştir. Girdi, ithal ederek üretim yapmanın mümkün olamayacağını anlayan firma gümrük yetkililerinin de tavsiyesiyle söz konusu rejimi kullanmaya başlamıştır. Üretim faaliyeti ve kullandıkları girdi göz önünde bulundurulduğunda, rejim sayesinde %25’lik bir vergi avantajı sağlayan firmanın, Gümrük Kontrolü Altında İşleme Re-

jimi hayatta kalma nedeni olmuştur.

Üretimde 5 farklı girdi kullanılan firma, bunlardan sadece birini Topluluk pazarından, Topluluk pazarında üretimi olmayan diğer dördünü ise Asya pazarından sağlamaktadır. Asya’da elde edilen nihai ürünün (rezistans) maliyeti girdi fiyatlarından dolayı çok düşüktür. Avrupa’da üretimi olmayan girdiler Topluluğa ithal edilmekte ve ithal girdiler ile üretilen elektrik rezistansları rekabet gücünü, Asya’dan Topluluğa sıfır gümrük vergisi ile giren elektrik rezistansları karşısında kaybetmektedir. Ancak, firma gümrük kontrolü altında işleme rejimi altında vergilerini teminata aldığı girdileri işleyerek elde ettiği nihai ürünü (elektrik rezistansları) Topluluğa ithal etmekte (bu durumda vergi oranı daha önce belirtildiği gibi %0) ve işleme faaliyetini ithal girdiler kullanarak yapması halinde ödemesi gereken %25’lik vergi yükünden kurtularak Topluluk pazarında rekabet gücüne ulaşmaktadır.

Firma tarafından verilen 50.000 Euro’luk teminat, yapılan gümrük denetimlerinde aksayan bir yan çıkmadığı halde izin süre-

si boyunca geçerlidir. Usulsüzlük ya da rejim şartlarına uyulmaması durumunda rejim izninin iptal edilmektedir. Elektrik rezistansları üretiminde verimlilik oranı %96'dır ve %4'lük artık madde imha edilmektedir. Üretim sonunda, ekonomik değeri olan ikincil bir ürün ortaya çıktığında, ait olduğu tarife pozisyonu ve kıymeti üzerinden vergisi hesaplanarak ithal edilmektedir.

Hollanda gümrüklerinde ekonomik etkili gümrük rejimleri için izin başvurusu, firmanın işleme faaliyetini yürüteceği tesisin yetkisi altında olduğu gümrük idaresine (customs station) yapılmaktadır. Gümrük idaresi, izin talebinde bulunan işletmecilere ilk tanışma toplantısı için randevu vermekte ve bu toplantıda operatörlere iznin avantajları ve yükümlülükleri hakkında detaylı bilgi verilmektedir.

Gümrük idaresi izin vermeden önce, firma ve çalışmaları, firma içindeki örgütlenme, idari yapı, otomasyon düzeyi, üretime giren eşya listesi, girdi akışı, üretim faaliyeti ile firmanın iştirakte bulunduğu sektör hakkında bilgi toplamaktadır. Bu incelemenin en önemli bölümü, firmanın idari

yapısının ve bilgisayarda tutulan muhasebe kayıtlarının amaçlanan üretim faaliyeti için uygun olup olmadığıdır. Her bir firmanın kendine özgü bir yapısı ve rejime göre farklı talep ve avantajları olacağı için, gümrük idaresi firmaya en uygun koşulları içeren izni verme gayretindedir.

İzin için başvuran, idari yapısını ve muhasebe sistemini tanıtmak üzere bir form (initial inquiry) doldurması istenilmektedir. Bu form 2454/93 sayılı Topluluk Gümrük Yönetmeliğinin eki olan "izin başvuru formu"ndan farklı bir formdur ve başvuru formuna ekli belge niteliğindedir. Formda verilen bilgiler incelemenin temelini oluşturmaktadır ve firmaya gönderilecek gümrük ve bilgisayar uzmanlarının gümrük idaresine iletilen bilgilerin gerçekliğini araştırmalarında temel belde niteliğindedir. İdari yapı gümrük borcu doğması halinde bu yükümlülüklerin geriye dönük olarak hesaplanabilmesi için yeteri kadar güvenilir ve yeterli olmalıdır. Yapılan incelemenin özü firmanın yapısının, izni veren gümrük idaresinin istediği zaman yapacağı

denetime elverişli olup olmadığını araştırmaktır.

İzni Verebilmek İçin Firmada Aranacak Şartlar

- İdarede, satın alma, depolama, üretim ve satış departmanları ayrı ayrı olmalı ve kimin neden sorumlu olduğu gösterilmelidir.
- İşleme giren girdinin üretim sürecinde gümrük idaresince takibini sağlayan bir otomasyon sistemi mevcut olmalıdır.
- Satın alma ve depolama iyi bir şekilde yönetilmelidir. Satın alma işlemleri yetkili kişiler vasıtasıyla yetkili departman tarafından yürütülmelidir. Söz konusu kişiler isimleri ile yetkileri gümrük idaresine izin başvurusunda bildirilmelidir.
- Stoklardaki tüm değişikliklerin muhasebesi tutulmalı ve bu kayıtlar muhasebe denetimine elverişli olmalıdır. Eğer kayıtlar bilgisayarda tutuluyor ise, bu bilgilerin ne sıklıkla değiştirildiği ve verileri değiştirmeye veya yenilerini eklemeye kimlerin yetkili olduğu gümrük idaresine izin öncesinde bildirilmelidir.
- Üretim sürecine giren eşyanın üretim süreci takip edilebilir

olmalıdır. Zira, üretim ve elleçleme sırasındaki kayıpları (verimlilik oranı) gümrük idaresi için çok önemlidir.

- Satış işlemleri ancak yetkili çalışan tarafından yapılmalıdır ve sorumlu kişinin isim ve görevi gümrük idaresine izin başvurusunda bildirilmelidir.⁴⁷
- Stok giriş- çıkışı ve malın satışı ile buna göre kasaya giren ve çıkan para arasındaki bağlantı gümrük idaresine kanıtlanabilir olmalıdır.

Operatör, işleme süreci ve elde ettiği nihai ürüne göre beyanname üzerindeki düşümleri aylık raporlarla gümrük idaresine bildirmek zorundadır. Gümrük denetimi olduğu kadar firma içinde yürütülen iç denetimde önemlidir. Gümrüğün denetimleri fiziksel değil, kayıt (book-keeping) üzerinden olduğu için, temel alacağı belgelerden biride iç denetim raporlarıdır. Bu yüzden denetimin ne zaman ve hangi çalışan tarafından yapıldığı kaydedilmelidir.

Gümrüğün izni vermek için aradığı garanti ve şartlar; girdi adeti (çeşitlilik ve üretim sürecinde izlenebilirlik), girdi türü (girdinin, 993/2001 sayılı Topluluk Yönetmeliğinin 76 nolu ekinde

A-ekonomik teste ihtiyaç duyulmayan, sanayi ürünleri- yada B-ekonomik teste ihtiyaç duyan ürünler- listesinde bulunması), üretim (basit ya da bir çok üretim sürecini içeren karmaşık bir yapıda olması), ve firmanın gümrükçe önceden tanınıp tanınmadığı (güvenilirlik) kriterlerine göre artmaktadır.

Gümrük idaresi incelemeler ve yürüttüğü temaslar sonucunda, şartları taşıyan firmaya izin vermekte ve operatör ile yukarıda sayılan kriterler çerçevesinde çalışma koşullarını belirleyen bir sözleşme gerçekleştirmektedir. Gümrüğün operatörden istediği çalışma şartlarını içeren ve "Working Agreement" olarak isimlendirilen bu sözleşme, izin belgesinin ayrılmaz bir parçası olmakta ve her bir firma ve rejim izin talebi için ayrı olarak düzenlenmektedir. Gümrük idaresi gerekli olmadıkça ancak iki senede bir gerçekleştirdiği denetimlerini bu sözleşmeye derç edilen kriterler çerçevesinde yürütmektedir.

İnceleme sonunda, firma gümrükçe aranan şartları tam olarak sağlayamıyorsa, izin bazı koşullar altında verilmektedir. Gümrük

idaresi, firmadaki eksiklikleri ortaya çıkardıktan sonra, istediği şartlara uyum için gerekli uyarlamaları şirket adına belirlemektedir. Sağlanan koşulların oranına göre, gümrük idaresi işleme süreci boyunca ya daha sık denetimde bulunmakta ya da fiziksel kontrole yönelmektedir. Bu süre içinde ise, firmadan bünyesinde gerekli değişiklikleri yapması beklenmektedir.

Gözlem, Değerlendirme ve Sonuç

İncelemelerinin yürütüldüğü firmalarda kullanılan hammadeler sanayi girdileri olduğu için 993/2001 sayılı Komisyon Tüzüğü'nün 76 nolu Eki uyarınca "ekonomik kriterlerin yerine getirildiği girdiler olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ekonomik teste tabi tutulmalarına gerek kalmamıştır.

Rejim izninin verilmesi ve rejimin işleyişinde etkin bir denetim sisteminin olduğu açık olarak görülmüştür. Gümrük tarafından aranan şartlarda en ufak bir suistimal ya da gözardı söz konusu değildir. Özellikle tüm dünyada yaşanan ekonomik kriz dikate alındığında, her iki firmanın da faaliyetini sürdürmesinin bu

rejimin kullanımına bağı olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle, operatörlerin gümrüğe karşı olan ve esası “Working Agreement “ile belirlenen gümrükçe aranan koşulları çığnemesi, firma yetkililerinin verdiği izlenim ışığında, mümkün değildir. Firma yetkilileri ve gümrük idaresi, ortaklaşa yürüttükleri çalışmalar sonunda, şeffaf bir işbirliği ortamı yaratmaktadır.

Sistemli ve etkin bir denetimin ardında saklı karşılıklı güven duygusu dikkati çeken başlıca unsurlardan biri olmuştur. Bu güveni sağlayan etkenlerden biride, KIS adını verdikleri bir sistemdir. KIS (Client Informatino System)’e göre, ülkede gümrük işlemlerini kullanmakta olan her bir şirketin eşleştirileceği bir memur vardır. Bu gümrük memuru için şirket bir müşteridir ve müşterisi hakkında gümrük için gerekli olabilecek tüm bilgileri tutmakla yükümlüdür. İdare, şirket hakkında her türlü bilgiyi istediği zaman bu gümrük memurundan sormakta, ve bu bilgiler şirketin başvuruda bulunduğu tüm gümrük işlem ve rejimleri için kullanılmaktadır. Böylece, şirketlerin risk profili ortaya çık-

maktadır. Tüm bu bilgiler KIS adı verilen bilgisayar ağı ile gümrük personelinin kullanımındadır.

Rejimin kullanım amaçlarından biri olan işgücü yaratımı, hem şirket temsilcileri hem de gümrük memurları tarafından çok önemsenmektedir.

Ziyaret sonrası varılan sonuca göre, 993/2001 sayılı ekonomik etkili gümrük rejimlerine ilişkin son hükümleri içeren Komisyon Tüzüğünün iç mevzuata aktarımı büyük öncelik ve ivedilik taşımaktadır. Komisyon tüzüğünde geçen ve tüm ekonomik etkili gümrük rejimleri için uygulanması gereken “ekonomik kriterlerin” ülkemizde verilen izinler için standart birer kriter olarak kabul edilmesi bir şart olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle gümrük kontrolü altında işleme rejimi altında işlenmesine izin verilen eşya ve işlem listesinin benimsenmesi gerekmektedir. 4458 sayılı Gümrük Kanununun Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik eki listesinin, Toplulukta uygulanan listeye göre büyük eksiklikleri vardır ve çoğu işlem ve ürünün bu rejim altında işlenmesine izin vermektedir. Söz konusu rejim için bugüne kadar yapılan başvurula-

rın neden bu kadar az sayıda olduğunun nedeni araştırılmalı, ve varsa bu engelleri de ortadan kaldıracak Yönetmelik ve ardından bir Tebliğ çalışması yapılmalıdır.

Yasal çerçevenin yerine getirilmesinden sonra, rejimin kullanımını, izin prosedürünü, hangi eşya ve işlem için avantajlar taşıdığını anlatan bir broşürün basımı ya da web sayfasında yayınlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu takdirde, operatörlerin rejim hakkında bilgisi artırılabilecek ve şimdiye kadar ancak iki adet başvuru alan rejim altında işleme sayısı arttırılabilecektir. Bu ise, ülkemizin işsizlik problemine bir kapı aralayabilecektir.

Kaynaklar;

- Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi Konulu İnceleme/Çalışma Ziyareti, Hollanda/Rotterdam Bölge Gümrük İdaresi, 11- 13 Kasım 2002
- 2913/92 sayılı Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Topluluk Gümrük Kanunu
- 2454/93 sayılı Komisyon Tüzüğü ile tesis edilen Topluluk Gümrük Yönetmeliği'ni değiştiren 993/2001 sayılı Komisyon Tüzüğü

Dergimize abone olmak isteyen okurlarımızın dikkatine!

Hesap numaramıza yıllık 4 adet dergi için 10.000.000.-TL (onmilyon TL) yatırılarak dekont ve detaylı adres bilgilerinin dergiabone@gumrukuzmanleri.org adresine veya 0.312.311 50 47 numaralı faksa gönderilmesi yeterlidir.

Gümrük İdarelerinde Dürüstlüğün Yerleştirilmesi

Sebahattin KUŞ
Gümrük Uzmanı*

1. Giriş

Bu yazının kaleme alınış amacı, gümrük idarelerinde dürüstlüğün yerleştirilmesi yönündeki bir yaklaşımın taslağını çizmektir. Dürüstlüğün yerleştirilmesi kavramıyla, gümrük uygulamalarını bozan her türlü bozuk davranışların (rüşvet, ihtilas, irtikap vb.) ortadan kaldırılmasının sağlanması ifade edilmektedir. Yazıda, tüm gelir toplayan idarelerde rüşvete neden olan etkenler, bu tür istenilmeyen davranışların ortadan kaldırılması, rüşvete neden olanların cezalandırılması ve ortaya çıkarılması için gerekli idari ve yasal düzen-

lemeler için bir çatının oluşumuna katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Gümrük idarelerinde dürüstlük konusuna hızlı ve kolay çözümler (daha yüksek maaş, bilgisayarlaşma gibi) değil, ancak geniş bir yaklaşım sergileyerek uzun vadeli tedbirler ortaya koymak esas olmalıdır. Bu yazı gümrük idarelerinde dürüstlüğü geliştirmeye ilişkin bir tasarımın ana unsurlarını ortaya koymaktadır. Bu unsurlar, net ve iyi anlaşılır bir politik çatı; basit ve şeffaf işlemler; profesyonel bir gümrük idaresi; performans standartları; davranış kuralları; etkili iç denetim; ve idari özerkliktir.

* Gümrük Müsteşarlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü

2. Dürüstlüğü Bozan Etkenler

Dürüstlüğü bozan nedenlerinin incelenmesinde, sadece rüşvete yol açabilecek faktörler değil, aynı zamanda gümrük idarelerinde bu dürüstlüğü bozan işlemlerin nedenlerinin de ele alınması önem arz eder. Genel faktörler içinde, ekonomide yoğun hükümet müdahaleleri; idarecilerin davranışlarını etkileyen uygulamalar ve kültürel normlar; karar veren otoriteyi merkezileştirme; idarecilerde ve yardımcılarında gereğinden fazla ihtiyari yetki; denetim ve rehberlik noksanlığı; sorumluluk noksanlığı ve yetersiz kontrol sistemleri sayılabilir. Tüm bu faktörlere ek olarak, rüşvet olayına yol açan fırsat ve teşvikler gelir idarelerinde diğer idarelerdekinden daha çoktur. Kimse vergi ödemeyi sevmez. Bu nedenle, vergi mükellefleri vergi yükünü azaltmak için vergi ya da gümrük memuruna rüşvet verme dahil, her türlü dürüstlüğü bozucu yönde gayret gösterip her fırsatı değerlendirecektir.

Her türlü vergi tahsil eden idarelerde dürüstlüğün yok olmasına neden olan önemli faktörler özetle şunlardır;

*** Bozuk davranışlara yol açan karmaşık ve kısıtlayıcı vergi ve dış ticaret sistemleri;** Memurun gereğinden fazla ihtiyari yetkisi olduğunda ve memurla yüz yüze geldiğinde, tüm düzenleme ve kurallar karmaşık geleceğinden ithalatçı ve ihracatçılarının fazla seçenekleri olmaz. Bu durum kanunlara uymak ve sorumlulukları belirlemede ithalatçı ve ihracatçılara izin veren bilgilerin eksikliği ile birleşir.

***Yüksek vergi ve tarife oranları:** Daha yüksek vergi oranları, vergi yükünü azaltmaya çalışan mükellefleri daha çok rüşvet vermeye teşvik eder.

***Muafiyetler:** Gümrük idarelerinin merkez veya Bakanlık tarafından sağlanan ihtiyari muafiyetler bozuk uygulamalara sebep olabilir. Muafiyetler, sistemin tarafsızlığını ve vergi veren ithalatçıların idareye karşı davranışlarını bozar.

***Karmaşık ve bürokratik işlemler:** İthalatçı ve ihracatçıların ofis içinde birden çok departmana ve masaya uğrayıp vergiye ilişkin bir çok form doldurmak zorunda kalması işlerin daha karmaşık olmasına yol açar. Böyle bir durumdan kurtulmak ve

işlerini kolaylaştırmak isteyenler rüşvet verme dahil her türlü bozuk işleme başvururlar.

***Zayıf kontrol sistemi:** Kontrol sistemi zayıfsa, yapılan bozuk işlemleri yapanlar kontrol edilme korkusu olmayacağından, rüşvete yol açılacaktır.

***Etkili disiplin kurallarının noksanlığı:** Müeyyideler bozuk işlemlerin yapılmasını önlemede önemli bir faktördür. Her türlü dürüstlüğü bozan davranışların tespiti halinde verilecek cezaların yetersiz ve her zaman uygulanabilir olmaması durumunda, bu cezaların bozuk işlemleri azaltmada etkisi olmayacaktır.

***Profesyonelliğin olmaması:** Gümrük idarelerinde istihdam, uzun vadeli bir profesyonel kariyer olarak değil de kısa vadede kendi kendisini zenginleştirme yönünde bir çalışma fırsatı olarak görülür.

3. Dürüstlüğün Geliştirilmesi Yönünde Bir Sistemin Kurulması

Gümrük idarelerinde dürüstlüğün geliştirilmesi yönünde bir sistemin kurulmasında sadece rüşvetle mücadelede gerekli olan tedbirleri almak değil, aynı zamanda bu tedbirlerin işlemlerini

sağlama yönünde de bir niyetin olması gereklidir. Dürüst ve etkin idarecilere sahip olan ülkelerde bile, bozuk davranışların ortaya çıkarılması ve kontrollü bir şekilde uygulamanın sürdürülmesinin temini yönünde önemli gayretler gösterilmektedir. Genellikle vergi ve tarifelerin yüksek olduğu ülkelerde, muayenesi yapılmadan eşyanın yüklenmesine izin veren bir gümrük memuruna büyük miktarda para ödenmesi uyuşturucu kaçakçılığına yol açar.

Başlangıçta dürüstlüğü etkili bir şekilde yerleştirmeye ilişkin olarak hükümetin bu işi üstlenmesi gerekir. Bu, üst yetkili devlet memurları ile bakanların hareketleri rüşvete tolere etmeyecek şekilde olmalıdır. Bu atmosferde hükümet her ithalatçıdan vergi ve resimlerin tahsil edilmesini gümrük idaresinden bekleyemez. Öncelikle taahhütler yapılmalıdır, hükümet tarafından beklenen kazançların oluşturulmasını ve dürüstlüğe sahip bir sistemin inşa edilmesinin üstlenilmesi yönünde belirli esaslar mevcuttur. Dürüstlüğü bozan uygulamalar, gerek fırsatları gerekse teşvikleri azaltır. Aynı zamanda iyi bir işin yapılmasına teşebbüs eden ve bununla ilgilenen bir organizasyon

oluşturulmalıdır. Hükümet tarafından umulan gelirlerin toplanması ve dürüstlüğe sahip bir sistemin yerleştirilmesi için bir çok esaslar vardır. Bunların çoğu iyi işler yapılmasına teşebbüs etme ve bu konuya ilişkin bir organizasyonun inşa edilmesidir.

3.1- Net ve Anlaşılır Bir Politik Çatının Oluşturulması

Vergi sisteminin basitleştirilmesi (oranları minimuma indirme ve muafiyetleri kısıtlama gibi) kendi başına iyi bir ekonomi politikası değildir. Mevcut yasaların netliği hem memurlar hem de ticari topluluklar tarafından kolayca anlaşılabilir sistem ve işlemlerin geliştirilmesi için bir çatı kurar. Bu politik çatı aşağıdaki unsurlara dayanır:

***Vergi oranlarının miktarının minimize edilmesi:** Vergi ve tarife oranlarının rasyonalizasyonu, açık ve net tanımları, farklı oran uygulamaları, idareciler tarafından yapılan yorumları azaltır.

***Düşük oranlar:** Vergi oranları makul bir oranda olduğunda, hileli faaliyetlere daha az teşvik edeceği için sistem de adil olur.

***Muafiyetleri azaltmak:** Bütün muafiyetleri ortadan kaldırmak hemen hemen imkansız olduğundan, yasalar yapılırken

muafiyetin mümkün olduğunca az yada adil olmasına dikkat edilmelidir.

***Dış ticaret için tarife-dışı engelleri azaltmak:** Dış ticaret lisansı için çok sayıda onaya ihtiyaç olması, ithalat ve ihracat için bir çok acenteyi rüşvete teşvik eder.

***Etkili ceza sistemi:** İyi bir ceza sistemi küçük suçlar için idari cezaları empoze etme kabiliyetini idarecilere sağlamalıdır. Bu cezalar, örneğin transitte transit eşyasını taşıyan araçlardaki kırılan mühürler, kabul edilmez yanlışların bulunduğu gümrük beyannamesinin sunulması durumlarındaki para cezalarını kapsar. Ciddi dolandırıcılık durumları, gelir memurlarına rüşvet verme gibi, sonu suç davalarını içeren çok ciddi hareketlere varır.

***Bağımsız çalışan bir temyiz mekanizmasının sağlanması:** Vergi kanunları, her ne şekilde yazılırsa yazılsın, farklı şekilde yorumlanacağından bağımsız bir temyiz mekanizmasının varlığı gereklidir.

Net ve basit bir politik çatıdan başka, politika yapıcıları, her türlü kanun taslağı ve politika planı için gerekli olan işlemlerle

meşgul olmalıdır. Bununla beraber bir kere politika oluşturulduğunda, politikayı yapanlarla idareciler arasında net bir ayrımın olması gerekmektedir. O kadar net olmalıdır ki, kanunun idareciler tarafından nasıl yorumlanıyorsa, memurlar tarafından da aynı şekilde uygulanmalıdır.

3.2- Basit ve Şeffaf İşlemler

Gümrük idarelerinin sorumlulukları sistem ve işlemlerin kolayca anlaşılmasını sağlamakla olur. Bu yaklaşımın iki faydası vardır. İlki, ithalat ve ihracatçıların maliyetlerini azaltır, ikincisi rüşvet fırsatlarını ortadan kaldırır. Rüşvet fırsatlarını azaltmak ve bu konuda etkili olunması aşağıdakilere dayanmalıdır;

***Gerekli doküman ve bilgileri en aza indirmek :** Gümrük idareleri ithalat ve ihracatçıların kullanmak zorunda oldukları belgeleri en aza indirme yollarını aramalıdır. Örneğin tek bir gümrük beyannamesi, hem dış ticaret istatistiklerinin hazırlanması, hem de vergi ve resimlerin hesaplanması ve ödenmesi gibi bir çok amaçla kullanılabilir.

***Tutarlı yorumlar:** İthalatçılar, işlemlerin standartlaştırıldığı, kanunların yorumlanmasında

tutarlılığı olan bir ortamda çalışmayı beklerler.

***Bilgisayarlaşma:** Gümrük belgelerinin işlenmesini destekleyen bilgisayarlaşma, memurların şahsi karar verme yetkisini terk etmesini sağlayan standart işlemlerin uygulanması için fırsat sunar. Bu sistem vergi ve resimlerin oranlarının doğru olarak uygulanmasını sağlar; muafiyetler sadece izin verilen mal ve hizmetler için yetkili organizasyonlara verilir, gerekli bilgi ve belgeler sunulur, ödeme için zaman dilimi karşılanır. Üstelik, sistem yararlı bir yönetim bilgisi sağlar.

3.3- Profesyonel Gümrük İdareleri

Profesyonel gümrük idarelerinin gelişmesi sadece, bu idarelerin etkinliklerinin geliştirilmesinde değil, aynı zamanda rüşvet olayları açısından da önemlidir. Hükümetler genellikle idarelerin verimli ve etkin olması için sürekli destek sağlamak ve kurmak için gerekli kaynaklara yatırım yapmaya ve yasaları uygulamada idarelere yetki vermede isteksiz olurlar. Gelişmiş ülkelerdeki tecrübeler göstermiştir ki, vergi sisteminin yönetiminde tarafsızlığın ve doğruluğun sağlanmasının en

iyi yolu, performans için sorumluluklarının net olarak tanımlandığı profesyonel idarelerin geliştirilmesidir ki bunlar;

***Profesyonel yönetim:** Gümrük idarelerinin tecrübeli ve bilgili idarecilere sahip olması önemli bir unsurdur. Vergi toplama yetkisi veren işlemler, düzenlemeler, sistemler, kanun yapma bilgisinin az ya da hiç olmaması gibi durumları, idarelerdeki üst düzey yöneticiler değiştirir. Bu şartlar altında, kurumda sınırlı kariyer fırsatlarına sahip olmayı ve kuruma sadakatta personel teşvik edilmelidir. İdari kontroller gümrük idaresinde önemli bir faktör olup şunlardan oluşur: İyi belirlenmiş işletim prosedürleri, gün gün aktivitelerin denetlenmesi, çalışanların verimliliklerini düzenli olarak gözden geçirme. Yönetim ayrıca iç denetiminin sonuçlarını, ithalatçılardan ihracatçılara geri bildirim (feedback) ve bir ofisin işletilmesinde çalışanlarının görüşlerini de göz önünde tutar.

***Ücretler ve çalışma koşulları :** Gümrük idareci ve memurlarına, rüşvet olaylarının azalmasını teşvik için yeterli ücret sağlanmalıdır. Söz konusu personele rüşvet almadan vazgeçecek dü-

zeyde ücret verilirse ücretler iyi bir hayat standardı sağlayacak ve "kolaylaştırma ücreti"ni kabul etme ihtiyacını ortadan kaldıracaktır.

Uygun çalışma koşullarının sağlanması da önemli bir konudur. Bunlar uygun çalışma alanı, ekipman (telefon, bilgisayar, nakil araçları vb.) ve araç-gereç gibi unsurlardır. İdare ithalatçıların, ihracatçıların ve onların acentelerinin imkan ve ekipmanlarına güvenmemelidir.

*Personel rotasyonu ; Memurun sürekli bir yerde çalışması zamanla o yerde rüşvete neden olan davranışların ortaya çıkma ihtimalini artıracığından, personel rotasyonu rüşvetin azalması yönünden önemlidir.

***Eğitim :** Personel eğitimi profesyonel bir gümrük idaresi için çok önemlidir. Kurum ile personelinin ihtiyaçlarının dikkatli bir analizi ihtiyaçlarını karşılayan eğitimi sağlamakla tamamlanacağından önemlidir. Teknik beceriyi geliştirmenin yanında eğitim, ekip ruhunu ve dürüstlüğü geliştirilmesi ile kurum için sadakat ve sorumluluk duygusunun da inşa edilmesine hizmet eder.

***Mükafata dayalı terfiler :** Profesyonel bir idarenin kurulmasının önemli bir parçası net olarak tanımlanmış ve mükafata dayalı kariyer ve terfi politikasıdır. Memurların çalıştığı departmanındaki başarısı, kurumu temsil yeteneği, teori ve pratiği gibi unsurlara göre değerlendirilerek terfi edilmelidir.

***Sorumlulukların ayrılması :** Fonksiyonel bir organizasyonun oluşturulması rüşvetle mücadelenin en etkin yollarından biridir. Bütün memurlara ithalatçı ve ihracatçılara ilişkin tüm faaliyetlerin sorumlulukları tahsis edilir. Bu durum iltimasa ve rüşvete neden olur. Örneğin gümrük beyannameşi ve eşyanın fiziki muayenesi işlemleri farklı memurlar tarafından yerine getirildiğinde eşyanın kıymeti ve tarifelenmesi ile ilgili kararları etkileyen fırsatları azaltabilir.

***Şikayetleri izleme :** İdareler memurların performansıyla ilgili şikayetleri alan özel bir birim kurmalıdır.

3.4- Performans Standartları

Açıkça ifade edilmiş basit işlemlere ve şeffaf yasalara dayanılarak kurulan gümrük idareleri

politika yapıcılara, idareye ve kamuya idarenin gösterdiği performansı ne derecede ölçeceğini sağlayan performans standartlarının olduğu bir yere yerleştirilmelidir. Bunun birkaç yararı vardır. Birincisi, kabul edilmiş standartlar karşılanmazsa, performans standartlar sorumlu idarelerin merkezini yöneten bakanları kapsayan politika yapıcılarına imkan verir. İkincisi, potansiyel problemleri tanımlamada memurlarının performansını ölçmede idareye imkan tanır. Üçüncüsü, beklentileri olan memurlara netlik sağlar ve performansları bu beklentilere karşı ölçülecektir. Dördüncüsü, kamu, beklenen standartları karşılamayan idarelere dikkat çekmeli ki idarelerde performanslarını yeniden gözden geçirmek zorunda kalsın.

Gelir idarelerinde performans standartları aşağıdakileri içermelidir:

***Gelir hedefleri :** Gümrük idareleri gelir hedeflerini kurma yönündeki görüşmelere katılmalıdır. Ayrıca idareler hedeflenen gelirin toplanmasının yapılabilirliğini ve hükümet tarafından dikkate alınan politika önerilerinin uygulanabilirliğini sağlamasına davet edilmelidir.

***Hizmet standartları :** Gümrük idarelerinde gerçekleştirilen çeşitli fonksiyonlar için standartlar açık olarak ifade edilmelidir. İthalatçılar için eşyanın gümrük kontrolü altında kalacağı zamanı bilmesi çok önemlidir. Bu, ithalatçının stoklarını hesaplamasında önemli bir etkiye sahiptir. İthalatçı, ihracatçı ve memur için hizmet standardının bilinmesi ve kurulması ile bir idare gerekli standartları sağlamayan memuru, ofisi ve işlemleri teşhis etme mekanizmalarını kurabilir. Bu teşhis etme sistemi ile oluşturulacak raporlar potansiyel rüşvet durumlarının gözaltında tutulmasında yararlı olabilir.

3.5- Davranış Usul ve Nizamı

İthalatçıların, ihracatçıların ve memurların belirlenen ve beklenen davranışlardan haberdar olması önemli bir unsurdur. Beklentilerin net olarak ifade edilmesi ile, gümrük idareleri standartların birbirini karşılamadığı durumlarda performans ve uygun hareketin alınmasında memurları sorumlu tutar. Bir çok idare bu beklentilere ilişkin “davranış usul ve nizamı” yayınlamaktadır. Etkili davranış kuralları için, bu usul ve nizam kabul e-

dilmez bir davranış tespit edildiğinde alınacak disiplin hareketlerinin tanımını içermelidir.

Söz konusu davranış usul ve nizamı aşağıdakileri içerir;

***Dürüstlüğün sürdürülmesi :** Kararları etkileyecek her türlü hediye ve menfaatlerin kabulüne izin verilmemelidir. Memurların herhangi kıymetli bir hediyeyi kabul ettiği durumlarda bunu önleyecek kuralları içeren iyi bir disiplin sistemi oluşturulmalıdır.

***Bilgilerin gizliliği :** Gümrük beyannamelerinden gelen bilgilerin gizliliği esastır. Bilgiler yetkisiz bir usulde ifşa edilmemeli ve memurlar tarafından kullanılmalıdır.

***Memurların başka işte çalışmaması :** Memurların resmi konumlarıyla çelişen aktivitelerde çalışması yasaklanmalıdır. Örneğin; bir gümrük memuruna gümrük komisyonculuğu yapan bir şirketin sahibi olmasına veya yoğun olarak ithalat ve ihracat işi yapan bir firmada çalışmasına izin verilmemelidir. Gümrük idareleri çalışanlarına belirli zamanlarda mal beyanında bulunması yönünde talimat vermelidir. Memurların aldığı ücret seviyesiyle bağdaşmayan edinilmiş malların beyanının her aşamada bu be-

yanların sağlanarak sürekli güncelleştirilmesi yönünde idareciler memurlarını kontrol altında tutmalıdır.

***Dış görünüş ve davranış :**
Dış görünüş ve davranış için standartlar şu şekilde olmalıdır; çalışma saatlerine uyulması, uygun şekilde giyinme, mükelleflere nezaketle yaklaşma, kamu araç ve gereçlerinin özel amaçla değil sadece iş amaçlı kullanımı.

3.6- Etkili İç Denetim

İşlevsel politikaların takip edilmesinin sağlanmasında ve performans standartlarının karşılanmasında etkili iç denetim önemli bir yer tutar. İç denetim, kurumun tüm işlemlerinin düzenli olarak yerine getirilmesinde sorumluluğa sahiptir. Gümrük idarelerinde iç denetimi yapanlar işlemlerin uygunluğunun gözden geçirilmesinde ve rüşvete geçit veren davranışları tespit edip önlenmesini sağlar.

3.7- İdari Özerklik

Son yıllarda bir çok ülke, rüşvet ve diğer sorunların giderilmesi yönünde kendi gümrük idarelerinin etkinliğini geliştirmek için idarenin özerkliğini artırmasında bir strateji takip etmeye başlamıştır. Daha geniş bir özerkliğin sağlanması yönünde bir çok al-

ternatif olduğunda, aşağıdaki ortak özellikler ortaya çıkar;

- finansal bağımsızlık,
- idarelerin kendi bütçe fonlarını tahsis edebilmesi,
- idari bağımsızlık,
- kendi idari amaç ve politikalarını açıklıkla belirtmede idarelere yetki verilmesi,
- eğitim, kariyer, ücretler, kendi memurlarının işe alınması yönünde idarelere sorumluluk verilmesi ve
- davranış usul ve nizamları ile performans standartlarının tesis etmesi yönünde idarelere özerklik verilmesidir.

4. Sonuç

Yazının başından beri değinilen görüş ve öneriler üst üste konulduğunda, gümrük idarelerinin etkin bir şekilde çalışması sağlanmış olmakla birlikte, gümrük idaresinin kamuoyundaki mevcut imajının yıkılıp, yerine “dürüst idare” imajının ortaya konması sağlanmış olacaktır.

Yararlanılan Kaynaklar :

- 8th International Anti-Corruption Conference (IACC) Documents.
- Integrity in Customs: John Crotty, IMF Chief Tax Administration Fiscal Affairs Dept.
- www.transparency.org web sitesi.

Komşularımızla Ticaretimizin Geliştirilmesinde Yeni Bir Boyut: Sınır Ticaret Merkezleri

Nuray AKAN YALTIRAKLI

Gümrük Uzmanı

Mehmet UYLUKÇU

*Gümrük Uzman Yrd.**

Uluslararası ilişkilerin temel ekonomik boyutu olarak uluslararası ticaret, tüm dünya tarihi boyunca etkinliğini korumuş ve ülkelerin birbirleriyle ilişkilerinde hep öncelikli noktaları oluşturmuştur. Dış ticaretin öneminin bu boyutlara ulaşması, günümüzde, bölgesel ve global ekonomik ilişkilerin ülkelerin kalkınmasının temel taşlarını oluşturmasına se-

bep olmuştur. Dış ticaret, kaynakların daha iyi kullanılmasına, tüketicinin refahının artırılmasına ve bu sayede yüksek bir kalkınma hızına ulaşmamıza neden olur.

Dış ticaret, ülkelerin ekonomilerinin gelişimi konusunda bu kadar etkiliyken ülkemizde bir çok nedenlerle önemi anlaşılamamış ve komşularla dış ticaretimizin (özellikle ihracatımızın) artırılması konusu her zaman

* Gümrük Müsteşarlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü

gündemde olsa bile bunun nasıl yapılacağı, yani yöntem sorunu üzerinde durulmamıştır.

Oysa, ülkemizin 2002 yılı dış ticaret istatistiklerine bakacak olursak; Türkiye'nin 2002 yılında ihracatı 35,081 milyon dolar, ithalatı ise 50,831 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplam ticaret hacmi içerisinde sınır komşusu ülkelere gerçekleştirilen ihracatın toplam ihracatımız içindeki payı %5, ithalatın toplam ithalatımız içindeki payı ise %4,2 civarında bulunmaktadır.

Verilen bu genel rakamlardan da anlaşılacağı üzere ülkemizin dış ticaretinde komşu ülkelerin payı son derece düşüktür.

Dış ticarete komşu ülkelerin payının artırılması, bu ülkelerin potansiyellerinden yararlanmak suretiyle ekonomimize ivme kazandırılması, bölgesel entegrasyonun yanı sıra bölgesel işbirliği ile de komşu ülkelerle ticareti geliştirmek ve komşu ülkelerle gerçekleştirilen ticarete karşılaştırmalı üstünlüklere göre ürün kompozisyonu oluşturmak suretiyle dış ticareti arttırmak üretim maliyetlerini düşürecek ve bize ekonomik avantaj sağlayacaktır. Bu ve buna benzer dış ekonomik amaçlarla, ülkemizde 1985 yılında

uygulamaya konulan sınır ticareti ile sınır komşularımızla karşılıklı olarak, sınır bölgesi ahalisinin ihtiyaçlarını karşılamak amaçlanmıştır; bölge ihtiyaçlarına göre eşya ithalat ve ihracatına ilişkin çeşitli kolaylıklar getirilmiştir.

Ancak buna rağmen komşularla dış ticaret istatistiklerimiz yukarıda da belirtildiği gibi hala beklenenin altında bulunmaktadır. Bu rakamların kendi lehimize yönelik yukarılara çekilmesi, yani kısaca dış ticaretimizi artırırken bunun içinde oransal olarak ihracatımızın artırılmasının nasıl gerçekleştirileceği, bu yöndeki politikanın ne olacağı konusu, Sınır Ticaret Merkezlerinin kurulmasının temel felsefesini oluşturmaktadır.

Dünyada benzer örneklerine sıkça rastlanan Sınır Ticaret Merkezleri projesinin, biri iç ekonomi politikamıza, diğeri ise dış ticaret politikamıza yönelik olmak üzere iki amacı vardır.

İç ekonomik politikamız açısından amaç, Türkiye'nin nisbi olarak az gelişmiş bölgeleri olan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bölge halkının gelir ve refah seviyesinin artırılması; ürün çeşitliliği ve istihdam yaratmak suretiyle ekonomik ve

altyapı farklılıklarının giderilmesi, sınır bölgesine ekonomik canlılık ve kalkınma getirilmesi, bölge halkının ihtiyaçlarının düşük maliyetle karşılanmasıdır.

Dış ticaretimize yönelik olarak ise; ihraç ürünlerimiz için dikkate değer pazarlar olan komşu ülkelerin ihracatımız içindeki payının artırılması, bu sayede komşularımızla sınır ticaretini geliştirerek bölge insanının refah düzeyini arttırmak ve karşılıklı olarak ekonomik canlılık getirmektir.

SINIR TİCARET MERKEZLERİNİN KURULMASI:

Sınır Ticaret Merkezleri, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3.maddesi ve Gümrük Kanununun 16 ve 172.maddeleri dayanak alınarak çıkarılan, 10.04.2003 tarihli ve 25075 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 25.03.2003 tarih ve 2003/5408 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu Karar' da tek tek belirtilen illerimizde kurulacaktır.

Bu iller; Artvin, Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari, Şırnak, Mardin, Şanlıurfa, Kilis, Gaziantep ve Hatay'dır. Bunların yanında, Erzurum, Muş, Bitlis,

Siirt, Batman, Diyarbakır, Adıyaman ise mücavir il olarak belirlenmiştir.

Söz konusu illerde STM kurulabilmesi için;

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın koordinatörlüğünde;

- Gümrük Müsteşarlığı,
- Maliye Bakanlığı,
- İçişleri Bakanlığı,
- Milli Savunma Bakanlığı
- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'ndan

oluşacak olan Komisyonun oybirliği ile teklifi üzerine Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı'nın onayı gerekmektedir.

SINIR TİCARET MERKEZLERİNİN İŞLEYİŞİ

Sınır Ticaret Merkezlerinin kurulması için onay alındıktan ve kurulması planlanan İle sınırı olan **komşu ülke ile varılacak mutabakat** neticesinde bu Merkezlerin inşasıyla ilgili olarak Müsteşarlığımızın bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde inşaat işleri tamamlanarak STM kurulur.

Burada üzerinde durulması gereken nokta "komşu ülke ile mutabakata varılması" hususudur. Çünkü, Sınır Ticaret Merkezleri

tek taraflı işleyebilecek ve etkin olabilecek bir proje değildir. Bu Merkezlerde ticaret yapılabilmesi için komşu ülkenin ticarete konu olabilecek mallarının da söz konusu yerlere getirilip sergilenmesi, satışa sunulması gereklidir. Bunu sağlamaya yönelik usul ve esaslar ise komşu ülke ile varılacak mutabakat çerçevesinde belirlenecektir.

STM' lerde yapılacak her türlü faaliyet "STM İşleticisi" ve/veya STM içerisinde yer alacak olan "Sınır Ticaret Merkezi Mağazaları" tarafından gerçekleştirilir.

STM İşleticisi: Her STM,

- Bulunduğu ilin İl Özel İdare si
- Bulunduğu ilin Ticaret Odası veya Sanayi ve Ticaret Odası
- Esnaf ve Sanatkarlar Odası
- İhracatçı Birlikleri

tarafından oluşturulan A.Ş tarafından işletilir. İşletici ile ilgili düzenlemelerin (izin, görev, yetki, faaliyet v.b. gibi) Müsteşarlığımız tarafından yapılacağı hükme bağlanmıştır.

STM Mağazası: STMM, STM içinde yer alan ve Müsteşarlığımız izni ile kurulan mağazalardır. Bir STM içinde birden fazla STMM bulunabilecektir.

Mağaza işletme izinlerinin verilmesi ve iptal edilmesine ilişkin hususlar Müsteşarlığımızca düzenlenir; STM Mağaza İşletme İzni, süreli veya süresiz olarak iptal edilebilir.

Müsteşarlığımıza verilen bir STM Mağaza işletme izninin başka bir mağazaya devredilmesi mümkün bulunmamaktadır.

SINIR TİCARET MERKEZLERİNDE YAPILABİLECEK FAALİYETLER:

1) İhracat: STM Kurulmasına İlişkin Karar kapsamında "STM İşleticisi" veya "STM Mağazası" Müsteşarlığımızca belirlenecek teminatı gösterme suretiyle ihracat işlemi yapabilir.

İhracı ilgili mevzuatla yasaklanmış maddeler veya kota, gözetim ve diğer ticaret politika uygulamalarına tabi ürünler ihracat işlemi konusunu oluşturamaz.

2) Komşu Ülkeden Eşya Getirme, İthalat ve İthal Edilen Eşyanın İl Dahilinde Dağıtımı: "STM İşleticisi" ve/veya "STM Mağaza İşleticisi" yine STM Kurulmasına İlişkin Karar kapsamında komşu ülkeden eşya getirebilir, bu eşyayı ithal edebilir ve

ithal edilen bu eşyanın dağıtımını ilgili il dahilinde yapabilir.

İthal edilen eşyanın dağıtımını ancak **Uygunluk Belgesi** alan kişilere yapılır.

“Uygunluk Belgesi”, STM’ye getirilerek ithal edilen ve ilgili il dahilinde dağıtımını yapılan eşyayı satın alan, söz konusu ilde asgari üç yıldır faaliyet gösteren esnaf veya tüzel kişi adına, **Değerlendirme Komisyonu** adı verilen özel bir Komisyonca düzenlenir. Adına Uygunluk Belgesi düzenlenecek esnaf veya tüzel kişi söz konusu belgenin düzenlenmesi sırasında gerçeğe aykırı beyanda bulunur veya gerçeğe aykırı belge sunduğu sonradan tespit edilirse, belgesi iptal edilir ve bu kişi adına bir daha Uygunluk Belgesi düzenlenmez.

“Değerlendirme Komisyonu”, Vali veya Vali Yardımcısı başkanlığında, Defterdar, Gümrük Müdürü, Sanayi ve Ticaret İl Müdürü, Tarım İl Müdürü, Ticaret Odası veya Sanayi ve Ticaret Odası ile Esnaf ve Sanatkarlar Odası temsilcilerinden oluşan komisyondur.

STM Kurulmasına İlişkin Karar kapsamında ithal edilecek eşyaya ilişkin il kotaları ve ithal edilen eşyanın il dahilinde uygun-

luk belgesi sahiplerine dağıtımına dair esaslar, il ihtiyacı ve işletme büyüklüğü gibi kriterler dikkate alınarak, Değerlendirme Komisyonu üyelerinin oybirliği ile teklifi üzerine Dış Ticaret Müsteşarlığınca belirlenmesi hükmüne bağlanmıştır. Ayrıca tarım ürünleri ile ilgili olarak hasat dönemi de dikkate alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığının görüşünün alınması gerekmektedir.

İthalî ilgili mevzuatla yasaklanmış veya ithali belli kurum ve kuruluşlara bırakılmış maddeler ile kota, gözetim ve diğer ticaret politika uygulamalarına tabi ürünler ithalat işlemi konusunu oluşturamaz.

3) Yolcular: Yolcuların, STM içerisinde yer alan Mağazalardan yolcu beraberî uygulamasında belirtilen miktar ve değeri geçmemek üzere eşya satın alması.

Bu faaliyetlerin dışında, Dış Ticaret Mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatlarla ihracı ve ithali izne bağlı olan maddelerin Karar kapsamında ticarete konu olabilmeleri için ilgili mercilerin izni gerekmektedir.

STM’lerde ithalat ve ihracat işlemlerine ilişkin izlenecek prosedür aşağıda yer alan örneklerle ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

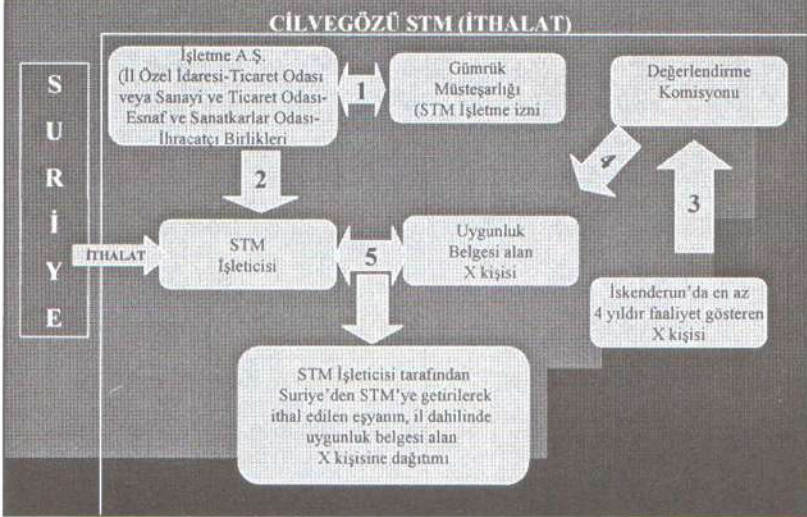
STM'LERİN İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN MODEL:

Örnek-1 Açıklaması:

- 1: A Firmasının STMM kurmak için Gümrük Müsteşarlığına başvurusu,
- 2: Gümrük Müsteşarlığından izin alan A Firmasının A STMM'si olarak Suriye'den eşya ithal etmesi.
- 3: İskenderun'da en az 3 yıldır faaliyette olan X kişinin Değerlendirme Komisyonuna Uygunluk Belgesi almak için başvurması,
- 4: Değerlendirme Komisyonu'nun X kişisine Uygunluk Belgesi vermesi,
- 5: A STMM'si tarafından Suriye'den ithal edilen eşyanın il dahilinde Uygunluk Belgesi alan X kişisine (kişilerine) dağıtımını,

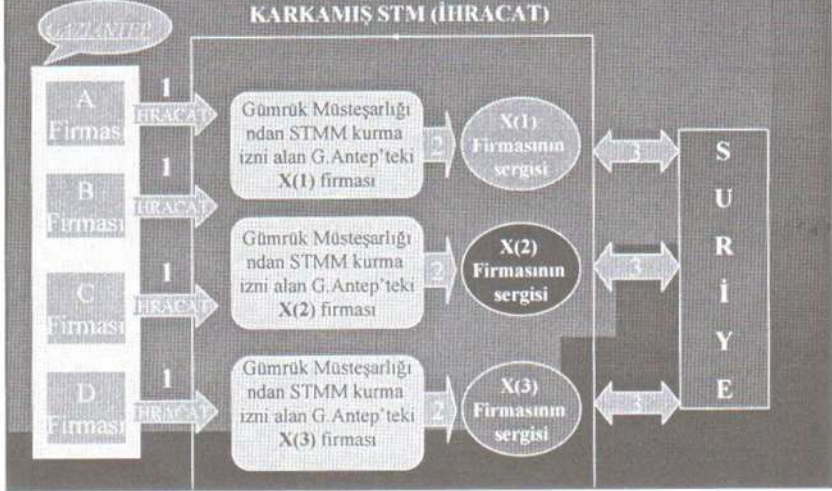
Örnek 2: STM İŞLETİCİSİ TARAFINDAN İTHALAT VE DAĞITIM

Örnek-2 Açıklaması:

- 1: İşletme A.Ş.nin işletme izni için Gümrük Müsteşarlığına başvurusu.
- 2: Gümrük Müsteşarlığından izin alan STM işleticisinin Suriye'den eşya ithal etmesi.
- 3: İskenderun'da en az 3 yıldır faaliyette olan X kişinin Değerlendirme Komisyonuna Uygunluk Belgesi almak için başvurusu.
- 4: Değerlendirme Komisyonu'nun X kişisine Uygunluk Belgesi vermesi.
- 5: STM İşleticisi tarafından Suriye'den ithal edilen eşyanın il dahilinde Uygunluk Belgesi alan X kişisine (kişilerine) dağıtımını.

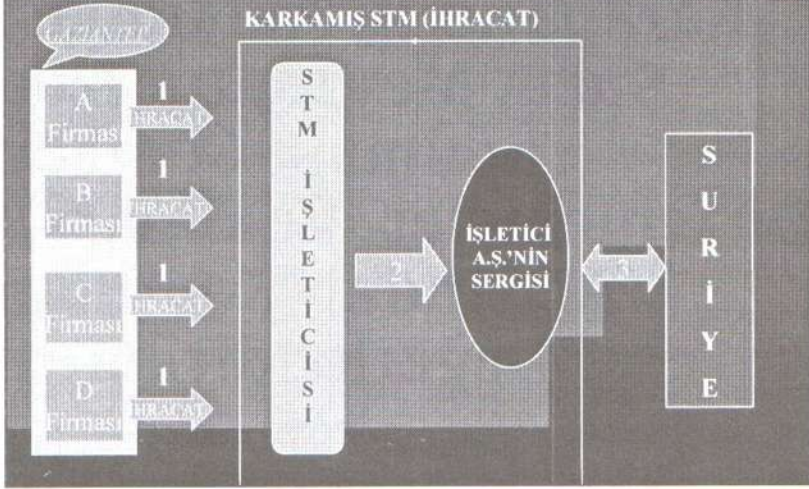
Örnek 3: STM MAĞAZALARI TARAFINDAN İHRACAT

Örnek-3 Açıklaması:

- 1: Gaziantep’de yerleşik A-B-C-D firmaları/kişileri tarafından Karkamış STM’nde bulunan X(1)-X(2)-X(3) STM Mağazalarına ihracat hükmünde mal satışı,
- 2: STM’nde bulunan X(1)-X(2)-X(3) STM Mağazalarının bu malları sergilemesi,
- 3: Suriye’den STM’ye gelen kişi/firmaların sergilenen malları satın alması ve STM’den Suriye’ye mal çıkışı,

Örnek 4: STM İŞLETİCİSİ TARAFINDAN İHRACAT

Örnek-4 Açıklaması:

- 1: Gaziantep’de yerleşik A-B-C-D firmaları/kişileri tarafından Karkamiş STM’nde bulunan STM işleticisine ihracat hükmünde mal satışı,
- 2: STM İşleticisinin bu malları sergilemesi,
- 3: Suriye’den STM’ye gelen kişi/firmaların sergilenen malları satın alması ve STM’den Suriye’ye mal çıkışı.

Karaparanın Aklanması Suçu, Mevzuatımızda Yapılması Gereken Düzenlemeler Ve Gümrük Açısından Konunun Değerlendirilmesi

Vedat ÇAPRAZ

Gümrük Uzmanı*

Gelir elde etme amacıyla işlenen suçlarla mücadele edebilmek için hukuk sistemlerinde zaten var olan salt hürriyeti bağlayıcı cezaların yetersiz kalması, hapis cezası almalarına rağmen suç gelirlerini kaybetmeyen suçluların finansal yönden güçlenerek organizasyonlar oluşturmaları sonucunu doğurmuştur. Uluslararası alanda da uzun yıllardır daha etkin bir yaklaşım olarak suçluların suç gelirlerinden mahrum bırakılma-

sına yönelik bir anlayış benimsenmiştir. Örneğin uyuşturucu kaçakçılığında önceki dönemlerde üretim bölgelerindeki baz ürünlerin üretiminin ortadan kaldırılmasına çalışılırken günümüzde kaçakçılığın arkasındaki maddi potansiyelin ortaya çıkarılmasına çalışılmakta ve aklama süreci sonucunda yasal görünüm kazandırılan fonların bu son aşamada da devlete intikalinin sağlanmasına olanak sağlayacak hukuki düzenlemeler yapılmaktadır.

*Gümrük Müsteşarlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü

Karapara özellikle uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı gibi uluslararası düzeyde gerçekleştirilen örgütlü suçlardan elde edilmekte ve elde edildikten sonra suç gelirine yasal görünüm kazandırma sürecini ifade eden "Karapara Aklama Suçu" nun profili gereği genellikle ulusal sınırlar aşılarak aklanmaktadır.

Bu tür suçların sınır aşan özelliğe sahip olması, uluslar arası işbirliği yapılması yönünde birçok girişimi harekete geçirmiş ve suçla mücadelede ülkeler arasında ikili veya çok taraflı anlaşmaların yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Karapara aklama ile mücadelenin gelişim trendi ve bu yöndeki uluslararası çalışmaların ulusal mevzuatları da şekillendirdiği göz önüne alındığında bu konunun uluslararası boyutu ile birlikte ele alınması gerekmektedir.

Uluslararası finans hareketleri içine karışarak az gelişmiş ülkelere yönelen karapara, yüksek rekabet gücüne sahip olduğu için bu ülkelerdeki yasal fonların kaçmasına neden olmaktadır. Yasal fonları kaçıran karapara, ülkelerde faiz, repo, vb. rant geliri elde etmekte ve lüks tüketimi körük-

lemektedir. Bu tür ekonomik işlemler sonucunda faiz ve enflasyon oranları ile dış ödemeler dengesi açıkları artmaktadır. Sıcak para olarak ta nitelendirilen bu fonlar ülkede, herhangi bir uzun vadeli yatırıma yönelmeden iyi rant geliri elde ettiği sürece kalmakta, şartlar değiştiğinde ise ülkeyi hızla terk ederek ekonomik krizlerin daha da derinleşmesine neden olmaktadır. Az gelişmiş ülkelere yönelen kontrolsüz karapara hareketleri, makro ekonomik istikrarsızlıkları artırmakla birlikte, kamu kesiminin yürüttüğü ekonomik politikaların etkinliğini de azaltmaktadır.

Karaparanın varlığı ekonomik göstergeleri çarpıtmakta, karapara oluşumu kayıtdışı ekonominin artmasına neden olmakta, karaparanın aklanmasını önlemek amacıyla yapılan yasal düzenlemeler ekonomilerin diğer alanlarını da olumsuz etkilemekte, karaparanın yöneldiği ekonomilerde serbest piyasa koşullarının oluşumu engellenmekte, dış ticaret, maliye, para ve bütçe politikalarına yönelik kararların alınmasında yanılma olasılığını artırmakta, gelir dağılımının bozulmasına neden olmakta, bu

yolla ve globalleşme politikalarının da etkisi ile bir ülkede doğan kriz, zincirleme olarak diğer ülkeleri de etkilemektedir. Karapara bünyesinde taşıdığı güç nedeniyle ülkenin bütünlüğünü, bağımsızlığını, toplumsal ve ekonomik yapısını çabuklukla bozabilecek etkinliğe sahip olup, ülke ekonomilerini yönlendirmektedir. Karapara, sayılan bu ekonomik sorunların yanında birçok sosyal ve siyasal sorunlara da sebep olmakta, terör, mafya tipi örgütlerin artmasına, yolsuzluklara, ekonomik krizlerin artmasına, adaletsizliklere, siyasetin yozlaşmasına, adalet sisteminin bozulup, bağımsız yargının zedelenmesine, adalete duyulan güvenin azalmasına, toplumsal yaşam kurallarının ve ahlaki değerlerin yozlaşmasına, toplumun kirlenmesine, ülkelerin imajının bozulmasına, hükümetlerin ve rejimlerin yıkılmasına neden olmaktadır.

Bu derece ciddi bir sorun ile mücadele etmekteki amaç, elde edilen karaparanın hareket kabiliyetini en aza indirmek, elde etme riskini artırarak cazibesini azaltmak, elde edilmesini önlemek ve sonuçta suç örgütlerini dağıtıp yok etmektir. Burada en öncelikli

amaç, suç örgütlerini dağıtıp yok etmek olmalıdır.

Dünyada karaparanın boyutu tam olarak bilinmemekle birlikte yasadıışı yollardan (uyuşturucu ve diğer suç sayılan eylemlerden) elde edilen gelirlerin yaklaşık 1 trilyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Yapılan araştırmalar, dünyadaki örgütlü suçlar ve karaparaya karşı mücadelede zayıf kalınması durumunda 2020'li yıllara gelindiğinde, ABD'nin başkanını dahi mafyanın seçtirtebileceği ihtimalini ortaya koymaktadır. Bugün dünyada her yıl milyarlarca dolarlık karapara aklanarak yasal yollardan elde edilmiş gibi ülke ekonomilerine girmektedir.

Başta uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere yasadıışı yollardan elde edilen iktisadi değerler karapara olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası bir sorun olan karapara kavramının henüz ortak bir tanımı yapılmamıştır. Her ülke kendi şartlarına göre hazırladığı yasalarda farklı tanımlar benimsemiştir. Türkiye'de olduğu gibi bazı ülkeler bir kısım suçları sayarak bu suçlardan elde edilen gelirleri karapara olarak tanımlarken, bazıları da kapsamı geniş

tutarak her türlü yasa dışı işlemlerden elde edilen gelirleri karapara olarak tanımlamıştır.

Yasadışı yollardan elde edilen iktisadi değerlere yasal bir görünüm kazandırmak için bu fonların suç sayılan bir faaliyetten elde edildiğinin gizlenmesi amacıyla yapılan tüm işlemler ise karaparanın aklanması olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle karaparanın aklanması, yasadışı yollardan elde edilen gelirin yetkililerin dikkatini çekmeyecek ve kullanılabilirliğini artıracak şekilde, gizlenmesi, yasal görüntü kazandırılması sürecidir. Karapara nakdin kapladığı hacim nedeniyle fiziken taşınmasında yaşanan zorluk yanında, yasal olmayan faaliyetlerden elde edildiği için kolaylıkla harcanamamakta, dolayısıyla aklanmasına ve mali sisteme entegre edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Uluslararası ekonomik bir suç niteliğinde olan karapara aklama olgusuna karşı, uluslararası alanda birçok çalışmalar yapılmıştır. Bu alanda, AT nin, Avrupa Konseyinin, Birleşmiş Milletler Örgütünün, IMF nin ve FATF (G-7 ülkeleri) Grubunun önemli çalışmaları olmuştur. Bu çalışmalar i-

çinde en kapsamlı ve yaptırım gücü en fazla olanı FATF çalışmalarıdır. FATF in belirlediği 40 Tavsiye Kararı para aklamaya ilişkin mücadelenin genel çerçevesini çizmektedir.

Yapılan bu uluslararası çalışmalar sonucunda günümüzde pek çok ülke karapara aklama fiilinin önlenmesine yönelik yasal düzenlemeler yapmıştır. Ancak günümüzde ekonomik gelişmelerini karaparaya bağlamış vergi cenneti ve karapara cenneti ülkeler mevcuttur. Bu ülkeler, söz konusu örgütlere üye olmayarak ve uluslararası çalışmalara katılmayarak, karapara aklayıcılarına kucak açmakta ve karapara aklayıcılarının işini kolaylaştırmaktadırlar. Başta FATF olmak üzere diğer uluslararası kuruluşların en kısa zamanda söz konusu ülkeleri de bu mücadelenin içine dahil etmeleri gerekmektedir.

Karapara aklayıcıları aklamada pek çok yöntem kullanmakla beraber aklamayı; genellikle birçok muameleyi kapsayan; yerleştirme (plasman), ayrıştırma (layering), bütünleştirme (Integration) olmak üzere üç aşamada gerçekleştirmektedirler. Karapara; fonların fiziken ülke

dışına çıkarılması, şirinler yöntemi, parçalama, nakit kaçakçılığı, insider-trading, manipülasyon, fiktif veya yanlış isimle hesap açma, finansal kuruluşlarla işbirliği, yabancı finansal kuruluşlarla işbirliği, finans dışı sektörlerden yararlanma, kıyı bankacılığı, vergi cennetlerinden yararlanmak, çeşitli şirketlerden yararlanmak (yasal olarak faaliyet gösteren veya göstermelik şirketler olabilir) paravan şirketler kurmak, oto finans borç yöntemi, işçileri ve göçmenleri kullanmak, döviz büfelerinden faydalanmak, gazino, kumar ve talih oyunlarından kazanılmış gibi gösterilmek, sahte ve şişirilmiş faturalar kullanmak, broker borsalardan faydalanmak, çek tahsildarları kullanmak, alternatif havale sistemlerinden yararlanmak, portföy yönetim şirketi kurmak, finansal kuruluşlarla işbirliği, karaborsa, değerli taşlar ve sanat eserleri, lüks otomobil, uçak, tekne, gayrimenkul gibi lüks mallara yatırım yapmak, avukatlar, mali müşavirler ve danışmanlardan yararlanmak, internet ve Smardcard kullanmak, 900'lü telefon hatları veya hayat poliçelerini kullanmak, bağış toplamak sure-

tiyle veya bunlara benzer yöntemlerle aklanmaktadır.

Gelişmiş ülkeler karaparanın aklanmasına ilişkin mücadelenin öncülüğünü yapmaktadırlar. Çünkü karaparanın en önemli kaynağı olan uyuşturucu bu ülkeler dışında üretilirken hemen hemen tamamı bu ülkelerde satılmakta, insanlarına zarar vermekte, ekonomilerinden kaynak çekmekte, kısaca tamamıyla bu ülkelerin kontrolü dışında onlara zarar vererek varlığını sürdürmektedir. Gelişmekte olan veya azgelişmiş ülkelerde, karaparanın aklanmasını engellemeye yönelik önlemler alınmadığından karaparanın bu ülkelere gitmesi söz konusudur. Karapara aklama uluslararası bir sorun olması nedeniyle, ülkelerin sadece iç mevzuatlarında düzenleme yapmaları yeterli olmamaktadır. Bu konuda bütün ülkelerin ortak ve samimi mücadelesine ve uluslararası işbirliğine ihtiyaç vardır. Bu nedenle uluslararası işbirliğine gidilmiş ve bu konuda yapılan birçok uluslararası çalışmalar karaparanın önlenmesinde etkili olmuştur.

Türkiye'de karaparanın aklanmasının önlenmesi çalışmaları

1988 BM sözleşmesinin kabulünü müteakip başlamıştır. Belirli aralıklarla yürütülen çalışmalar sonucu 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun 19.11.1996 tarih ve 22822 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunu uygulamak üzere Maliye Bakanlığına bağlı olarak kurulan Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) 1997 yılının başlarında kurulmasına ve kısa bir geçmişine rağmen etkin ve verimli bir çalışma başlatarak, 4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 2.7.1997 tarihinde, Kimlik Tespiti ve Şüpheli İşlemlerin Bildirim Usul ve Esasını Belirten Genel Tebliğlerin de 31.12.1997 tarihinde çıkarılması sağlamıştır.

Konunun ciddiyeti nedeniyle karapara ve karaparanın aklanması suçları üzerinde hassasiyetle durulması gerekmektedir. Karapara, sadece Türkiye'nin değil tüm dünya ülkelerinin üzerinde hassasiyetle durmaları gereken bir sorundur. Bu nedenle, her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de her geçen gün karaparanın aklanmasının önlenmesine dair mevzuatın etkin bir şekilde uy-

gulanmasına ve bu konuda atılacak yeni adımlara, uluslararası işbirliğine ve organize suç örgütlerini çökertecek politikalara duyulan ihtiyaç şiddetle artmaktadır.

Mevzuatımızda Ne Gibi Düzenlemelere Gereksinim Vardır?

Karapara ve aklanması suçu ülkelerin bütünlüğünü, bağımsızlığını, toplumu ve ekonominin yapısını çabuklukla bozabilecek niteliktedir. Göstermelik düzenlemelerle toplumu bu illetten uzak tutmak mümkün değildir. Yöntem olarak sayısız yöntemlerle işlenebilen bu suçu önlemek için, birkaç yasa değişikliği yapmak ya da sadece cezaları artırmak yeterli olmayacaktır.

Hiç kuşkusuz yasa/yasaların çıkması sorunların çözümü için önemli bir adım teşkil etse de tek başına işe yaramamaktadır. Tıpkı yasanın vergi toplayamaması, rüşveti, işkenceyi önleyememesi, kaçakçıları caydıramaması gibi.

Karapara aklama suçunun önlemek sadece MASAK'ın görevi olmamalıdır MASAK kadar belki ondan daha fazla bankalar başta olmak üzere diğer kurumlarda karaparanın aklanması suçunu

önlemede sorumlu ve görevli olduklarının bilincinde olmalıdırlar. Aynı zamanda MASAK'ın da, etkin ve bu suçu önlemede geniş imkan ve yetkilere sahip olarak yeniden örgütlenmesi gerçeği de bir zorunluluktur.

Devletlerin genel politikaları, siyasi iradelerle değişmeyecek şekilde bu suçla mücadele etme kararlılığında olmalıdır. Suçla mücadele eden kurum, kurul ve bireylerin güçlendirilerek etkinlikleri sağlanmalıdır. Bu suçla etkin şekilde mücadeleye imkan verecek biçimde mevzuatta yeni baştan köklü değişiklikler yapılmalıdır. Bu suçla mücadele eden birimlerin karapara aklayıcılarına karşı başarılı olmaları, siyasi iradenin ve bilinçli bir toplumun desteğinin var olmasına bağlıdır.

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi İçin Mevzuatımızda Yapılması Gereken Başlıca Düzenlemeler

- 1- Karapara Aklanması suçunun önlenmesi için kayıtdışı ekonominin önlenmesi gerekmektedir.
- 2- Karaparaya kaynaklık eden suçların kapsamının genişletilmesi gereklidir

- 3- Strazburg Sözleşmesinin ülkemiz tarafından onaylanması gerekmektedir.
- 4- Karapara aklama suçuna münhasır olmak üzere ispat yükünün tersine çevrilmesi gerekmektedir
- 5- Para ve hizmet hareketlerinin gerçekleştirildiği kurum ve kuruluşlarca tutulmakta olan verilerin bir otomasyon ağına bağlanması ve bu ağın MASAKla irtibatlandırılması gerekmektedir
- 6- MASAK'ın diğer ülkeler istihbarat birimleri arasında doğrudan bilgi değişimi ve işbirliğini öngören düzenlemeler yapılmalıdır.
- 7- Masak Uzmanlarının yetkileri ve etkinliği arttırılmalıdır.
- 8- Karapara aklama suçunun araştırma ve inceleme görevi Masak Uzmanları ile birlikte Gümrük Müfettişleri, Gümrük Kontrolörleri ile Vergi Denetmenlerini kapsayacak biçimde genişletilmelidir
- 9- Belli bir limitin üzerindeki tahsilat ve ödemelerin finans kurumları aracılığı ile yapılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır.

- 10- Sınırdaki gerçekleşen nakit hareketlerinin takibi açısından yolcuların beraberlerinde yurt dışından getirdikleri 10.000 dolar veya muadili diğer yabancı para tutarını aşan nakit paranın yanı sıra değerli kağıt ve kıymetli madenlerin gümrük müdürlüklerine beyan etmeleri yönündeki düzenleme yapılmalıdır.
- 11- Kanunda yer alan hapis cezalarının arttırılması gerekmektedir
- 12- MASAK'ın yetkilerinin ve etkinliğinin arttırılması ile doğrudan bağlantılı olarak bağımsız bir kurul olarak yeniden örgütlenmesi gerekmektedir.
- 13- Muhbir ve müsadir ikramiyesi ile müsadere edilen gelirlerin karapara aklanması suçu ile mücadelede kullanılmasına dair düzenlemeler yapılmalıdır.
- 14- Hamiline yazırlık sistemi kaldırılmalıdır.
- 15- Nakit kullanımını asgariye indirecek ve parasal hareketlerin büyük ölçüde banka ve diğer finans kurumları vasıtasıyla yapılmasını sağlayacak ve bu yolla denetime imkan verecek düzenlemeler yapılmalıdır.
- 16- Adliye Teşkilatında Karapara Aklanması Suçuyla İlgili Uzman Savcılık Müessesesi Kurulmalıdır
- 17- 4458 sayılı Kanuna aktif pişmanlık ile ilgili hükümler eklenmelidir.
- 18- 4208 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin (a) bendinde belirtilen suçlar bakımından görevli ve yetkili mahkeme, bu suça bağımlı olarak işlenen karaparanın aklanması suçlarında da görevli ve yetkili olmasına dair hüküm eklenmelidir.
- 19- Mali Suçları Araştırma Kurulunun adı ve yapısının değişmelidir.

Konunun Gümrük Açısından Değerlendirilmesi

4208 sayılı kanunun, tanımları içeren 2. Maddesinin (a) bendinde, belli kanunlar ve kanun maddeleri sayılarak, bu kanunların ve kanun maddelerinin suç saydığı fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen Para, para yerine geçen her türlü kıymetli evrak, mal, gelirler, bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü

edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer kanun tarafından "karapara" olarak tanımlanmıştır.

6 bent halinde sayılan suçlardan birinci sıraya 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun konularak kaçakçılıktan elde edilen değerlerin karaparaya kaynaklık etme bakımından önceliği ve önemi vurgulanmıştır.

İthalatta veya ihracatta genel olarak sahte fatura kullanılarak kara para aklamaya çalışılmaktadır. Sahte fatura kullanarak aklayıcı parayı, transfer edeceği ülkedeki bir şirketten mal veya hizmet alırcasına sahte veya şişirilmiş bir fatura alır. Sonra karapara mal ve hizmetin karşılığı ödeniyormuş gibi o ülkeye gönderilir. Diğer taraftan gerek ithalat gerekse ihracat amacıyla düzenlenen faturaları olduklarından düşük ya da yüksek göstererek veya herhangi bir mal ve hizmet ithal veya ihrac etmeden ithal veya ihracat yapılmış gibi belge düzenleyerek ve yahut yüksek tutarlı mallar yerine değersiz şeyleri gümrüklerden geçirerek ihracat yapmış gibi

göstermek suretiyle eldeki karaparaya kaynak sağlanmaktadır. Örneğin gerçek değeri 50 bin dolar olan bir mal için 800 bin dolar karşılığı fatura düzenlemek suretiyle 750 bin dolar ihracat geliriymiş gibi gösterilebilir ve aklanabilir. Ayrıca ihracatın yapıldığı belirtilen ülkedeki firma, yasal bir firma olabileceği gibi, göstermelik veya paravan bir firma da olabilir.

Hayali ihracatın olmadığı bir ihracat işlemiyle de karapara aklanabilir. Uyuşturucudan elde edilen gelirle piyasadaki çeşitli satıcılardan çok sayıda beyaz eşya, tekstil hatta gıda maddeleri alınır. Bu mallar bir başka ülkeye ihraç edilir. ihraç gelirleri önce elde edildiği ülkenin finansal sistemine yasal ihracat kazançları olarak yatırılır. Daha sonra buradan ilk ülkeye ihracat geliri olarak geriye döner. Amaç kar elde etmekten ziyade malları likidite etmek olduğundan, satarken bir an önce satabilmek için piyasa fiyatlarının altında satış yapılabilir. Eğer var ise, bu işlem nedeniyle uğranılan zarar (ulaştırma maliyetleri, piyasa fiyatının altında satış yapma vs.) aklama komisyonunu oluşturur.

MASAK tarafından dış ticaret sermaye şirketlerinin de bulunduğu 100'ün üzerinde ihracatçı firma, karapara akladıkları iddiasıyla incelemeye alınmıştır. Yapılan ilk incelemelerde, firmaların ihracat değerlerini çok yüksek gösterdikleri, ancak alıcı ülkedeki ithalatçının kendi ülkesine girişi tam tersine çok düşük değerle yaptığı belirlenmiştir. Mali Suçları Araştırma Kurulu, Almanya başta olmak üzere Avrupa Birliği ülkelerine yapılan bu ihracatın Türkiye'den çıkış rakamının değil, bu ülkelere giriş rakamlarının gerçeği yansıttığı görüşündedir. Bu ülkelerde kayıt sisteminin oldukça iyi tutulduğu ve vergi kaçırmanın çok zor olduğuna dikkat çekilirken ihracat yoluyla karapara akladığı kuşularının ağır bastığı da ifade edilmektedir. ihracat değerlerinin yüksek gösterilerek satışının Doğu Bloğu ülkelerine yönelik ihracatta daha yoğun yaşandığı kaydediliyor, Bu ülkelerde ekonominin genellikle kayıtdışı olduğuna dikkat çeken yetkililer, para transferinin sistem dışı yapılmasının daha kolay olduğunu vurguluyor. İhraç edilen ürünlerin fiyatını yüksek göstererek yapılan ihracatta karapara

aklanmasının yanı sıra haksız vergi iadesi de doğuyor. ihracatçılara ihraç ettikleri malın değeri üzerinden yapılan vergi iadeleri, yüksek faturalama nedeniyle aynı miktarda şişiriliyor. Bu yöntemle karapara aklayanlar, devleti bir de haksız vergi iadesi olarak soyuyorlar.

İthalat ve ihracat yoluyla yoğun bir şekilde karapara aklanması ve suçun özelliği gereği tespitinin ve ispatının çok zor olması nedeniyle 4208 sayılı Kanunda bazı değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

4208 sayılı Kanunda sayılan 6 değişik inceleme ve soruşturma elemanı ile birlikte Gümrük Müfettişlerinin de karapara aklanması suçunun ortaya çıkarılmasında görevlendirilmeleri gerekmektedir. Ülkemizde kullanılan karapara aklama yöntemlerinin önemli bir bölümünün ithalat ve ihracat yoluyla gerçekleştirildiği ve dolayısıyla Gümrük idarelerini ilgilendirdiği, karapara kaynaklık eden fiillerden önemli bir kısmının (Kaçakçılık Suçları) araştırılması ve tespiti hususunda yetkili ve görevli oldukları dikkate alındığında, karapara aklama suçunun araştırılması ve incelen-

mesi konusunda Gümrük Müfettişleri ve Gümrük Kontrolörlerinden yararlanılabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, Masak'ın kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesinde önemli katkıda bulunacaktır. Hayali ihracat olaylarının incelenip soruşturulmasında çok büyük etkinlikleri olan Gümrük Müfettişliği ve Gümrük Kontrolörlüğü gümrük ve Dış Ticaret işlemlerinden kaynaklanan yolsuzlukların incelenmesi ve soruşturulması konusunda Türkiye'de en geniş formasyona sahip mesleki birimlerdir.

Diğer taraftan taşrada muayene memurları ve merkez teşkilatında da Gümrük Uzmanları kara paranın tespiti açısından özel öneme sahip kamu görevlileridirler. Taşrada eşyayı ve eşyaya ait belgeleri ilk elden inceleme yetkisine sahip muayene memurları ile merkezde genel olarak bütün gümrük işlemlerini yerine getiren ve her türlü raporu (Soruşturma, inceleme vs.) Genel Müdürlük adına inceleyip, görüş bildiren (Şube Müdürlüğü adına) gümrük uzmanlarının da uygulayıcı kişiler olarak, kara paranın tespiti ve kara para aklaması su-

çuyla mücadele açısından, özellikle ülkemizde kara para aklaması suçuyla mücadele için özel olarak kurulmuş olan Masak tarafından etkin bir formasyon edinmelerinin sağlanmasının suçla mücadelede etkinliğin sağlanmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Konunun daha iyi anlaşılması için şöyle bir örnek verebiliriz. İthalatta ithal edilen malın değerinin düşük gösterilmesi büyük bir olasılıkla vergi kaçırma amacına matuf olduğu için muayene memuru yada üst amirleri yada denetim neticesinde denetim elemanları tarafından şüphelenilerek olması muhtemel bir hukuka aykırılığın varlığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Oysa İthalatta bir eşyanın değerinin olduğundan çok fazla gösterilerek ithal edilmesi ve bu yolla kara para aklamaya çalışılması vergi kaçırma amacına yönelik olmadığı için hem muayene memurları ve amirlerinin hem de denetim elemanlarının şüphesini çekmeyecek böylece kolaylıkla kara para aklanmış olacaktır.

Sonuç olarak günümüz dünyasında hükümetlerin ve rejimlerin kurulup yıkılmasından tutunda,

ekonomik krizlerin, toplumsal yozlaşmaların ve yolsuzlukların, kirli toplumların, adaletsizliklerin oluşumuna sebep olan karapara olgusuna karşı, ulusal ve uluslararası düzeyde yoğun mücadeleler yürütülmelidir. Bu mücadelenin etkinliği açısından Kara paraya kaynaklık eden birinci sıradaki öncül suç olan 1918 sayılı Kaçaklığın Men ve Takibine Dair kanun kapsamında yukarıda bahsedilen önerilerin değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 1- Ülker MAVRAL, "Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları" 2001 Vergi Denetmenleri Derneği Yayını
- 2- Ergin ERGÜL, "Hukuki, Mali, Ekonomik, Aktüel boyutlarıyla Karaparanın Aklanması ve Suçları" 1998 Adalet Yayınevi
- 3- Kuntay ÇELİK, Selen Işıl KOÇAĞRA, Kadir GÜLER "Karapara Aklama, Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve ilgili Uluslararası Çalışmalar " Masak yayınları No:1
- 4- Hamza KAÇAR "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Amacıyla Yapılan Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslar arası Sözleşmeler ve Anlaşmalar" Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Merkez Bankası Yayınları 1999
- 5- Mehmet KOÇ "Karalara Aklanmasının Önlenmesine İlişkin 4208 sayılı Kanunun Uygulamasında Gümrük Müfettişlerinin Yeri ve Önemi" Gümrük Dergisi Yıl 8 Sayı 28
- 6- "Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler" Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası yayını 1999
- 7- Gümrük Dünyası, Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayın Organı Ergin ERGÜL "Karapara Aklama Suçlarında Soruşturma Usulü "

Mevzuat Listesi

Nezaket ADIGÜZEL
Gümrük Uzman Yardımcısı *

YÖNETMELİKLER		
Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 27.02.2003 tarih ve 25033 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.		
TEBLİĞLER		
Tebliğ No	Tebliğ Konusu	Resmi Gazete Tarih / Sayısı
Tarife Sınıflandırma Kararları Seri No:3	Sınıflandırma Kararları	17.01.2003 / 24996
Tarife İzahname Seri No:4	İzahname	01.02.2003 / 25011
Uluslararası Anlaşmalar Seri No: 4	Tarım Ürünleri Ticareti	06.02.2003 / 25016
Gümrük İşleri Seri No:25	Hızlı Kargo Taşımacılığına İlişkin 20 Seri No'lu Gümrük Genel Tebliğinde değişiklik	08.02.2003 / 25018
Tarife Seri No:2003/1	Petrol ve Petro Kimya Ürünlerinin Tahlil İşlemleri Hakkında Tebliğin Yürürlükten kaldırılmasına ilişkin	22.03.2003 / 25056
Serbest Dolaşıma Giriş Seri No:3	Ticaret politikası önlemlerine tabi eşyanın serbest dolaşıma girişinde Menşe Şehadetnamesi, mensucat cinsi eşyanın serbest dolaşıma girişinde Dokuma Elyaf Detay beyanı aranması hakkında	05.04.2003 / 25070
GENELGELER		
Genelge Sayısı	Genelge Konusu	Genelge Tarihi
2003/1	İhracat/ Kumanya Listesi	06.01.2003
2003/2	İhracat/ İhracatta Laboratuvar Tahlili Aranmaması Hakkında	28.01.2003

* Gümrük Müsteşarlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü

2003/3	Tarife/ Gümrük Laboratuvarlarında Yapılan Tahlil İşlemleri Hakkında	20.03.2003
2003/4	Gümrük İşleri/ Gümrük Vergilerinin İnternet Üzerinden Ödenmesi	09.04.2003
2003/5	Gümrük İşleri/ Özet Beyan Fazlalığı Kesinleşen Eşyaya Uygulanacak Esaslar	10.04.2003
2003/6	Basitleştirilmiş Usul/ Ticari ve İdari Belge Olarak Sayılabilecek Belgeler	17.04.2003
2003/7	Antrepo/ Geçici Depolama Yerlerine İlişkin 2002/29 sayılı Genelgenin 2 nci maddesi hakkında	24.04.2003

TASARRUFLU YAZILAR

Tasarruflu Yazının Konusu	Tasarruflu Yazının İçeriği	Tasarruflu Yazı Tarih / Sayısı
İhracat	İhracatta Kimyevi Tahlil Aranılmamasına İlişkin	03.01.2003 / 188
İhracat	İthal Edilmiş ve Yolcu Beraberi Olarak Çıkacak Eşyaya İlişkin	06.01.2003 / 331
İhracat	03.01.2003 tarih ve 331 sayılı Talimat yazısında yanlış yazılan genelge numarasının düzeltilmesine ilişkin	09.01.2003 / 632
İhracat	Borsa Tescil Beyannamesi aranılmamasına ilişkin	09.01.2003 / 623
İhracat	Alicısı tarafından kabul edilmeyen mallar hakkında	11.01.2003 / 788
İhracat	Kontrol Belgesi aranmamasına ilişkin	20.01.2003 / 1550
İhracat	Kumanya Listesinde Gümrükçe Onaylanmış Kişi şartı aranmaması hakkında	18.02.2003 / 3855
İhracat	İhracatta Laboratuvar Tahlili aranılmaması hakkında çıkarılan 2003/2 sayılı genelgenin dağıtımını	20.02.2003 / 4032
İhracat	Borsa Tescil Beyannamesi aranılmaması hakkında	27.02.2003 / 4626
İhracat	Şeker İhracatı hakkında	24.03.2003 / 7001
İthalat	Kırtasiye cinsi eşyaların ithalinde dikkatli olunmasına ilişkin	02.01.2003 / 82
İthalat	Solvent, baz yağ ve madeni yağ	02.01.2003 / 89

	için verilen 31.12.2002 tarihli ambalajlı uygunluk belgelerinin 31.01.2003 tarihine kadar kullanılarak kullanılmasına ilişkin	
İthalat	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen Kontrol Belgelerinin sürelerine ilişkin	09.01.2003 / 576
İthalat	Kontrol Belgesi imza sirküleri-ne ilişkin	10.01.2002 / 713
İthalat	Senegal'de Rift Valley ve Venezuela'da şap hastalığına ilişkin	14.01.2003 / 1010
İthalat	2003 yılı Dış Ticarete Standardizasyon mevzuatının uygulama esaslarına ilişkin	14.01.2003 / 1012
İthalat	Çin menşeli gözlük ithalatına ilişkin	17.01.2003 / 1467
İthalat	16.12.2002 tarihli 11-388 sayılı Basit Raporda belirtilen hususlara ilişkin	18.01.2003 / 1488
İthalat	Laminant parke ithalatında dikkatli olunmasına ilişkin	21.01.2003 / 1717
İthalat	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 2002/13 sayılı Tebliğ kapsamında verilen kontrol belgesine ilişkin	23.01.2003 / 1986
İthalat	Gürtrans İth. İhr. Deri ve Tekstil Ürün. San. Tic. Ltd. Şti. Golf İç ve Dış Tic. Ltd. Şti. hakkında	23.01.2003 / 1993
İthalat	Namibiya'da Newcastle, Moritanya'da Rift Valley ve Romanya'da Scrapi hastalığı hakkında	23.01.2003 / 1994
İthalat	Kontrol Belgesi hakkında	18.02.2003 / 3847
İthalat	Düşük kıymetli eşya ithalatı hakkında	21.02.2003 / 4182
İthalat	Çin Halk Cumhuriyeti menşeli bisikletler hakkında	24.02.2003 / 4297
İthalat	Faks faturalara ilişkin	26.02.2003 / 4420
İthalat	Ticaret Politikası Önlemlerine dair	27.02.2003 / 4591
İthalat	Uygunluk Belgesi hakkında	27.02.2003 / 4617
İthalat	DTS Tebliği hakkında	03.03.2003 / 4944
İthalat	Battaniye ithalatı hakkında	03.03.2003 / 4943
İthalat	Cam eşyalara ilişkin	04.03.2003 / 5006

İthalat	Dampinge karşı vergi uygulaması	04.03.2003 / 5080
İthalat	Koyun-Keçi Çiçek Hastalığı	07.03.2003 / 5466
İthalat	Newcastle Hastalığına dair	11.03.2003 / 5761
İthalat	DTS 2003/1 sayılı Tebliğ	12.03.2003 / 5785
İthalat	Yasaklanan Maddeler Listesi	18.03.2003 / 6484
Hariçte İşleme	30.06.2002 tarih ve 24801 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mahrece İade Gümrük Genel Tebliğine ilişkin	21.01.2003 / 1729
Hariçte İşleme	Geri gelen eşyaya ilişkin	28.01.2003 / 2404
Hariçte İşleme	TIR Karnesine ilişkin	29.01.2003 / 2420
Gümrük İşleri	Posta yoluyla gelen eşyaların gümrük işlemlerine ilişkin	06.01.2003 / 309
Gümrük İşleri	Türkiye Turing ve Otomobil Kurumuna ait gümrüklü saha içerisinde yer alan bölümlerin tahliyesine ilişkin onayın iptali ile ilgili	30.01.2003 / 2670
Gümrük İşleri	Toplu Teminat hakkında	26.02.2003 / 4441
Gümrük İşleri	Teminat Mektupları	12.03.2003 / 5816
Antrepo	Antrepolara konulacak eşyadan alınacak teminat tutarının %10'a indirilmesine ilişkin taleplerin değerlendirilmesinde ortaya çıkan tereddütlere ilişkin	30.01.2003 / 2667
Antrepo	Antrepo rejimine tabi tutulan eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulması durumunda antrepo beyannamesinde yazılı olandan farklı GTİP'te beyan edilmesi halinde yapılacak işlemlere ilişkin	06.02.2003 / 3283
Taşıt Takip	Çalınan taşıtlar hakkında	05.02.2003 / 3224
Taşıt Takip	Yurda geçici girişi yapılan taşıtların başka şahıslara devri hakkında	26.02.2003 / 4480
Taşıt Takip	Ülkemizde transit halinde bulunan geçici (ZOLL) plakalı taşıtların yurda giriş işlemleri hakkında	18.03.2003 / 6486
Tasfiye	Antrepo, geçici depolama, kaçak eşya ambarı, TASİŞ ambarı ve Tekel ambarlarında bulunan imhale hale gelmiş eşyanın imha işlemlerine ilişkin	17.03.2003 / 6255

Tasfiye	Tasfiye Tüzüğü'nün 9 uncu maddesi	21.04.2003 / 9653
Tarife	Laboratuar tahlilleri hakkında	25.03.2003 / 7172
Tarife	Porselenden veya çiniden mamul eşyanın sınıflandırılması hakkında	15.04.2003 / 9215
Kıymet	Gümrük Yönetmeliğinin 45 ve 46 ncı maddelerinde değişiklik yapılmasına ilişkin olarak	04.03.2003 / 4985
Kıymet	Pirinç ithalatı hakkında.	13.03.2003 / 6043
Kıymet	Çağrı Deniz Malzemeleri ve Oyuncak Tic. Ltd. Şti tarafından yapılan ithalata ilişkin	29.03.2003
Kıymet	Çeşitli ülkelerden gelen eşyanın kıymetlerine ilişkin	31.03.2003 / 07653
Bilge Destek ve Sorgulama	Uzaktan Teyit işlemleri	20.01.2003 / 1490
Bilge Destek ve Sorgulama	TSE Uygunluk Belgesi hakkında	24.01.2003 / 02016
Bilge Destek ve Sorgulama	Değişik vergi oranlarına tabi yabancı gönderici firmalara verilen kodlara ilişkin listeler	19.02.2003 / 3922
Bilge Destek ve Sorgulama	DİİB'lerde vergi numarası değişiklikleri hakkında	26.02.2003 / 4488
Bilge Destek ve Sorgulama	Bilge sistemine kaydedilen bilgilerin güvenliğinin sağlanması için günlük yedeklerin alınması hakkında	05.03.2003 / 05088
Bilge Destek ve Sorgulama	Global Teminat Sistemi hakkında	07.03.2003 / 05368
Bilge Destek ve Sorgulama	Özet beyan modülünde düzenlenen beyannamelere ilişkin	10.03.2003 / 05489
Bilge Destek ve Sorgulama	TIR Karnesi himayesinde taşınmayan sigara ve alkollü içkinin transit işlemlerine ilişkin	19.03.2003 / 06488
Bilge Destek ve Sorgulama	Giriş ve Çıkış Beyannamelerine ait Tescil Defteri, Ambar Giriş ve Çıkış Defteri, Antrepo Tescil Defteri ve Gümrük Vergileri Tahakkukunu İzleme Defterlerinin günlük dökümünün alınmamasına ilişkin	19.03.2003 / 06489
Bilge Destek ve Sorgulama	TIR karnesi himayesinde taşınan haricinde mahrecine iade edilecek eşyaya ilişkin	26.03.2003 / 07197
Menşe	Fatura Beyanı	20.03.2003 / 6626

İnternet Dünyasından Haberler

Fatih BOZKURT

Gümrük Uzman Yardımcısı

MEVZUAT

Resmi Gazete

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/>

Resmi Gazetenin internet ortamında sunulduğu site. Sitede mükerrer Resmi Gazeteler ve Arşivin yanı sıra Fihrist bulunmaktadır. Sayı, tarih, konu, mevzuat türü ve kurum bazında arama yapılabilir.

Gümrük Mevzuatı

<http://www.gumruk.gov.tr>

Gümrükler Genel Müdürlüğü ve Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğüne yayınlanan tasarruflı yazılar dahil tüm Gümrük Mevzuatı Müsteşarlığın web sayfasında mevzuat linki altında yer almaktadır. Gümrük Tarife Cetveline de bu siteden erişmek mümkün. Ayrıca aylık geçici dış

ticaret istatistikleri de sayfada yayınlanmakta.

Dış Ticaret Mevzuatı

<http://www.dtm.gov.tr>

Dış Ticaret Müsteşarlığının web sayfasından ithalat rejimi ve eklerine, ihracat rejimine ve ithalatta uygulanan diğer mevzuata erişmek mümkün.

KDV, ÖTV Mevzuatı

<http://www.gelirler.gov.tr>

Gelirler Genel Müdürlüğü'nün web sayfasından her türlü vergi mevzuatına erişim mümkün. Özellikle ÖTV ve KDV Kanun ve tebliğlerine ulaşılabilir.

GTİP Bazında Dış Ticaret Mevzuatı

www.gumrukmevzuat.com

Özel bir site olan gumrukmevzuat.com, her açıdan

* Gümrük Müsteşarlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü

kullanışlı bir site. Siteye e-mail ile üye olmak gerekiyor. GTİP veya eşya isminden mevzuat araması yapılabilen sitede ilgili GTİP'te yürürlükte olan mevzuat, uygulanan mali yükümlülükler belirtiliyor.

EUROPA (AB Mevzuatı)

<http://europa.eu.int>

AB'nin tüm mevzuat ve kurumlarının linkleri bulunmakta. Özellikle AB Resmi Gazetesi ve Mevzuatının bulunduğu Euro-Lex 'e erişim imkanı bulunuyor.

İSTATİSTİK

P-MAPS / TRADE- MAPS

(Ürün Haritaları, Ticaret Haritaları)

www.intracen.org

www.p-maps.org

www.tradeforum.org

DTÖ ve UNCTAD'ın ortak kuruluşu olan ITC'nin (International Trade Center) web sitesi. Bu sitede 1994-2001 yılları için UNCTAD veri tabanı ve dünyanın en büyük istatistik veri tabanı olan COMTRADE istatistikleri kullanılarak ülke ve ürün bazında ticaret performansları, ülke bazında karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olunan sektörler,

ihracat potansiyelinin olduğu ülkeler, ithalat profilleri, ihracat portföyleri gibi toplulaştırılmış ve grafik ortamında veriler sunulmakta.

Örneğin ülke ihracat portföyü çıkarılırken bir sektörün (veya Armonize Sistem 4 lü pozisyon bazında bir eşya grubunun) ülkenin ihracatı içindeki payının artış oranı ile sektörün (pozisyonun) dünya ithalatı içindeki payı karşılaştırılmış. Her iki durumda da artış gösteren sektörler şampiyon sektör olarak belirlenmiş. Örneğin Türkiye'nin 1994-1998 yılları için şampiyon sektörlerinden bazıları: Kadın/erkek giyim, T-shirtler, mutfak örtüleri, havlular. 1997-2001 yılları için şampiyon sektörlerinden bazıları ise: TV alıcıları (85.28), bayan takımları (6204), hava taşıtları (8802), otomobiller (8703).

Ürün haritalarında ise belli ürünlerin ülkelerin ithalatı içindeki paylarının artışı azalışı belirlenerek ürün için dünya piyasasında pazar analizi yapılmaya çalışılmış. Sitenin bu bölümü iş dünyasına danışmanlık hizmeti olarak tasarlandığı için paralı. Ancak stratejik pazar analizlerinde yardımcı olacak bir araç niteliğinde.

Dış Ticaret İstatistiklerinin kolay ve faydalı şekilde, interaktif bir ortamda “konuştu- rularak” sunulduğu bu sitelerdeki bilgiler Dergimizin ileriki sayıla- rında derlenerek sunulacak.

FAO

<http://apps.fao.org/default.htm>

Dünya tarım, beslenme, hay- vancılık, ormancılık, balıkçılık gibi istatistiklerin online olarak sunulduğu, üretim, ticaret, gıda bilançosu, gübre ve zirai ilaç, a- razi kullanımı, sulama, ormancı- lık ve balıkçılık üretimi, nüfus, zirai makine, gıda yardımı gibi alanlarda 1 milyonu aşkın zaman serisi kayıtlarının bulunduğu bir site.

EVDS (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İstatistik veri ta- banı)

www.tcmb.gov.tr

Merkez Bankasının web site- sinden Türkiye için her tür veriye ulaşmak mümkün. Özellikle se- çilmiş ülkeler ve fasıllar bazında dış ticaret istatistiklerini gerek tablo gerekse grafik olarak gör- mek mümkün.

DATAWEB (Ülke Bazında ABD İthalat İstatistikleri ve İt-

halatta Uygulanan Mali Yüküm- lülükler Veri Tabanı)

<http://dataweb.usitc.gov>

ABD ithalat istatistiklerinin yayınlandığı zengin içerikli bir internet veri tabanı. Sitede toplam ithalat rakamları ithalat yapılan ülke ayrıştırılarak sunuluyor. ABD Armonize Sistem açılımına göre 6'lı, 8'li bazda istatistikler verilmekte. Ayrıca bu pozisyon- larda uygulanan ithalat rejimi, vergi oranları, preferans oranları ve diğer uygulamalar sunuluyor.

CROSS (ABD Gümrüklerinin Sınıflandırma ve Menşe Tespiti Kararları Online Arama Sitesi)

<http://rulings.customs.gov>

ABD Gümrüklerinin sınıflan- dırma görüşlerinin yayınlandığı site. Bu sitede arama yerinden eşya veya GTİP bazında verilmiş kararlarda arama yapmak müm- kün. ABD sınıflandırma kararları- nın Türkiye açısından hiçbir şe- kilde bağlayıcılığı bulunmama- ktadır. Ancak sitenin sağladığı im- kanlar, ABD'nin Armonize Sis- teme taraf olduğu ve dolayısıyla sınıflandırmada en azından AS 6'lı alt pozisyon bazında fikir ve- riyor olması dikkate alındığında eşya sınıflandırmada *özellikle ABD'ye ihracat yapan firmala-*

rumuz için yol gösterici olacaktır. Diğer taraftan sitede ABD Gümrüklerince verilen menşe kararları da yayınlanmaktadır. Bu bilgiler New York Merkez tarafından verilen kararlar ayrımı yapılarak, tarih sırasına göre verilmekte, ayrıca aranan kelime renklendirilerek belirtilmektedir.

Dünya Bankası Yönetişim Anketleri

<http://www.worldbank.org/wbi/governance/datasets.htm>

Dünya Bankasının veri tabanından ülkelerin yönetişim göstergelerine ulaşmak ve karşılaştırmalar yapmak mümkün. Kaynağını, sanayileşen ve gelişen ülkeler, hükümet dışı organizasyonlar, ticari risk derecelendirme kuruluşları, think-tanklardan 1997, 1998 ve 2000, 2001 dönemlerinde yapılan anketlerin oluşturduğu bu veri tabanından çeşitli ülkeler için gerek iş ortamı, ülkelerin yönetimi, dış ticaret uygulamaları gerekse gümrükler üzerine çeşitli sorulara yine iş aleminin tarafından verilen cevaplar çerçevesinde istatistik ve göstergelere ulaşılabilir. Özellikle tarife dışı engellere genel bir bakış için diğer ülkelere ait veriler değerlendirilebilir.

Merak Edilen Bir Çok Soruya Cevap

<http://www.howstuffworks.com>

Sitede bilgisayar parçaları, otomobil parçaları, elektronik eşya, bilim teknolojisi ürünleri, ev eşyası, eğlence araçları gibi cihazların nasıl çalıştığı anlatılıyor. Sitede ayrıca insan hayatında kullanılan, seyahat sırasında karşılaşılan her tür merak edilen soruya cevap vermeye çalışılmış. İktisat ve finans alanlarında dahi konu başlıkları belirlenmiş. Örneğin Borsaların nasıl çalıştığı, gelir vergisinin nasıl işlediği anlatılmış. Arama kısmına merak edilen eşya/konu yazıldığında bu konuya ilişkin gerek sitenin ücretsiz sunduğu bilgiler gerekse e-alışveriş siteleri gibi ilgili siteler sunuluyor. Bu kısmın özellikle gümrük işlemleri sırasında eşyayı tanımak zorunda olanlar için faydalı olacağını düşünüyorum. Sitede örneğin gümrükler nasıl çalışır? ABD Gümrükleri nasıl çalışır? Kredi kartları nasıl çalışır? Bankalar nasıl işler? NATO nasıl çalışır? Havaalanı güvenliği nasıl çalışır? ŞAP hastalığı nedir? gibi bir çok alanda soruya yanıt verilmiş.

Kitap Tanıtımı

Fatih BOZKURT

Gümrük Uzman Yardımcısı

İhap Subaşı

Dünya Yayıncılık, Ekim 2002.

726 sayfa.

Kitap, Gümrük Müşavirliği yapan İhap Subaşı'nın 1992 - 2002 yılları arasında Dünya Gazetesi'nde yayınlanan çeşitli ya-

zılarının yer aldığı derleme niteliğinde.

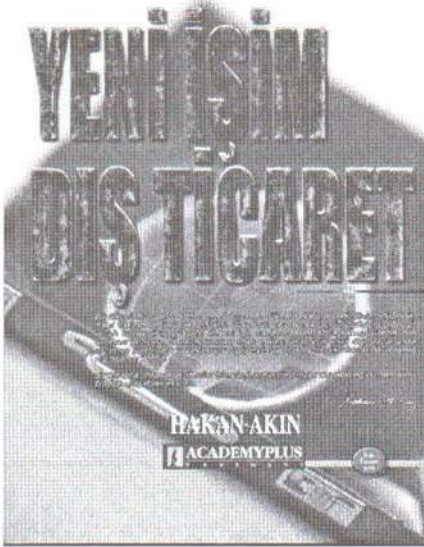
İhap Subaşı yazılarında ağırlıklı olarak gümrüklerimiz üzerinde duruyor. Yazılar akıcı bir üslupla, sade bir dille okuyucuya aktarılıyor. Gümrük işlemlerinin ve terminolojisinin çok teknik olması, gümrüklere ait sorunların sadece ilgili kişilerce anlaşılmasına ve gerek gümrüklerin gerekse sorunlarının halktan kopuk olmasına neden olmakta. Sayın Subaşı sade bir anlatımla gümrüklerimizi ve yaşanan sorunlarını herkesin anlayabileceği bir şekilde tüm okurlara taşımayı başarmış. Mesleğin ne gibi nitelikler gerektirdiğini tecrübeleriyle iyi kavramış olan yazarın özellikle 1992'den bu yana modern bir gümrük için uzmanlaşmanın, gümrük işlemlerinin bir bütün içinde algılanıp Türkiye özelinde etkinliğinin artırılmasının, idari

yapının bir bütün olarak ele alınarak tek bir yönetim ve kurumda temsil edilmesinin gerekliliği üzerinde durması ve gümrüklerin ülke için önemini sıklıkla dile getirmesi, kurum ve kurumun geleceği olan uzmanlaşma için temelleri çok erken atılmış isabetli bir tespit.

“Yeni İşim Dış Ticaret”

Hakan Akın

Academyplus Yayınevi 2. Basım. Kasım 2002. 496 sayfa.

Kitabın adından da anlaşılacağı üzere (yeni) işi dış ticaret olanlar için bir başucu kitabı. Yazar dış ticaret işlemlerini, mevzuat ve pratiği harmanlayarak bir rehber kitap niteliğinde hazırlamış. Yazılar, resimlerle desteklenmiş ve görsellikle birlikte akıcılık sağlanmış. Yazar başından sonuna bir tacir için ne gerekiyorsa adım adım anlatmış. Girişiminin profili, dış ticarete işlem akışı ve hazırlık aşaması, teslim şekilleri, ödeme şekilleri, teklif hazırlığı, ve satış şekilleri, ihracat - ithalat, paketlenme, gümrük işlemleri kitapta yer alan bölümlerden bazıları. Ayrıca uluslararası ticaret hukuku, dış ticarete iş imkanları gibi bölümler de mevcut.

“Sınırları Aşacak Bir Başarı Hikayesi”

(26 Ocak Paneli...)

Özlem SOYSANLI (Gümrük Uzmanları Derneği Başkanı) : Bu yıl 50 ncisi kutlanan 26 Ocak Dünya Gümrük Günü etkinlikleri çerçevesinde düzenlemiş olduğumuz "Komşu Ülkelerle Ticarete Gümrük Uygulamaları" konulu Panelimize Gümrük Müsteşarlığı ve Gümrük Uzmanları Derneği adına hoş geldiniz diyorum.

Kapıları açacak yeni bir başarı hikayesini birlikte yazmak üzere Panelimize başlarken açılış konuşmasını yapmak üzere Gümrük Müsteşarı

Sayın Doç. Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU'nu kürsüye davet ediyorum.

Doç.Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU (Gümrük Müsteşarı): Sayın Bakanım, Sayın Valim, değerli Millet Vekillerimiz, odalarımızın değerli Başkanları, komşu ülkelerimizin Gümrük İdarelerinin değerli temsilcileri, değerli konuklar Sayın basın mensupları, hepinizi saygıyla selamlarım.

Bir başarı hikayesine imza atmak adına, çok önemli bir noktadan, önemli bir yerden, komşu ülkeleri-

mizle ticaretimizin geliştirilmesi ve gümrüklerin rolünün işleneceği bu panele tekrar hoş geldiniz diyoruz.

Bir defa 3 tane soruya cevap vermek lazım, niçin bugün, bir Pazar günü böyle bir panel yapıyoruz, niçin böyle bir konu üzerinde yoğunlaştık, niçin aynı şekilde Gaziantep'te yapıyoruz?

Dünya Gümrük Örgütünün 161 üyesi var ve 26 Ocak gününü bütün dünyada bugün Dünya Gümrük günü olarak kutlanır. Bazı ülkelerde bu, hafta şeklinde de kutlanır. Bizim de bu etkinliklerimiz evvelsi gün başladı dün Ankara'da kısmen devam etti, bugün Antep'te yarın Mersin'de devam edecek. Dolayısıyla Dünya Gümrük Günü'ne rastlaması, ve bunun Pazar gününe rastlamasıdır esas konu, yoksa sizleri yormak değil. Bi-

zim açımızdan pek de iyi oldu Sayın Bakanımızın yoğun mesaisini bir Pazar gününe getirme fırsatını da yakalamış olduk.

Niçin bu konumuzun; şu anda bulunduğumuz ilin, Antep'in durumuyla ilgili olduğunu belirtmek istiyorum. Suriye, İran, Irak, Gürcistan, Azerbaycan komşularımıza baktığımız zaman Doğu ve Güneydoğu bölgesinde, bu bölgedeki her ülkenin yaşayanları, komşu sınırlarda oturanları, ticareti, esnafı, sanayicisi gerçekten zor durumda. Bir duvarın, bir komşu duvar olarak düşünün, iki tarafında yan yana iki odada yaşayan insanlar. Bu insanların özellikle ticari, ekonomik ilişkilerinin sürdürülmesi işin doğasında vardır. Bu doğayı unutmak, zorlamalarla bir takım engeller, tedbirler almaya çalışmak

sadece zarar veriyor o bölgenin ekonomisine, sosyal hayatına, ticari hayatına. Bu bakımdan bu konu gerçekten önem taşıyor Avrupa Birliği mevzuatı açısından olsun, Dünya Gümrük Örgütü'nün rejimleri, kuralları açısından olsun. İşte bu ticareti artırmak ve bu ticarete biz gümrükçüler olarak üstümüze düşeni en iyi şekilde yapmak adına buradayız. Bu anlamda gerçekten önem taşıyor. Kaldı ki 58. Hükümetin gerçekten önemli konularından birisi olan bu bölgenin ekonomisine verdiği önemi de dikkate alarak yine dediğim gibi bu konu üzerine yoğunlaştık.

Niçin Antep'te diyecek olursak, Antep Güneydoğu'nun başkenti konumunda olağanüstü sanayisi olan, ticareti gelişmiş, ihracatında, sanayisinde, üretiminde 5 milyar dolar hedefinin olduğunu bildiğimiz 3., 4. organize sanayi bölgelerini devreye sokan bir dev. Gerçekten bu konuda Antep'in konumunu da dikkate alarak, dışsallığını da dikkate alarak Antep'i seçtik.

Sadece Suriye'ye baktığımız zaman, Urfa'nın, Antep'in, Hatay'ın komşu illerimizi olarak sınırlarını düşündüğümüz zaman 800 km.yi bulan Suriye sınırında bulunan kapılarımız açısından da dikkate aldığımızda Antep bu anlamda da önem taşıyor. Aynı zamanda bu günde bu çerçevede bir kapımızı da ziyaret et-

me imkanımız olacak. Ben açılış konuşmasında biraz önce arkadaşımızın da ifade ettiği gibi sabah seansında komşu ülkelerimizin gümrük temsilcilerinin konuya bakışını da dinleyeceğiz. Öğleden sonra da Sarp kapımızın olduğu Hopa'dan Cilvegözü'ne kadar olan kapılarımızdaki odalarımızın başkanlarını toplantıda izleyeceğiz. Bir yandan sabah gümrüğün, öğleden sonra da ticaretin gelişmesi imkanlarını ele alacağız ve inşallah bir karar setinin ilk adımını atmış, bir meşalesini yakmış olacağız. Tekrar Gümrük Müsteşarlığı adına teşekkürlerinizden dolayı hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Şimdi de açılış konuşmasını yapmak üzere Gaziantep Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı **Sn. Mehmet ASLAN**'ı kürsüye davet ediyorum.

Mehmet ASLAN (Gaziantep Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı): Sayın Bakanım, Sayın Millet Vekillerim, Sayın Valim, çok değerli bürokratlar ve komşu ülkelerin gümrüklerinin değerli temsilcileri, değerli iş adamları, değerli basın mensupları. Öncelikle ben de 50. Dünya Gümrük Gününü kutluyorum. Tabii iş adamlarının hayali aslında gümrüksüz bir dünyadır. Ama inşallah o günlere de ulaşırız.

Şimdi gümrüklerle ilgili problemleri biz dosya olarak zaten hazırladık, Sayın Müsteşara Sayın Bakana takdim ediyoruz. Öğleden sonraki panelde de gümrüklerle ilgili düşüncelerimizi ifade edeceğiz. Ben daha çok şu anda komşularla ticaretin mantalitesine, Antep'te nasıl bakıyoruz o konuya biraz girmek istiyorum. Şimdi özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri için komşularla ticaretin yalnız ekonomik değil sosyal anlamda da bir kalkınma projesi olması gerektiğini savunduk biz hep. Kastettiğim şu, aşağı yukarı 30-40 yıldır bir takım teşvik uygulamalarıyla bu bölgede kalkınmanın sağlanamayacağı bizim dışımızda sağır sultan tarafından bile duyuldu. Özellikle KOBİ'lerden müteşekkil bu bölgede eğer ürettiğinizi satacak pazarlara yönelik ciddi kanallarınız olmazsa kendi yakın komşularınıza mal satma imkanı varken şu veya bu nedenle bu engellenmişse bu bölgede üretim yapıp dünya pazarlarına, dünyanın devleriyle rekabet ederek açılmak zor. Düşünün, mesela Gaziantep'te 4000-5000 küçük ve orta ölçekli işletme var. Biz bu körfez krizinden sonra dünyaya açılmakla hatta 134 ülkeye kadar açılıp, büyük gayret içinde olmamıza rağmen hala körfez krizinin ağır etkilerinde kurtulamadık. Batıdan hammadde alıp, tekrar batıya satmak navlun yüküyle

birlikte sizin rekabet şansınızı zaten çok büyük oranda düşürüyor. Paris'te veya Viyana'daki bir firmanın bu malı Antep'te üretildi diye sizden daha fazla alma durumu yok. Dolayısıyla girdileriniz dünya piyasalarıyla ve fiyatlarıyla rekabet edemeyecek durumdayken bir de böyle navlun dezavantajınız üstüne geldiği zaman hakikaten zorlanıyorsunuz. Kaldı ki küçük ve orta ölçekli işletmelerinizin ne dünya pazarlarına açılma konusunda sermaye birikimi, ne büyük pazarlama şirketleri, ne bu konuda yeterli kalifiye eleman var. Onun için bu bölgenin kalkınmasındaki temel nokta komşu ülkelerle ticareti süratle artırmak, yani üretim yapan firmalar satış sıkıntısı çekmemeli. Komşu ülkelere mal satarken sizin dezavantajlarınız avantaja dönüşüyor, hem nakliye avantajınız var, hem teknolojik üstünlüğünüz var, hem kültürel ve tarihi ilişkileriniz var. Dolayısıyla çok kolay irtibat kurma şansınız var. Bütün bu gerçekler ortadayken niye komşu ülkelerle ticaretimiz bugüne kadar gelişmedi? Tabi bunun birkaç nedeni var.

Birincisi bu mantalitenin çok uzun süre yerleşmemiş olması. İkincisi hakikaten bu bölgede komşularıyla ticari ilişkilerini geliştirmiş bir Türkiye'nin siyasi olarak da dünya platformlarında güçlü bir ülke haline gelmesi var ki bunun da bir çok yabancı ülkenin işine gelmeyeceği a-

çık. Onun için biz çok gerçekçi, akılcı olarak özellikle komşularımızla ticareti kendi ticaretimizin %25-30'larına ulaştırmak mecburiyetindeyiz. Bu rakam bile 15-20 milyar dolarlık bir rakamdır ki şu anda Türkiye ihracatını 30-35 milyar dolar olarak düşünürseniz bu potansiyelin önemi kendiliğinden ortaya çıkar. O zaman işte bu bölgede yatırımlara verilen teşvik anlam kazanmaya başlar. Ürettiğini sattıkça insanlar çok daha iyi yatırımlara yönelirler. İstihdam da, ekonomik sıkıntı da bu bölgede giderek yerini gelişmeye bırakır diye düşünüyoruz. Tabii şu mantaliteyle bu olay gerçekleşmez. İşte bir yiğit adam, bir Sayın Bakan Müsteşarlığından beri bizim dostumuz, beraber çalışıyoruz. Irak'ta açılan 13. faz ihalelere gitmek için 350 iş adamını aldı peşine gitti. Aslan gibi de 700 milyon dolar civarında bir bağlantı yaptı geldi. Türkiye'nin belli kesimlerinde kıyamet koptu. Vay efendim niye siz şimdi Irak'a gidiyorsunuz. Peki ne zaman gidilecekti Irak'a? Yani şimdi Birleşmiş Milletler'den müsaade alıyorsunuz. İhaleyi açan Birleşmiş Milletler, ihale bedeli olan petrolü Basra'dan alan Amerika firmaları kuzeyden alan da Avrupa firmaları. Bütün dünyanın Japon'u, Koreli'si, Rus'u, Alman'ı orada ihale kapmak için, biz bu kadar zarar görmüşüz, komşuyuz, "niye gidiyorsunuz?" de-

diler! Bu mantalitede olanlara tabii biz gerekli yerlerde cevabı veriyoruz. Yani utangaç mandacılık gibi bir moda oluşturmaya çalışıyorlar. Amasya Tamimi'ni okusunlar, Atatürk'ün Nutkunu okusunlar bu beyler. Bu ülkenin mandacılığa karşı nasıl direndiğini de görsünler. Sayın Bakan, sizin yolunuz doğru ve bize bu konuda sonuna kadar desteğiniz. Bizim desteğimiz lafla değil, icraatla da olur, onu da hiç merak etmeyin. Öyle hem gidip de ihaleden büyük pay alıp da arkasından da ne işiniz var diyen takkiyecilere kulak asmayın siz. İşte Gaziantep, işte komşu iller. Bu mantalitenin sonuna kadar takipçisiyiz biz. Bu bölgede komşu ülkelerle birlikte kalkınacağız. Şahsiyetli, ciddi, barışçı politikalar Türkiye'yi layık olduğu yere ulaştıracak. Taşımacımızdan sanayicimize, tüccarımıza, hepsi bu mantalitenin içerisinde. Gaziantep 16 bin nüfusuyla öyle 6 bin şehit 8 bin yaralıyla Kurtuluş Savaşı'ndan çıktı. Biz bu komşularla ticaret konusuna da aynı mantalitede bakıyoruz. Bu uğurda önümüze çıkacak her türlü engelde hiç unutmayın ki Antep'le nefes alan herkes sizinle birlikte. Hepinize saygılarımı sunuyorum.

- Açılış konuşmalarını yapmak üzere Gaziantep Sanayi Odası Meclisi Başkanı Sayın **Abdülkadir KO-**

NUKOĞLU'nu kürsüye davet ediyorum.

Abdülkadir KONUKOĞLU
(Gaziantep Sanayi Odası Meclisi Başkanı): Değerli Bakanım, Milletvekillерim, Sayın Müsteşarım, komşu illerden ve komşu ülkelerden gelen sayın temsilciler, değerli basın mensupları,

Bugün sevinçliyiz çünkü bugün Atatürk'ün Gaziantep'e geliş gününü kutluyoruz. İlk defa böyle bir toplantı yapılıyor Gaziantep'te. Komşu ülkelerle ihracatçılar, sanayiciler bir arada, Antep Milletvekilleri bir arada, Bakan onların başında. Hakikaten Antep bayağı ilerlemeye başladı. Bu konuda da kendilerine teşekkür ediyoruz. Biz bugüne kadar komşu ülkelerle mümkün olduğu kadar ihracatı hep geliştirmeye çalıştık. Antep bazında uğraşıldı ama artık Türkiye bazında da uğraşılmaya başlandı. A-talarımızın bir sözü var: komşu komşunun külüne muhtaçtır. Ama biz bu felsefeleri unutmuşuz. Komşu ülkelerimiz de unutmuş. Herhalde yabancıların malı daha tatlı geliyor, hep Amerika'nın, Avrupa'nın, İngiltere'nin. Biz Türk Milleti de öyleyiz biraz. Biz çocukken yerli malı haftası vardı. Herkes yerli malını daha çok tercih ederdi. Türkiye de öyle bir duruma gelmiş ki Atatürk zamanında uçak fabrikası kurulmuş, vagon fab-

rikaları kurulmuş, demiryolları yapılmış, ama sonra Avrupa öyle bir plan yapmış ki, uçağı ucuza vermiş, malzemeyi ucuza vermiş, makine kimyamızı dahi bitirmiş. Türkiye'de şu var; " Ya bu Avrupa malı mı, bunun çeliğı daha iyidir, daha düzgündür". Geçti artık onlar, o bizim ilk yıllarımızdı.

Yabancı ülkelerin haricinde biz komşu ülkelerle daha sıkı fıkı oluyoruz. Yabancı ülkelerin temsilcileri arkadaşlara söylüyorum, Türkiye'de en az Avrupa'dan daha fazla bilgi birikimi ve bir genç nesil var. Avrupa yaşlanıyor, ama Türkiye daha yeni fidan. Her konuda, teknolojiye, sanayide, bilimde. Eğer çok iyi dikkat ederseniz bilimsel icatlar Türk kökenli arkadaşlardan bulunuyor daha çok. Ne demişler geçmişte, komşu komşunun külüne muhtaçtır. Biz birbirimize sahip çıkmıyoruz. Birbirimizle alış veriş yapmıyoruz. Az yapıyoruz, neden daha çok yapmalıyım. En yakın, Sayın Başkan söyledi: Ben niye Avrupa'dan ithal edeyim tekrar geri Avrupa'ya yollayayım. İşte bitişğinde Suriye, İran, Irak. Hiç olmazsa Avrupa'dan aldığım ham maddeyi burada eriteyim. Tekrar bu tarafa göndermeyeyim. Ben temsilci arkadaşların ülkelerinden şunu rica ediyorum, lütfen Türk malına biraz itibar edin, kalitesine güvenin, biz

malımızın arkasındayız Türk Milleti olarak.

Türkiye'nin bir tek noksanı var. İnşallah bu Hükümet bunu da yener. Çünkü Avrupa'da makine satıyorsanız, 7-8 yıl Eximbankları destek çekiyor. Ama bizim Türkiye'de bu henüz olmuyor. Sayın Bakanım çok yönetim kurulunda bulundu Müsteşarlığı zamanında, şu anda da tahmin ediyorum kendilerinin emrinde. Burada Suriye, İran, Irak'a makine ihracatı yapan, normal Avrupa'da nasıl 5 seneye onlar vadeli satabiliyorsa, bizim Türkiye'deki sanayici, imalatçı da satabilmeli ki biz bu ülkelerle teknoloji yönünden de yavaş yavaş işbirliği yapalım. Çünkü bakıyorum Gaziantep'te makine sanayicisi Suriye'ye mal gönderemiyor. Niçin? Adamın maddi imkanı yok ki. Oradaki insanın da maddi imkanı yok makineyi alacak. 3 misli de olsa ya İspanya'ya, ya Almanya'ya, ya Fransa'ya gidiyor. Ben sayın Bakanımın huzurlarınızda rica ediyorum; bu Eximbank'ın yurt dışına makine imalatçılarına bir ray atınsınlar, bir kredi açılsın, 3 sene mi verebiliyoruz, 3 senede verelim. Eximbank kanalıyla birşeyler yapalım. Sözü fazla uzatmamak için, hepimize katıldığınız için teşekkür ediyorum. Eskiden kebabı lahmacunu ile anılan Gaziantep şu anda artık sanayi şehri olarak anılıyor. Gaziantep'in marka olma ça-

basında hep birlikte uğraşıyoruz, daha da uğraşacağız. Ben bu konuda bütün sanayici, iş adamı ve küçük esnafa teşekkür ediyorum. Çünkü bugün artık Gaziantep kebabı, lahmacunuyla değil sanayisiyle övünüyor. Teşekkür ederim.

- Açılış konuşmalarını yapmak üzere **Devlet Bakanımız Sayın Kürşad Tüzmen'i** kürsüye davet ediyorum.

Kürşad TÜZMEN (Devlet Bakanı): Sayın Vekillerim, Sayın Valim, Sayın Müsteşarım, Değerli Bürokratlar, Değerli Başkanlar ve özellikler komşularımızdan gelen, bizi bu gümrük ailesinin güzel gününde yalnız bırakmayan, alfabetik sırayla söyleyeyim, Azerbaycan, Gürcistan, Irak, İran ve Suriye'den bizleri bu

güzel günde gerek yapacakları konuşmalarla, bizlere verecekleri bilgilerle bizlere bugün katkı sağlayacak olan değerli konuklarımız, sevgili Gaziantep'liler hepiniz hoş geldiniz.

Burada sınır ticareti, gümrük uygulamaları, komşularla ticaret, bütün bu ana başlıkları sizlerle beraberce gözden geçireceğiz. Dünyanın tamamında bugün yine aynı şekilde gümrüklerin Gümrük Günü olması sebebiyle bütün işlevleri gözden geçiriliyor. Artık günümüzde gümrükler ülkelerin dışarıya açılan kapıları olmasından daha ziyade bilgi üretim merkezleri halinde işlev görüyorlar ve az önce iş adamlarımızın değerli temsilcisi, Ticaret Odası Başkanımız Mehmet ASLAN söyledi : "En iyisi gümrüklerin olmaması". Doğru, vergi açısından gümrükler olmayacak zaten, ama yine ülkeye ne giriyor, ne çıkıyor, bunların istatistiki bazda gözden geçirilmesi ve ülkenin rekabet avantajının iyi bir şekilde artırılabilmesi için yine çok önemli, artı bugün gümrük teşkilatımız dış ticaret teşkilatımızla beraber, Eximbank'ımızla beraber, yurt dışı müteahhitliklerle beraber, hepsi bizim devlet Bakanlığımızda, bence hep beraber çalışmak için güzel bir platform oluşturuyor bize.

Tabi burada biz bütün yaptığımız çalışmalarda Türkiye kendi komşula-

rıyla beraber hep yurttan sulh cihanda sulh ilkesinden hareketle bugünlere geldi. Biz çünkü şuna inanıyoruz; bizde refah tek başına artmaz. Komşumuzdaki refah da artmalı ki hep beraberce yükselmeliyiz. Komşularımızla ürün paylaşımı modelleri dediğimiz, özellikle az evvel Sayın KONUKOĞLU'nun belirttiği gibi bir şekilde sanayide de komşularımızla beraber hareket etmemiz, komşu ülkelerin kalkınma planlarıyla kendi ülkemizin kalkınma planları arasında paralellik yaparak tamamlanabilirlik özelliklerini gayet güzel bir şekilde geliştirmek ve bizim ihtiyacımız olan girdileri komşularımızdan temin etmek komşularımızın ihtiyacı olan girdileri de Türkiye'nin sağlaması şeklinde bir model. Gerçekten bizim bugün son derece önemli noktalara gelmiş olan sanayicimizin, iş adamımızın komşu ülkelere katkısı da olacaktır. Artı, bütün komşu ülkelerdeki Gayri Safi Milli Hasılanın artmış olması Türkiye'nin de Gayri Safi Milli Hasılanın kendiliğinden yukarı doğru yükselmesini sağlayacaktır. Biz hep bunu vurguluyoruz.

Ankara eksenli bir çemberde 2 saat ulaşma mesafesinde 350 milyon insana ulaşabiliyoruz. Bu bizim pazarımız. 4 saat ulaşma mesafesinde 1,5 milyar insan yaşıyor. Evet, bir uçağa biniyorsunuz 1,5 milyar insana ulaşıyorsunuz, ürününüzü tanıtıyor-

sunuz, iş anlaşmalarınızı yapıyorsunuz ve tekrar geri dönebiliyorsunuz. Türkiye'nin ve komşularının çok önemli bir lojistik özelliği var. Biz bunu harekete geçirmek istiyoruz. Çünkü şuna inanıyoruz, komşularımızla ya coğrafi bağımız var, ya din bağımız var, ya dil bağımız var, ya kültür veya tarih bağımız var. Bu beş ana noktadan birbirimize bağlıyız. Dolayısıyla ürünlerimizin birbiri açısından tanınması pazarlanması, satış ve satış sonrası hizmetler hep bu paralelde, bu beş ana paydada son derece rahat bir şekilde gelişme gösterebilecektir. Ancak topyekün bir ivme tabii bunu beraber ayağa kaldırmamız lazım. Maalesef bu kadar tarihin, coğrafyanın, dinin, dilin, kültürün bize sağladığı bu imkanlardan 2001 senesi için sadece komşularımızla beraber sahip olduğumuz pay %5'ler seviyesinde. İthalat ve ihracatta komşu ülkelerimizin payı sadece %5. Bu sadece bizim için kötü bir oran değil. Komşularımızın da oranları aynı şekilde son derece düşük rakamlar gösteriyor. 2002'de bu çok fazla artmadı. Biraz hareket oldu ancak amacımız bizim bunu ilk başta ortalama %25'ler seviyesine getirecek bir stratejiden geçiyor. Bu yüzden gümrük teşkilatımızla beraber, dış ticaret teşkilatımızla beraber karma ekonomik komisyonlarla, fuarlarla ve biliyorsunuz Irak'a seya-

hatimizi yaptık. Bu ayın sonunda önmümüzdeki hafta Cuma günü Suriye'ye gidiyoruz yine büyük bir iş adamı heyetiyle. İşte bütün bunlar birbirini bağlayacak ve ancak bu şekilde gece gündüz, Cumartesi Pazar demeden çalışırsak geçmiş yılların kayıplarını bir kenara koyup hak ettiğimiz yere komşularımızla beraber geleceğimize inanıyoruz.

Şimdi son iki yılda ihracat yaptığımız 50 ülkeye bakıyorum, sınır komşularımızdan, İran 14. sırada geliyor, ticaret yaptığımız 50 ülke arasında Suriye 24. sırada geliyor. Azerbaycan 31. sırada geliyor. İthalata baktığımız zaman yine aynı şekilde. Yanı başımızda komşumuz var, 1 saat ötede ulaşma mesafesinde buradan atlayıp hemen gidebiliyoruz. 20. sıralarda, 30. sıralarda. Bunu anlamak mümkün değil. Bu gidişin tamamıyla bütün ülkelere yararlı olacak şekilde değiştirilmesi lazım. Amacımız bu, çünkü bakıyoruz son 10 yıllık dönemde 1990-2000 aralığında, dünyadaki gelişmeleri baktığımız zaman aklın yolu bir. **APEC ülkeleri** 10 yıllık dönemde, dış ticarete son 10 yılda toplam %123'lük bir artış sağlamışlar.

Asya Pasifik ülkeleri kendi aralarında, Avrupa Birliği ülkelerine bakıyoruz, AB ülkelerinin kendi aralarında birlik olduktan sonra sağlamış oldukları ticaret hacmindeki gelişme

son 10 yılda %46 oranında büyümüş. Yani burada farklı bir istatistik veriyorum. Daha önceden söylüyorduk. Biz komşularımızdan faydalanamıyoruz. Almanya için bu oran %80'lerde, NAFTA ülkesi için %40-45'lerde, İskandinav ülkeleri için %90'larda diyorduk. Birliklerin arasındaki artış oranını verdiğimiz zaman yine APEC ülkeleri için %123, AB ülkelerinde %46, NAFTA ülkelerinde ise son 10 senede %141 artış sağlanmış ticarete. Demek ki yanı başınızda komşularınızla iyi çalışırsanız, gerekli düzenlemeleri yaparsanız kendiliğinden bir artış yüzdesi ile karşılaşacaksınız.

Tabi bu bölgesel entegrasyonun yanı sıra komşu ülkelerin ticaretinin geliştirilmesinde çok önemli. Bizim bölge ihtiyaçlarını da düşünerek ithalat ve ihracata dayalı çeşitli kolaylıklar getirdiğimiz dönemler oldu. Ancak sınır ticaretine baktığımız zaman, mesela Vietnam ve Çin arasında arkadaşlarımızın verdiği bilgilerde bu **Gvanski** bölgesindeki sınır ticareti mal sirkülasyonunu korkunç bir şekilde artırmış iki taraf için de. Kazakistan, Çin arasındaki sınır ticaretinde de son yıllarda çok büyük bir gelişme gözüküyor. Tabi NAFTA ülkeleri arasında, Meksika-Amerika arasında, Kanada arasındakileri ve diğer ülkeleri burada söyleyemiyorum ama sadece Çin ve Kuzey Kore ara-

sında, baktığımız zaman bir tek eyalette **Yoning** eyaletinde 2001 yılında yeni bir denemeye başladılar. 40,000 m²'de bizim de burada önümüzdeki günlerde beraberce sizlerle gerçekleştireceğimiz tipte bir pazar, giyim eşyası, tüketim malları, yiyecek, ke-reste ve çanta yani iki ülkenin de kendi ihtiyaçları çerçevesinde yapacakları ürünlerden oluşan ve yaklaşık 1100 satış biriminden oluşan ve 6,000 m²'lik bir park alanıyla 3,000 m²'lik deposuyla 5 yıl içerisinde 1,2 milyar dolar hedeflenen bir ticaret şekli, yanı başında komşusuyla hemen başlatıyor. Bu ürünlerdeki ticaret hacminden bahsediyorum. Yine aynı şekilde baktığımız zaman özel anlaşmalarla çeşitli ülkeler arasında yine bir takım ticaret anlaşmalarıyla, bu sınır ticareti olsun, komşu ticareti olsun çeşitli rahatlamalar sağlanıyor. Burada tabi teşvikler var, ekonomik faaliyetler kendi içerisinde destekleniyor. Bankacılık ve iletişim konularında önemli aşamalar sağlanıyor. Biz de tabi aynı şekilde hareket etmek istiyoruz. Açıkçası Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda şu anda bir çalışma yapılıyor. Önümüzdeki dönemde özellikle burada misafirimiz olan Azerbaycan, Irak, İran, Suriye, Gürcistan'daki arkadaşlarımızla beraber yapacağımız çalışmalarda tercihli ticaret sistemi yani biz Gümrük Birliği üyesi olduğumuz için zaten ortak

gümrük tarifelerinin altında bir şekilde ticaret yapmamız mümkün değil. Ancak ortak gümrük tarifesine kadar indirilebilen oranlarda tercihli bir ticaret sistemi geliştirebiliriz. Bunun çalışmalarını da beraberce yapıyoruz. Burada uygulamaya çalışacağımız Gümrük Müsteşarlığı'nda Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda bulunan arkadaşlarımızla beraber geliştirmeye çalıştığımız yeni bir kavram var : Sınır Ticaret Merkezleri. Esas bugün bunun da bir kısmını tartışacağız öğleden sonra. Ama amacımız yine burada derli toplu bir şekilde özellikle sınır bölgelerindeki illerimizin ve bölgenin ayağa kalkmasını sağlayacak yeni bir ticaret merkezi modelini sunabilmek. Bu amaçla Karkamış'a gideceğiz öğleden sonra, çalışmalar tabi burada devam edecek ama amacımız bize yakışan bize uygun şekilde ticaret merkezlerini oluşturmak ve her ülkenin, karşılıklı ülkelerin de yararına olacak şekilde bunu geliştirmek. Tabi burada çeşitli iki ülke karşılıklı olarak bizim çoklu düşündüğümüz zaman ülkeler arasında da bir takım ufak mevzuat değişikliklerine gidilmesi gerekiyor. Bu yönde de çalışmalarımız var. Bizim özellikle şu siyasi gelişmelerin önünde 21. yüzyılda ticari gelişmelerin daha önde gideceğini hep vurguladık. Bakın dünyada 2 milyar-3 milyar dolar ticaret hacmine ulaşan

ülkelerin arasında hiçbir siyasi problem yok.

Araştırma geliştirmeye para ayıracaktır. Kendi kendimize bir güvenlik kuşağı oluşturmuş olacağız. Bütün ülkelerin yararına olacak. Zaten bize bu 21. yüzyılda yakışan da budur. Bunun peşindeyiz. Tabi bizim burada gümrükle ilgili kapılarımızdan da biraz söz etmek istiyorum. 14 kapımızın özellikle en yoğun iş hacmine sahip olan 6'sında tamamıyla otomasyona geçildi. Önemli aşamalar kaydedildi. Geçmişte güzel çalışmalar yapıldı. Biz de bayrağı aldığımız yerden çok daha iyi noktalara götürmek istiyoruz. Bu işin sırrı burada, yani gümrükte tam otomasyon, elektronik ortamda işlemlerin yapılması, kağıt işlemlerinin insanla ilgili birebir işlemlerin azaltılması. Bütün kalkınmanın anahtarı buradan geçiyor. Belki bir hatırlatmakta yarar var. Yaklaşık 20 gün kadar evvel İpsala ve Edirne'ye yaptığımız ziyarette, orada ilk defa x-ray uygulamaları yani tır tarama cihazlarını, daha doğrusu tırın röntgenini çeken cihazları uygulamaya soktuk. Ve hemen kendini göstermeye başladı. Koyduk dakika bir gol bir hemen 140 kilo eroin yakalandı. Bu bir hafta sonra oldu ama bakıyorsunuz –tabii onun da yolunu bulacak- ama teknoloji ilerleyecek. Bu bir paradokstur. Tırtilla dut ağacının hikayesi gibi bir taraftan ağacın

ucundaki tırtıl, ağaç uzadığı için ona yetişmeye çalışıyor ama sonuçta ağacın ucundaki yaprağı yiyecek. Bizim amacımız teknolojiyle bu tırtılın hızını artırmak. Ondan sonra kendiliğinden sistem düzelecek ama şuna inanıyorum, elektronik ortamda -tabi maddi imkanlarınız yeterli olursabence işlerimiz çok daha kolay olacak. Maddi imkanın yolu da işte ticaret, ticareti artıracamız. Özellikle burada verdiğimiz sözleri tutacağız. Ne dedik burada ben unutmuyorum geldik, sizlere seçim nutukları atıyorduk. Dedik ki, komşu ülkelerle ticaretin merkezi Gaziantep olacak. Bakan şimdi Allah'a çok şükür bugün son derece güzel, son derece değerli yöneticilerle iki panel ve uluslararası panelistlerimiz burada, bizden çok değerli temsilciler burada. Zaten bu işin sırrı bu. Eğer burada bir odak, cazibe merkezi haline gelebiliyorsanız ondan sonra zaten kendisi kendiliğinden gidecektir. Ben tabi burada bu değerli Gümrük Uzmanları Derneği'ne, bu güzel organizasyonu gerçekleştiren Gümrük Uzmanları Derneği'ndeki değerli arkadaşlarıma, diğer dış ticaretten katılan arkadaşlarıma ve bizlerin davetine uyarak gelen sevgili komşu ülkelerin değerli yöneticilerine huzurlarımızda tekrar teşekkür ediyorum. Emegi geçen herkesi kutluyorum. Dünya Gümrük Günü'nün ülkemize ve tüm dünyaya

hayırlara vesile olmasını, bir barış ortamına vesile olmasını diliyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz. Panelimizin birinci oturumu için oturum başkanı **Sayın Prof. Dr. Güngör URAS**, Müsteşarımız Sayın Doç Dr. **Nevzat SAYGILIOĞLU**, alfabetik sıraya göre Azerbaycan Gümrük Muhafaza Genel Müdür Yardımcısı Sayın **Güloğlan MURADOV**, Gürcistan Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Sayın **Zürap ŞARAİT SEYİ**, Irak Serbest Bölgeler Genel Müdürü **Hamit Şükür MAHMUTU**, İran Türkiye Büyükelçiliği 2. Müsteşarı Sayın **Mahmut BABEYİ** ve Suriye Halep Gümrük Müdürü Sayın **Dr.Gassan KARKUTLI**'yi yerlerine davet ediyorum.

Prof. Dr. Güngör URAS (Gazeteci-yazar): Sayın konuklar bir saat süremiz var. Müsaade ederseniz panele başlamadan önce birkaç şey söylemek istiyorum. Komşu ülkelerle ticaret özellikle bu bölgenin ülkeleri ve bu bölge halkı için çok önemli. Dicle ve Fırat nehri arasındaki Mezopotamya bölgesinde tarihten gelen bir ticari hareket var. Nehir üzerinden keleklerle giden ürüne karşı kervanlarla gelen mallar bu hareketin başlangıcı ve bugünlere geldik. Zamanla değişen, siyasetin çizdiği bu

suni sınırlar bölgede insanları ve ülkeleri birbirinden kopardı ama bu ticaret akımını önleyemedi. Şimdilerde yeni bir döneme giriyoruz. Sınırları yok edecek ve komşular arasında ticaret dönemini daha da güçleştirecek bir hareketin başlangıcı için buradayız. Komşu ülkeler arasındaki ticaret sadece tek yönlü bir hareket olarak düşünülmemeli. Çift yönlü, iki tarafı da memnun edecek, mutluluk getirecek bir hareket olarak gelişmeli. Biz de burada bunun şartlarını tartışmak için bugün komşu ülkelerin temsilcileriyle bir aradayız. Davetimize katıldıkları için kendilerine teşekkür ediyoruz. Komşu ülkelerin temsilcilerine söz vermeden önce Sayın Müsteşarımız Nevzat SAYGILIOĞLU konuşacaklar. 1 saat süreniz var. Onun için lütfen zamanı sınırlı kullanalım.

Doç. Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU: Çok teşekkür ederim Sayın Başkan. Toplantıyada çerçeve oluşturması bakımından ve ev sahibi olmanın getirdiği sorumlulukla konuşmamı sınırlandırmaya çalışacağım. Biraz evvel Sayın Mehmet ASLAN'ın olsun Sayın Bakanımızın açıklamalarında olsun gümrüklerle ilgili olarak söyleyeceğimiz şey şu: gümrüklerin tarih boyunca varoluş nedeni geçmişte ülke içi üretimin korunması olmuştur. Ama şimdi 2000li

yıllara girdiğimiz süreçte gümrüklerin temel fonksiyonu artık güvenlik kavramıyla bütünleşmeye başlamıştır. Özellikle 11 Eylül sonrasıyla bağlantılı olarak 2000 sonrası Dünya Gümrük Örgütü'nün de bugün benimsediği temel kavram güvenlik. Güvenlik dediğimiz zaman değerli katılımcılar, ulusal güvenlik, ulusal sağlık, ulusal çevre, bütün bunları ifade ediyoruz. Yoksa rekabete kapalı yüksek duvarlar çevrilmiş sınırların gümrüklere getirilmesini ifade etmiyoruz. Bu anlamda gümrüklerin rolü var ve ulusal devlet olgusu var olduğu sürece ta o romanlardan günümüze gelen gümrük gerçeği ulusal devlet sınırları varsa gümrük gerçeği de var olmaya devam edecektir ama misyonu, fonksiyonu değişmek üzere.

Şimdi komşu ülkelerle ticaretimize baktığımız zaman sayın Bakan, bunları rakamlarla ifade etti. Ben buna iki küçük rakam ekleyeceğim izniniz olursa. Türkiye, İran, Irak, Suriye, Gürcistan ve Azerbaycan'a topluca baktığımız zaman toplam 186-187 milyon insan var bu bölgede ve bu 6 ülkenin gayri safi yurt içi milli hasılasıda, 2001-2002'yi kastederek söylüyorum 370-380 milyar dolar. Böyle bir ticaret, böyle bir nüfus ve böyle bir ulusal gelir imkanı olan bir ilişki düzenimiz var. Komşularımıza baktığımızda yine Suri-

ye'yle 2002 yılında ihracatımız 250 milyon dolar, Gürcistan'a 98 milyon dolar, Azerbaycan'a 210 milyon dolar, İran 300 milyon dolar yaklaşık. Toplam 2,6 milyar dolarlık bir ihracatımız söz konusu olmuş 2002 yılında bu 5 komşu ülkeye. Öte yandan ithalatımıza baktığımız zaman toplam 3.8 milyar dolarlık ithalatımız var. İlk sırayı başta doğalgaz ve petrol olmak üzere İran sağlıyor. Yine Bakanımızın biraz önce ifade ettiği gibi bu ticarete baktığımızı bizim ithalatımızda ve ihracattaki payı %4.5-5 arasında seyrediyor. Bir başka bilgi vermekte yarar var, Türkiye'nin 2002 yılında yaptığı ihracatına baktığımızda komşularımız içerisinde Yunanistan ve Bulgaristan'ı çıkartacak olursak, İran, Suriye bunları takip ediyor. İthalatta ise Suriye var bu anlamda. Gürcistan var. Özellikle Gürcistan'a olan ihracatımız bu anlamda biraz daha fazlalık teşkil ediyor. Bizim komşu ülkelerle ticaretin gelişmesine bağlı olarak gümrük uygulamalarının da aynı şekilde ona uygun hale getirilmesi lazım.

Gümrükle ilgili olarak söylemem gereken iki şey var. Birisi mevzuat uyumunun sağlanmış olması. Her iki tarafın ülke gümrük uygulamalarının birbirine yakın, ortak iki mevzuata bağlı olması lazım. Bu komşu ülkelerimizle bizim karşılıklı gümrük işbirliği anlaşmalarımız var. Suriye ile

de önümüzdeki günlerde bu anlamda işbirliğini geliştirmek üzere görüşmelerimiz devam ediyor. Sayın Bakanımızın seyahatinden sonra da inşallah biz Suriye'yle de karşılıklı idari yardımlaşma anlaşmasını harekete geçirme imkanını elde etmiş olacağız. Komşularımızla böylece anlaşma hattımızı tamamlamış olacağız. "Bu anlaşmalarla neyi hedefliyoruz. Bu anlaşmalarla her iki ülkenin arasındaki ticaretin kolaylaştırılmasını, hızlandırılmasını, bilgi alışverişini, eğitimi, donanımı, mevzuat uyumunu hedefliyoruz. Eğer iki komşu ülkenin mevzuatı birbirinden siyah beyaz denecek kadar farklıysa, uygulamaları birbirinden çok farklıysa ister istemez bu çerçevede mevzuatın uyumunu gerektiren hareketlere, girişimlere ihtiyaç oluyor. Aksi takdirde sadece birbirine Bakan uzaktan veya yasa dışı yolları bir takım garip metotları uygulama durumuyla karşı karşıya kalınıyor. Ekonominin kanunları yoktur. Ekonominin anayasası yoktur. Ekonominin hatta ahlak ve din kuralları gibi kuralları da yoktur. Daha acımasızdır. Daha serttir. Daha nettir. Bu kuralları bilerek bizim ekonomi gerçeğine uygun bir ticari alt yapıyı sağlamamız lazım. Ticari zemin olduğu zaman orada gümrük kendine düşen görevi yapar duruma gelir. Eğer ekonomi yoksa eğer ticaret yoksa her şeyi bir tarafa bırakın

yol yoksa, bina yoksa, hukuk alt yapısı yoksa, birbirine duvardan bakan iki komşu haline gelmiş olur. Biz gümrük idaresi olarak bütün komşularımızla, özellikle doğu ve güneydoğunun konumunu dikkate alarak bütün komşularımızla gümrük alanında ilişkilerimizi gerçekten geliştirmek istiyoruz. Ve Suriye'yle anlaşma düzeyinde başlayacak ilişkilerimizde bütün ülkelerle hattı tamamlamış olacağız. Gümrük olarak bizim Azerbaycan, Gürcistan, İran, Irak'la çok ciddi ticaretimiz ortada. Ve şimdi inşallah Suriye'yle gümrük uygulamalarında özellikle önemli adımlar atıyoruz ve atmaya devam edeceğiz. Bugün öğleden sonra Sayın Bakanımızın bir cümleyle ifade ettiği öğleden sonraki oturumda özellikle misafirlerimizin de izlemesi açısından bir alt yapı oluşturmak bakımından sınır ticaret merkezlerini oluşturmayı planlıyoruz. Sınır ticaret merkezleri dediğimiz olay, ifade yerindeyse sınırlarda sıfır noktasında gümrüksüz alanda legal ticaret yapma imkanını sağlamaktır. Bu bildiğimiz sınır ticareti ile bildiğimiz mazot ticareti ile bunu karıştırmayalım. Bu çok daha farklı bir konsept, çok daha kalıcı bir konsept. Nitekim biraz evvel Sayın Bakanımız Vietnam-Çin, Kazakistan-Çin örneklerini verdi. Kanada-Amerika-Meksika uygulamalarına ilişkin örnekleri verdi. Bu

örnekleri inşallah bize de taşıma imkanımız olacak ve birbirimize bakan değil birbirlerinin ekonomisine, gelişimine katkı sağlayan komşular haline geleceğiz. Böylece tarih, dil, din, kültür birlikteliğinin ekonomiye de yansımaya sağlıklı bir zemin hazırlamış oluruz. Huzurunuzda ve Bakanımızın yanında ifade ediyorum. Biz gümrük idaresi olarak bütün kolaylığı sonuna kadar sağlamak konusunda kendimizi görevli addediyoruz. Ve emrinizde olmaya hazırız. Hepinize bu vesileyle teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

- Gürcistan Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Sayın Zürap ŞARAİT.

Zürap ŞARAİT (Gürcistan Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı): Sayın Devlet Bakanı, Sayın Müsteşar, Saygılı Vali, Sayın Vekiller, Basın Mensupları, Değerli Arkadaşlarımız. Bu güzel paneli hazırlayan ve bizleri davet eden komşu ve dost ülkenin yetkililerine ve katılan arkadaşlarıma saygılarımı sunuyorum, konuşmama başlamak istiyorum. 50. Dünya Gümrük Günü'nü kutlar, başarılar dilerim.

Bütün dünyayı içine alan entegrasyon süreci içinde ülkelerimiz uluslararası kurul ve kuruluşların çalışmalarına yoğun bir şekilde katılmaktadırlar. Günümüzde dış ticaretin gelişmesini sağlayan uygun şartların

oluşması için birçok proje ortaya konulmuştur. Bu bağlamda taşımacılık hatlarında güvenliğin sağlanması ve gümrük işlemlerinin kolaylaştırılmasına büyük önem verilmiştir. Uluslararası ticaretin desteklenmesinde ülkelerimizin oynadığı rollerin önem kazanması doğal bir gelişmedir. Pánele katılan ülkeler transit ülkelerdir. Dolayısıyla gümrük idareleri arasında mevcut olan ilişkilerin pekiştirilmesi ve derinleştirilmesi mühimdir. Türkiye ve Gürcistan arasındaki ilişkiler komşu ülkeler arasındaki verimli işbirliğinin bir örneğidir. Gürcistan ve Türkiye komşu ve dost ülkelerin amaç ve menfaatleri aynıdır. Gürcistan komşu Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasından yanadır ve bu konuyla ilgili olarak komşu ülkeyi her zaman desteklemektedir. Aynı amacı güden ülkemiz Gürcistan için Türkiye'nin bu konudaki tecrübesi çok önemlidir. Türkiye, ülkemizin ticaret ortakları arasında en önde gelenlerinden birisidir. İstatistiki verilere göre Türkiye-Gürcistan arasındaki ticaret hacmi 2002 yılında 142 milyon Amerikan Doları'na ulaştı.

Kanaatimizce Avrupa, Kafkasya, Asya'nın taşımacılık hattının rekabet gücünün daha da artırılması için transit taşımacılıkla ilgili formaliteelerin kolaylaştırılması gerekmektedir. Ayrıca bu konudaki en önemli husus finansman konusunda çeşitli ve sabit

projelerin geliştirilmesidir. 13 Ocak 1994 tarihinde imzalanan anlaşma çerçevesinde Türkiye- Gürcistan gümrük idareleri arasında ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla 23 Şubat 2001 tarihinde Gürcistan Vergi Gelirleri Bakanı ile Devlet Bakanı Mehmet KEÇECİLER tarafından imzalanan mutabakat zaptında 3er aylık dönemler halinde Türkiye ile Gürcistan'ın karşılıklı olarak dış ticaret istatistiklerini verecekleri belirtilmiştir. 5 Nisan 2002 tarihinde ise Türk heyetin iade-i ziyareti sırasında söz konusu anlaşma bir kez daha imzalanmıştır. Söz konusu olan mutabakat zaptı çerçevesinde iki komşu ülkenin gümrük idareleri arasında Gürcistan Büyükelçiliği'nin Gümrük Temsilciliği aracılığıyla verimli işbirliği gerçekleştirilmektedir. Amaç yolsuzlukların engellenmesi ve dış ticaretin geliştirilmesi için elverişli şartların yaratılmasıdır.

Son zamanlarda gerçekleştirilen resmi ziyaretler ve heyetler arası görüşmeler sayesinde Türkiye ve Gürcistan arasında mevcut olan ilişkiler daha da pekiştirilmiştir.

Söylediğim gibi bütün dünyayı içine alan küreselleşme süreci içinde ülkelerimizin rolleri büyüktür. Eski Sovyet Sistemi'nin dağıtılmasından sonra yeni devletlerin kurulma süreci başladı. Bilindiği gibi Gürcistan da bu devletler arasındadır.

Yeni kurulan devletler dış ticarete açıldıktan sonra ticaret hacmi de büyümeye başladı. Dolayısıyla Gürcistan'dan geçen İpekyolu konusu da doğal olarak gündeme getirildi.

Gürcüce bir deyim söylenir bizde, madalyonun iki tarafı vardır. Yasal olanın yanında yasal olmayan yollardan gerçekleştirilen ticari faaliyetlerin de mevcudiyeti açığa çıkmıştır. Yolsuzlukla mücadele bütün ülkelerin ortak amacıdır.

Gürcistan Gümrük İdaresi 10 sene önce kurulmuştur. Yeni kurulmuş bir birim olan idare ülkemizin içinde bulunduğu siyasi, idari ve ekonomik problemlerden dolayı zor şartlar altında çalışmaktadır. Bununla birlikte söz konusu durumun gelişmekte olan her ülkenin kaçınılmaz bir problemi olduğunu düşünüyorum. Modern bir vergi ve gümrük sisteminin oluşturulması için çeşitli ülkelerin tecrübelerini paylaşması büyük önem taşımaktadır.

Konuyla ilgili Türk meslektaşlarımızın gösterdiği yardım ve dayanışma tarafımızdan takdirle karşılanmaktadır. Bize her zaman verdiği büyük destek ve dayanışma için Sayın Nevzat Saygılıoğlu'na ve Türk meslektaşlarımıza saygılarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Gürcistan gümrük sisteminde yakın zaman zarfında önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Yeniden

yapılanma çalışmaları neticesinde yeni birimler oluşturulmuştur. Bu gelişmeler çalışmalarımızın ilerlemesine ivme kazandıracaktır.

Hedefimize tam olarak ulaşabilmemiz için gümrük mevzuatının geliştirilmesi şarttır. Bu bağlamda Gürcistan gümrük mevzuatının Avrupa Birliği mevzuatına uyum sağlanması için Avrupa Birliği uzmanlarının desteğiyle bir proje uygulanmaktadır.

Gerçekleştirilen reformlara rağmen halledilmesi gereken diğer sorunlar bulunmaktadır. Bu hususta özellikle gümrük kapılarının zor şartlar altında olduklarını vurgulamak istiyorum. Gürcistan transit bir ülkedir ve üzerinden gerçekleştirilen transit hacmi büyük boyutlara ulaşmaktadır. Bu yoğunluktaki hareketlerin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için çağdaş standartlara sahip ileri teknolojiyle donatılmış gümrük kapılarının bulunması gerekmektedir. Bunun gerçekleştirilebilmesi için finansman kaynaklarının bulunması şarttır.

Gümrük kapılarının ileri teknolojiyle donatılması gümrük işlemlerini kolaylaştıracak ve ticaret hacmini arttıracaktır. Bu çalışmalar mevzuatların unifikasyonları ve ortak ülkeler arasında ikili anlaşmaların gerçekleştirilmesine bağlıdır. Bir kez

daha bu güzel günü kutlar başarılar dilerim. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Güngör URAS: Gürcistan Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Zurap Beye teşekkür ediyoruz. Şimdi efendim Irak Serbest Bölgeler Genel Müdürü Sayın Hamit Şükür MAHMUT 'u dinleyeceğiz buyrun efendim.

Hamit Şükür MAHMUT (Irak Serbest Bölgeler Genel Müdürü): Sayın Devlet Bakanı Kürşad TÜZMEN, Sayın Gümrük Müsteşarı Nevzat SAYGILIOĞLU ve davetli misafirler hepinizi saygıyla selamlıyorum. Dünyada ilk defa Irak'la Türkiye arasında ticaret yapıldı, onun için dış ticaretimiz çok eski çağlara dayanmaktadır. Bilhassa iki nehir Fırat ile Dicle arasındaki bölgeyle Anadolu arasında ticari ilişkiler MÖ 3000 yılına kadar dayanıyor.

Irak yani Haliç Basra Bölgesine geçiş rolü oynamaktadır. Irak'la Pakistan'a Hindistan'a İran'a kapılarımız açılmaktadır. O zamanda sınırlarda gümrük kapıları mevcuttu ve şimdiye kadar gümrük merkezleri gereken hizmeti iki devlet arasında vermektedir. Bu ilişkileri geliştirmemiz için mevcut olan ilişkileri aynı şekilde üst seviyede devam ettirmemiz gerekiyor; çünkü bizim alışverişimiz çok eski tarihlere dayan-

maktadır. Toplantıya geç davet edildiğim için hazırlıklı değilim ama yalnız bu konuda bazı önerilerim olacaktır. Gümrük Bölge Merkezleri kurulması gümrük formalitelerinin basitleştirilmesi ve odalar arasında diyalog kurulması ve karşılıklı ziyaretler kurulması, bilgi alışverişinin artırılması gerekir.

Kaçakçılığa karşı savaş açılması ve karşı devletlere ambargo yapılması gerekir. Irak'a yapılan ambargo Birleşmiş Milletlere ve insan haklarına aykırı bulmaktayız. Bu uygulanan ambargoda biliyoruz ki Türkiye büyük zarara uğramıştır. Bu ambargonun kaldırılması için çalışılması ve aramızdaki transit ticaretin geliştirilmesi gerekmektedir. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Güngör URAS: Çok teşekkür ederiz. Şimdi İran Türkiye Büyükelçiliği 2 inci Müsteşarı sayın Mahmut Baveri Bey' i dinleyeceğiz.

Mahmut Baveri (İran Türkiye Büyükelçiliği 2 inci Müsteşarı): Sayın Başkan, değerli misafirlerimiz öncelikle bu güzel toplantıya ev sahipliği yaptığı için Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Bu vesileyle bu toplantıda görüşlerini bizlere ifade eden başta Dış Ticaret'ten Sorumlu

Devlet Bakanımız Kürşad TÜZMEN olmak üzere ve oturma başkanımız Sayın Prof. Dr. Güngör URAS'a ve de Gümrük Müsteşarı Sayın Doç. Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU'na çok teşekkür etmek istiyorum, kendilerinin bizlere ifade ettikleri gerçekten komşu ülkeler arasındaki işbirliğinin artırılması için bir ilham kaynağı olacaktır. Bu çerçevede gerek zatıma gerekse diğer misafirlere T.C. Hükümetinin göstermiş olduğu misafirperverlikten ötürü de çok teşekkür ederim.

İran ve Türkiye'nin son derece derin ve kapsamlı tarihi dostane ilişkileri ve birbirine benzer kültürleri bulunmaktadır. Ancak halihazırda böyle bir tarihi ilişkimiz olmasına rağmen şu anda değerlendirilmemiş olan ve daha fazla ekonomik işbirliğini geliştirme ve ülkelerimiz arasındaki ticari alışverişleri arttırmak için henüz değerlendirilmemiş çok büyük bir potansiyel mevcut.

İran İslam Cumhuriyeti kendisine komşu ülkelerle ticaretin geliştirilmesine büyük önem vermektedir. Biz inanıyoruz ki komşu ülkeler arasındaki ticaretin canlandırılması bir tercih değil esasen hem günümüz hem de geleceğimiz açısından bir gerekliliktir. Maalesef biraz önce ifade ettiğim üzere çok güzel bir potansiyel olmasına karşın halihazırdaki ticaret istediğimiz seviyede değildir ve

komşu ülkelerin buradaki mevcut ülkelerin dış ticareti de istenilen noktada bulunmamaktadır.

Gümrük konusunda yapılacak işbirliği hiç kuşku yok ki komşu ülkeler arasındaki ticareti geliştirmede bu ticareti canlandırmada son derece hayati bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede gerek ticarete verilecek kolaylıklar gerekse ticaretin önündeki engeller bunlar esas itibarıyla gümrük idaresinin halledeceği konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halihazırda ticaretle alakalı olarak ele alınacak çok farklı konular bulunmasına karşın gümrük idareleri arasında gerçekleştirilecek olan işbirliği ve ilgili mevzuatların bu çerçevede uyumlu hale getirilmesi bizce önemli bir başlangıç noktasıdır ve komşular arasındaki ticaretin pratikte çok büyük bir gelişme kat etmesini sağlayacaktır.

Sınır ticareti her ne kadar kapsam itibarıyla sınırlıda olsa biz inanıyoruz ki sınır ticareti bölge halklarının daha ucuz ve daha iyi hayat koşullarında yaşamaları için gerekli imkanları sağlayacaktır. Ve bu pazarlarda elde edilecek ivme bizce gerek ekonomilerimizin geliştirilmesi açısından gerekse bu bölgede yaşayan insanların hak ettiği yaşam koşulları içerisinde yaşamaları amacıyla gerekli adımların atılması için değerlendirilebilir.

Bu çerçevede dikkate alınması gerekli hususlar şunlardır:

- Şefaf bir gümrük idaresi;
- Basitleştirilmiş ve anlaşılabilir gümrük işlemleri,
- Tarifeye tabi olan ve olmayan sınırların asgari düzeye indirilmesi (her ne kadar bunları kaldırmak mümkün olmasa da bunların asgari düzeye indirilmesi)

Bizce komşu ülkeler arasındaki ticaretin geliştirilmesi üç aşamada gerçekleştirilebilir.

1. İlk aşama ticaretin normalleştirilmesidir. Ticaretin normalleştirilmesi ile kastedilen şey ticari ilişkiye giren her iki tarafın ticari emtianın üzerine getirilmiş olan tüm kayırıcı engellerin ortadan kaldırılmasıdır.

2. Üzerinde mutabık kalınmış bir çerçevede yasal ticaretin kolaylaştırılması. (Tıpkı ASIAN, NAFTA ve diğer forumlarda olduğu gibi.)

3. Üçüncü aşama ise serbest ticarettir.

Her ne kadar üçüncü aşamaya ulaşmasak dahi; ikinci aşama yani yasal bir ticaretin kolaylaştırması orta vadede gerçekleştirilebilecek bir husustur. Ama birinci aşama yani ticaretin normalleştirilmesi kolaylıkla elde edilebilecek bir aşamadır.

Sınır piyasalarının pazarlarının yeniden canlandırılması bu çerçevede son derece önemli bir noktayı teşkil etmektedir. Çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Güngör URAS: Biz de sayın Müsteşar Beye teşekkür ediyoruz. Şimdi Suriye Halep Gümrük Müdürü Sayın Dr. Gassan Karkutli Beyi rica ediyoruz.

Dr.Gassan KARKUTLİ (Suriye Halep Gümrük Müdürü): Sayın Bakan, Sayın Vali, Sayın Milletvekilleri, Sayın Müsteşar, Sayın Oda Başkanları, Sayın Panelistler ve değerli katılımcılar.

Bu toplantıya davet ettiğimiz için Türkiye Gümrük Müsteşarlığı ve ilgili makamlara teşekkürlerimizi sunarız. Türkiye ve komşu ülkelerle mevcut olan stratejik ticari ilişkilerini ve gümrük idarelerinde mevcut olan problemleri çözmek için burada hazır bulunuyoruz.

Bir daha söylüyorum Türkiye ve komşu ülkeler ile mevcut olan stratejik ticari ilişkilerini ve gümrük idarelerinde mevcut olan problemleri çözmek için burada hazır bulunuyoruz. Gümrük idareleri yürürlükteki mevzuat çerçevesinde dış ticarete yaşanan problemleri asgari seviyeye indirmelidir.

Bu husustaki önerilerimiz şunlardır:

- 1975 yılının uluslararası Gümrük Anlaşması ve Kyoto Anlaşması çerçevesinde gümrük formalitelerinin en aza indirilmesi gümrük

işlemlerinin basitleştirilmesi ve tehlikeli maddelerin tespit edilmesi,

- Bilgi teknolojisinin gümrük işlemlerinde devreye girmesi,

- Gümrük kapılarında kullanılan beyannamelerin şekil olarak uyumlu hale getirilmesi,

- Eşya ithalatçı ülke gümrük idaresine varmadan önce sevkiyatla ilgili bilgilerin gümrük kapıları arasında iletilmesinin sağlayacak kanalların oluşturulması,

- Hükümetler arasında transit, konteyner ve tehlikeli madde taşımacılığı, TIR'ların teknik özellikleri ve kaçakçılık konularında yeni anlaşmalar imzalanması,

Sayın konuklar, globalleşen dünyada dış ticaretin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Bölge ülkeleri arasında ortak kültürel, tarihi ve coğrafi yakınlıklar bulunmaktadır.

Bu amacın gerçekleşmesi için mevcut işbirliğinin geliştirilmesi, diyalog ve karşılıklı ziyaretler gerekmektedir; bu konuda gümrük idareleri gelecekte daha aktif ve etkin bir rol üstlenecektir. Dış ticaretin geliştirilmesi için Suriye Devleti gerekli desteği vermeye hazırdır. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Güngör URAS: Çok teşekkür ediyoruz Sayın Halep Güm-

rük Müdürüne. Programımızın sabah oturumunu tam saat 12'de programa uygun bitirdik öğleden sonra çok önemli bir oturum daha var. Saat 14'te başlayacak oturumumuzda komşu illerden gelen sanayi ve ticaret odası başkanlarımızın konuşmaları, daha sonra tartışmalar olacak. Saygılar sunuyorum iyi günler.

Özlem SOYSANLI: Panelistlere teşekkür ediyoruz. Şimdi kendilerine plaketlerini vermek üzere Sayın Bakanımızı davet ediyoruz.

ÖĞLEDEN SONRA OTURUMU

Osman AROLAT (Gazeteci-Yazar): Sayın Hamitoğulları Buyrun.

Umman HAMİTOĞULLARI (Gümrükler Genel Müdürü): Teşekkür ederim sayın Başkan. Dünya Gümrük Günü'nü kutlayarak hepimize hoşgeldiniz diyorum, ayrıca güzel bir tesadüf, bu gün Ulu Önder'in Gaziantep'e gelişine de rastlıyoruz. II. Dünya Savaşı sonrası tahrip olan Dünya Ekonomisini yeniden canlandırmak amacıyla 13 Avrupa ülkesi Avrupa Ekonomik İşbirliği Komitesi adı altında bir komite kurmuştur. Bu grup daha sonra GATT prensiplerine uygun daha etkin ve geniş katımlı

bir yapı oluşturmak üzere çalışmıştır. 1948 yılında bu komite 'Ekonomik Komite' ve 'Gümrük Komitesi' adlı iki ayrı komiteye ayrılmıştır. Daha sonra 'Gümrük Komitesi' 'Gümrük İşbirliği Konseyi' adını, 'Ekonomik Komite' 'Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı' adını almıştır.

26.01.1952'de Gümrük İşbirliği Konseyi (GİK) resmen görevine başlamıştır. 1994 yılında da GİK'in adı DGÖ olarak değiştirilmiştir. Dünya Gümrük Günü DGÖ'ye üye 161 ülkede çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır. Bu kutlamalar kapsamında gümrük idareleri gümrüğün geçmişten günümüze önemini ve görevini bir kez daha kamuoyuna anımsatma şansını yakalıyor.

Tarihsel süreç içinde, gümrüğün varolma nedeni ülke içi üretimin ko-

runması olmuştur. Ama ticaretin gelişmesi ile koruma önlemleri gittikçe azalmış ve gümrüğün fonksiyonları gelir tahsilatından çok dış ticaret politikası önlemlerini uygulama olmuştur.

Bugün gümrüğe baktığımızda temel iki görevi ifa ettiğini görüyoruz. Aslında birbiriyle çelişen iki amaç varmış gibi gözüküyor. Bir yandan daha hızlı ve masrafsız hizmet verilmesi, diğer yandan daha etkin denetim ve kontrol yapılması gerekmektedir. Bunları yaparken toplum sağlığı, çevre ve kişi güvenliği, standart dışı eşyanın girişinin kontrol altında tutulması gibi önemli işlevleri de ifa etmek durumundadır.

Gümrük idaresi bir yandan da dış ticaret verilerini ortaya çıkarır, bunları zamanında ilgili kurumlara sunar. Böylelikle ülkenin genel ekonomik politikasının belirlenmesinde önemli bir rol üstlenir.

Gümrük uygulamalarına baktığımızda bunların bir mevzuat yanı var. Mevzuatımız AB mevzuatına büyük ölçüde uyumlu, uluslararası ticaretin gelişmişlik düzeyinin bütün gerekliliklerini karşılayabilecek düzeyde; zamandan, paradan ve işgücünden tasarrufu sağlayacak basitleştirilmiş usulleri kapsayan yeni mevzuatıyla büyük bir mesafe katetmiştir.

Aynı katkıyı sağlayacak ikinci öge ise otomasyon uygulamasıdır. Uygulandığı gümrük idarelerinde hataları, süreleri azaltan bu sistem, basitleştirilmiş gümrük işlemlerinin yarattığı kaçak ve vergi kaybını en aza indirgeyerek basitleştirilmiş prosedürlerin en önemli destekleyicisi konumundadır.

Gümrük mevzuatının uygulanması bir de uzmanlığı gerektirmektedir. Bu mevzuatın iyi algılanması ve uygulanması için, iyi yetişmiş, gelişmelere açık, kavrama becerisine sahip, pekçok göreve aday personelle olanaklıdır.

Gümrük idaresi bu çerçevede yeni personel alımına büyük önem vermekte, kadrolarının niteliğini bu çerçevede değerlendirmektedir. Halen gümrük idaresi 19 sınır kapısı, 24 deniz limanı ve 20 hava alanı içinde olmak üzere 137 tane idarede yaklaşık 8000 personeli ile hizmet vermektedir. Otomasyona geçilmesi kapsamında şu an fiilen ithalat ve ihracatın %99 unu kapsayan 61 idare BİLGE sistemi dediğimiz otomasyona geçmiştir ve o kapsamda gümrük işlemleri en seri şekilde yapılmaktadır. Yine BİLGE kapsamında doğrudan ofisten gümrük beyanına imkan getiren EDI iletişiminin de Türkiye genelinde %43'lere varan oranda kullanımı sağlanmıştır. Ayrıca özellikle ihracatta bazı gümrük idarele-

rinde bu oran %70-80'lere varmıştır. Sabahki bölüme bakacak olursak; Sayın Aslan bizi işsiz bırakmaya niyetli. İş adamlarının hayali gümrüksüz bir dünyadır, inşallah o da olur gibi bir temennide bulunmuştu. Ancak Türkiye bağımsız olduğu müddetçe her bağımsız ülkede olduğu gibi böyle bir organizasyon olmak zordur. Ama şu manada hak vermemek imkansız, işlemlerin kolaylaştırılması, hızlandırılması, basitleştirilmesi, tedbirlerinin alınması. Sayın Bakanımızın da belirttiği gibi, komşularımızla ticaret hacminin %5lerden %25-30'lara çıkarılması şu an bir hedef olarak ortaya konmuştur.

İlk defa komşu ülke gümrük idarelerini bir araya getiren böylesi bir toplantıyı yaygınlaştırarak sürdürmeyi amaçlıyoruz. Bu çerçevede karşılaştırmalı üstünlük prensibi ilkesi ile bu ticaretin bütün komşu ülkelerin GSMH'nı arttırarak yükseltmesi açısından gümrük idaresine düşen tüm görevleri yerine getireceğiz. Zaten bu konuda sayın Müsteşarımız da yapılacak her göreve amadeyiz demıştır. Bu çerçevede çeşitli Uzakdoğu ve NAFTA ülkelerine yönelik uygulamalardan söz edildi. Bunları kendi komşu ülkelerimizle de yapmaya bir engelimiz yok. Mevzuat uyumu ve komşularımızla karşılıklı işbirliği ile bunu kısmen yapıyoruz. Buna yönelik altyapı imkanlarımız

mevcut. Şu an yapmadığımız diğer komşu ülkelere de bu konuda açık olduğumuzu belirtmek istiyorum. Bizim temel işlevimiz, dış ticaret açığını, dış ticaret fazlasına dönüştürmek. Bu konuda öngörülen üç yıl içindeki 50 milyar dolarlık hedef yine bizim kilitlendiğimiz bir hedeftir. Bu konuda partnerimiz DTM ile çok yakın işbirliği içinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Komşularla faaliyet gerçekten olması gerekenin çok altında. Örneğin Gaziantep'in sınır komşusu Suriye'ye yönelik fiilen 9 tane kapımız var, ama şu an bunların 6 tanesi fiilen çalışıyor. Karkamış kapısı 1930-40'ların gümrük kapısı. Günümüzde hem kapasite olarak, hem de konum olarak önemli konulardan biri de gümrük idarelerinin Türkiye'ye yakışır, günümüz koşullarına uygun bir hale getirilmesi. Bu çerçevede önümüzdeki günlerde iyi haberleri duyacaksınız zannediyorum, Karkamış'a yönelik olarak ise 9 kapının 6'sı çalışıyor demiştik, ama Suriye ile ithalat ve ihracat rakamlarına baktığımızda 2001-2002 verilerini esas aldığımızda ihracatın 250 000 \$, ithalatın 450 milyon dolar civarında geliştiğini görüyoruz. Maalesef bu olması gerekenin çok altında. Burada merkezden katılan uzman arkadaşlarımızın, Gaziantep gümrük çalışanlarının ve Mersin ve İskenderun Başmüdürlülerinin de burada oldu-

ğunu, bunların da dile gelecek konuları dinleyeceğini ayrıca yakın dostum ve çalışma arkadaşım DTM İhracat Genel Müdürü Ali Boğa'nın da aramızda olduğunu ve bu konuda gündeme gelecek soruları ve konuları değerlendireceğimizi dile getiriyorum. Teşekkür ederim.

Osman AROLAT: Sayın Hamitoğulları'na teşekkür ediyorum. Söz sırası Gaziantep Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Aslan'ın.

Mehmet ASLAN: Öncelikle sizleri Gaziantep adına selamliyorum. Ben öğleden önce işadamlarının hayali gümrüksüz bir dünya dedim, ama gümrükte istihdam edilenler işsiz kalsın anlamında söylemedim. "En iyi gümrük hissedilmeyen gümrüktür." Sözüne dikkat çekmek istedim. Çok süratli işlemlerin yapıldığı, Hollanda'dan Belçika'ya, Belçika'dan Fransa'ya geçerken gümrüğü hissetmediğimiz gibi gümrük anlayışına ulaşırsız anlamında söyledim.

Gümrüklerle ilgili sorunlara girmeyeceğim. Daha çok komşularla ticaretin mentalitesi, niye komşularla ticaret önemli ne yapmamız gerek çözüm önerileri ile birlikte bir sunum yapmak istiyorum.

Dünyanın hangi ülkesine bakarsanız bakın ABD'nin Kanada'yla, İskandinav ülkelerinin kendi aralarında

uzak doğu ülkelerinde hep bir araya gelerek kendi aralarında bir çekim merkezi oluşturmaya çalışıyorlar. Komşu ülkeler potansiyelini birleştirerek, ticaretini ağırlıklı olarak birbirleriyle yapmanın kolaylığını kullanarak bölgesel güçler oluşturmaya çalışıyorlar. Dünya da zaten giderek bölgesel güçlerin merkezi olmaya gidiyor. Bu birleşim bir tek bizim bölgemizde yok. Ortadoğu'da birbirinin boğazına sarılmış ama olağanüstü yer altı kaynakları olan ve o kaynaklar dünya için önemli bir yer arz eden bölgemiz; Türkiye ile Yunanistan, Türkiye ile Suriye, Türkiye ile Irak hiçbirisi normal komşu sınırlarında değil. Niye biz böylesine tarih, din birliğimiz varken bunu yapamıyoruz? Ayrıca rakamlara bakınca; Almanya ve Fransa'nın komşularıyla ticareti, toplam ticaretin %50'sinin üzerindedir. En düşüğünde bu oran %40'ın altında değildir. ABD de bu %60-%65'tir. Bizim ise %5-%7 arasında komşularımızın ticareti de birbiriyle aşağı yukarı aynı oranda. Halbuki din, kültür tarihi birlik açısından hem de birbirlerine ticaret yapmadaki avantajlara rağmen niye bu potansiyeli yaratmadıklarını düşünmenin zamanı ve bunun öncülüğünü Türkiye yapmalı. Hem nüfus yapısı, hem de tarihi ve coğrafi durumu açısından. Bu olaya yaklaşırken Türkiye komşularına mal satsın,

Türkiye kalkınsın mantığı yanlış. Biz de Suriye, Irak, İran, Gürcistan ve Azerbaycan ile birlikte kalkınacağız. Bu vizyonumuzun olması lazım.

Bizim turlarımız İran'dan Türki Cumhuriyetlere geçerken şikayet ediyoruz. Yüksek vergilendirme var, sürekli olarak değişen kanunlar var, haklı nedenler. Ama biz şimdiye kadar Türki Cumhuriyetleri İran'la birlikte çok daha iyi yönlendirebileceğimiz bir pazar olarak görmedik. Biz nasıl kolay geçeriz, nasıl bypass yaparız mantalitesi ile yaklaştık. Tıpkı Suriye'ye sadece üzerinden transit geçtiğimiz veya belli malları sattığımız bir ülke yaklaşımı ile baktığımız gibi. Şimdi geleceğe bakma zamanı şimdi size bir vizyon sunayım. 2008 yılında tüm Arap ülkeleri aynı Avrupa gibi bir ortak pazar uygulamasına geçiyorlar, birbirlerine gümrüksüz mal satıyorlar. AB'ye aday ve 8-10 yıl içinde girmesi muhtemel Türkiye bu tarafta da Arap ortak pazarının bir üyesi Suriye. Türkiye ile Suriye neler yapmaz. Siz Suriye üzerinden tüm Arap ortak pazarına aynı şekilde Irak sizin üzerinizde AB'ye adım atma şansına sahip. O zaman bu bölgede müthiş bir sinerji yaratabilirsiniz. Birlikte kalkınmalıyız. Bunun içinde milletle devlet çalışması başa baş olmalı ben bir işadamı olarak böyle bakarken bunu hukuki ve diğer yönlerini gerçekleştirecek olan devletin

bakışı bizimle paralel olmalı. Devlet anlayışı sizden geride kalırsa bunu gerçekleştirme şansı bu gün olduğu gibi çok zayıf. Bu anlamda süratle serbest ticaret anlaşması imzalamamız lazım. Geçmişini bırakacağız geleceğe bakacağız. Bizim Suriye ile bir STA imzalamamız lazım. Bu anlaşma bugün. Suriye ile ithal edilmesi yasak olanları ortadan kaldırır. Karşılıklı ziyaretlerin kolaylaşmasından tutun, nakliye sektörünüze müthiş bir ivme kazandırır. İkincisi Gümrük Müsteşarlığı ve DTM ve biz sınır ticareti merkezi konusunda çok ciddi bir çalışma yapıyoruz. Nedir bu sınır ticaret merkezi? Örneğin Sarıkamış'ın şu anki ikelliğinden kurtulması bize yetmez. Orada gümrüğün 160 dönüm arazisi var. Buralarda antrepoların kurulması ve buranın bir nevi serbest bölge olması üzerinde çalışıyoruz. Buralarda antrepolar yapılacak küçük esnaf KOBİ'lerde ürettikleri veya ihraç ettikleri malları bu antrepolara getirip koyabilecekler ve koyduğu andan itibaren de o bölgeye girmiş mal ihracat sayılacak. İhracat istisnasından da o malın üreticisi yararlanacak. Burada bir süre verilecek, malla ilgili karşı taraftan isteyen gelip bu malları istediği gibi alabilecek bu bölgede siz ihracat yapmış sayılacaksınız. Bu bölgede herkesin gümrüksüz serbestçe ticaret yapabileceği bir alan oluşacak. Bu

modeli Türkiye'ye yaygınlaştırmakla ilgili iki kurum da sayın Bakanımızın öncülüğü ile çalışıyorlar. Laleli'de bavul ticareti yerine böyle kaydı olan antrepolardan gümrüğün istediği gibi malın kalitesini standardını inceleyebileceği herhangi bir suistimale açık olmayan, hayalisi olmayan bir ihracat aynı zamanda oralarda serbest ticaret merkezi oluşturmak. Suriye ile en önemli sorunlarımızdan birisi de transit geçiş. Birçok malda yüksek vergi uygulamasından yakınıyoruz. Özellikle canlı hayvanda bu sıkıntıyı çok çektik. Diğer Arap ülkelerine geçmekte zorlanıyoruz. Ama STA ile bu transit geçiş problemi çözümlenir. İran ile ilgili sanki ticarete rakip gibi geçmişten beri bu psikoloji ile hareket ettik. Bu yanlış İran son derece büyük bir ülke bizim Türki Cumhuriyetlere geçiş yolumuz. Aynı zamanda birlikte çalışmamız gereken bir ülke. Irak bizim için yalnızca bir dost ülke değil, bir pazar, aynı zamanda Irak, diğer pazarlarımız içinde bir geçiş yoludur. Suudi Arabistan'a ve Körfez ülkelerine Irak üzerinden geçiyorduk. Dolayısıyla Irak hem ticari ilişkilerimiz hem de diğer pazarlara ulaşmamız için önemli bir ülke. Irakla ilgili savaş senaryoları var. Türkiye'nin izlemesi gereken barışçıl politikadır. Türkiye hiçbir ülkenin fedaisi, emir eri değildir. Ama Türkiye BM'nin üyesi dolay-

sıyla Türkiye bu konuya bakarken BM kararları ile hareket etmek konusunda haklıdır. Savaşın nerede biteceği belli olmaz. Irak'la tüm dünyanın bulunduğu ihalelere biz de katılıyoruz. Bazıları karşı çıkmaya başladı. Bu ülkenin çocukları Kurtuluş Savaşında işgale boyun eğmedi. Mandacılığa karşı büyük bir direniş gösterdi. Dengeli bir politika izlemek zorundayız. Tarih boyunca akbaba zihniyeti bir durumda olmadık. Nasıl olsa ABD vuracak biz de gidip payımızı alalım gibi son derece gayri insani etik dışı yaklaşımlara kimse kendini kaptırmamın.

Devam eden 12 yıllık ambargonun devam ediş nedeni Batının bizim faydalanacağımız pazarlardan kendisinin faydalanma mücadelesidir. Türkiye, Irak ne istiyorsa üretebiliyor. Eğer bizim Irakla ambargo nedeniyle ticaretimiz kapanmasa Irak'ın başka Batı pazarlarına ihtiyacı bile yoktur. Ama o zaman Batı bu pazarı elinden kaçırarak. Türkiye'nin kapısını kapatırsanız, BM'nin 50. maddesine göre kolay bir yol açarsınız. Türkiye'ye o yolu kapatırsınız. Ürdün kendi üretmeyen, ambargoyu koyan ülkelerin pazarlarından mal temin eder. Dolayısıyla hem pazardan faydalanır, hem de size buradan 100 milyar dolar kaybettirip, dışarıdan 100 milyar dolar borçlandırır, ondan sonra da siz böyle dönersiniz.

Çıkaracağımız ders budur. Kendi menfaatlerini ön plana alan, özgür, bağımsız, şahsiyetli ülke olmalıyız.

Habur kapısında büyük rezalet yaşanıyor. Çok yoğun uğraşlar sonucunda ham petrol karşılığı mal ihracatını BM çerçevesi dışında bir anlaşma ile gerçekleştirdik. Ağır aksak bu yürüyor. Ama orada mazot ticareti deniliyor, ben buna mazot nakliyesi diyorum şoförlerimiz buradan aldıkları 1,5 ton malı götürüyorlar, buna karşı Kuzey Irak'tan mazot alıyorlar, onu da getirip devletin kuruluşu TPİC'e hemen kapıda veriyorlar, yani bir yere sattıkları yok. Bu şoförler aylık 300-400 milyon alıyorlar. 45.000 araç kayıtlıdır, bunun 7500'e yakını Gaziantep aracıdır. Birdenbire bu kesildi. Bunun yerine alternatif koymadan nereye gideceksiniz? İnsanlara ne haliniz varsa görün, dağa çıkın diyemezsiniz. Onun için bu insanlara ya Irakla ticaretin serbestleştirilmesi, ya da 50 nci maddesinin uygulanmasını yapın ya da bir yol bulun.

Irakla bir doğal gaz anlaşmamız var, altında bir paraf var. Ambargodan sonra bu anlaşma uygulanır diye. Niye ambargodan sonra? Hem güney doğu illerini doğal gaza kavuştururuz (daha ucuz veriyor Irak), hem de 3,5-4 milyar ihracat yapabiliriz.

Canlı hayvandan 500 milyon dolar yerine 8 milyon dolara düştük.

Sadece oradaki kaybımız. Irak üzerinden transit yapmak doğal gaz anlaşmasını hayata geçirmek, karayolu ile ham petrol karşılığı ticareti devam ettirmek yapılacak süratli işlerdir. Kendi komşuları ile ticaret yapmasını bilmeyen ülkeler başkalarının kullanmalarına müsaittirler ve hiçbir zaman da saygı görmezler. Türkiye kesinlikle bundan sonra böyle bir ülke olmayacak. Teşekkür ederim.

Osman AROLAT: Sayın İsmail DEMİRKOL söz sırası sizde. Sayın DEMİRKOL Urfa Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı. Buyurun efendim.

İsmail DEMİRKOL (Urfa Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı): Teşekkür ederim. Sayın Başkan. Sayın Genel Müdürlerim, Değerli Misafirlerimiz, Sayın Başkanlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu etkinliğe katkıda bulunan Gümrük Uzmanları Derneği'ne teşekkür ediyorum, bölgemizde olduğu için ayrıca bir teşekkür borcumuz var.

Efendim Urfa olarak Sayın Aslan'ın söylediklerine ilave bir şey kalmadı zaten. O genel çerçeveyi sağlıklı bir biçimde çizdi ve bizim düşüncemizden daha güzel ifadede bulundu. Yalnız ben ilave olarak şunu söyleyeceğim. Avrupa'da 30 yıl

100 yıl savaşmış ülkeler bugün sınırlarını kaldırdılar. Bırakınız komşularla olan ticareti, o ülkeler birbirleri ile sınırlarını kaldırdılar. Bizim komşularla ne alıp veremediğimiz var; o nedenle çizilen hedef çok isabetli ve doğrudur. Önemli olan bu orana ulaşmak değildir, önemli olan bu düşüncedir, düşünce bu olduktan sonra bu hedefe ulaşılır, aşılar. Oranın 5 altında kalmışsınız, 15 üzerine çıkmışsınız önemli değil; önemli olan bu mantaliteye sahip olmaktır, bu yolu tutturaktır. Bu çizgi üzerinde gittikten sonra sorun kalmayacaktır diye düşünüyorum ve bu düşünce nedeniyle de Hükümeti kutluyorum; inşallah başarılı olurlar.

Bizim zaten bölgede komşularımıza daha önce sorun gibi addolunan noktalar da bertaraf edildikten sonra bugün artık aramızda hiçbir sorun yok, üstelik dış ticarete rejimler de, sistemler de farklı olsa bu ticarete mani değildir ve üstelik bugün artık aramızda sorun olabilecek hususlarda aşıldı durumdadır.

İlimize gelirse Urfa'da Sayın Genel Müdürüm ve Sayın ASLAN genel çerçeveyi çizdiler, benim bu hususlara katkıda bulunmama gerek yok zaten bulunamam; hiçbir noktayı eksik bırakmadılar.

Urfa yine Sayın Genel Müdürüm'ün ifade ettikleri gibi, Suriye'nin 9 kapısı var Türkiye ile bu 9

kapının 3 ü Şanlıurfa'da. Urfa Suriye'ye 223 km sınıra sahip ve yine Urfa Suriye'nin 3 iline komşudur; her il ile ayrı kapımız var Ceylanpınar, Akçakale ve Mürşitpınar fakat maalesef bu kapılardan hiçbirini ihracata müsait, sağlıklı kapılar değiller. Bunlardan yalnız Akçakale yine Bakanlığımızın olumlu görüşleri ile birkaç yıldan buyana açılması, daha doğrusu 1 inci sınıf kapı haline getirilmesi düşüncesi var DPT'den maalesef geri dönüyordu, şimdi 2002 yılı içerisinde bizim mahalli katkılarımızla, imzaladığımız bir protokol ile o Sayın ASLAN'ın bahsettiği gibi Karkamış için düşünülen projeye uygun bir düşünce ile hayata geçirilecekti fakat maalesef işte bürokrasideki aksaklıkları hep birlikte, her konuda yaşadığımız gibi o konuda da yaşıyoruz ve 2003'e sarktı umarım bu yıl içerisinde Müsteşarlığımızın bu demin bahsettiğimiz düşünce çizgisi üzerinde süratle tamamlaırsınız ve bu sorunu aşmış oluruz.

Benim bir ricam olacak aynı zamanda bir önerim Urfa için istiyorum ama herhalde bütün sınıra komşu illerin sorunu. Biz Suriye ile ticaret yapmak isteyen üyelerimize maalesef o ülkenin ihracat-ithalat rejimi hakkında yeterli bilgi sunamıyoruz. O bizim noksanımız Oda olarak kendi eksiklerimiz, ama lütfen Genel Mü-

dürlük o mevzuatla ilgili bizi bilgilendirsin. Bilgilendirilirse bizimle birlikte bütün diğer iller kendi üyelerine ihtiyaç duyduğu bilgileri aktarmış olur diye düşünüyorum.

Efendim demin bahsettiğim Sayın ASLAN'ın dile getirdiği konunun çok basit bir göstergesi mayınlar; Harran Ovası'nın devamı sınırımız o güzelim ovaların yüzbinlerce dönüm alanı mayınlarla kaplı. Hem biz o alanlardan istifade etmiyoruz, hem çok çirkin bir görüntü, o bayramlaşmaları televizyonlardan izliyorsunuz ne kadar bizim konumuz içerisine girmiyor ise de bugüne kadarki düşüncenin bir yansıması olarak ifade etmek istiyorum. Hala o alanlar mayınlı yıllardan beri bunun gereği olmadığı, kaldırılması gerektiği düşüncesi ifade ediliyor ise de halen sökülüş değil.

Sınır ticaretine değinmek istiyorum. Bizde Sınır Ticareti Yönetmeliği kapsamında olan illerden sayılıyor, izin verilen kapılar içinde Akçakale kapımız da var fakat maalesef o liste içerisinde hem çeşitlilik, hem miktar itibari ile çok sınırlı bir liste. İthal sınır ticareti kapsamı liste çok sınırlı, ben bizimkini örnek vereyim; bizde iki kalemden oluşuyor sınır ticareti kapsam listesi; bir salep bir karabiber. Biri beş ton biri on ton yalnız bunun ikisini getirebilirsiniz. Bu ne demektir siz oradan ticaret yap-

mayın, zaten bizde yapmıyoruz. Teşekkür ederim.

Osman AROLAT:Sayın DEMİRKOL'a teşekkür ediyoruz, söz Hakkari Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet ŞEN'in buyrun efendim.

Ahmet ŞEN: Sayın Başkan, bürokrat arkadaşlarım, değerli komşu ülke katılımcıları, saygıdeğer katılımcı arkadaşlarımız; bu toplantıyı düzenleyen Gümrük Uzmanları Derneği'ne teşekkür ederek ve Dünya Gümrük Günü'nü kutlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Sözlerime başlayacağım ama Sayın Mehmet ASLAN bizlere söyleyecek bir şey bırakmadı. Daha önce hep Suriye, Irak konuşuyorduk, bu sefer İran'ı da kattı yani bize birşey bırakmadı. Ama biz genede İran'la ilgili sınır ticaretimize ilişkin bilgi vereceğim.

İran'la ilgili olarak ilimizin sınıklarını size aktarmak istiyorum. Dost ve komşu ülke olan İran'ın yıllık ithalatı yaklaşık 15-20 milyar dolar civarındadır. Biz bunun ancak yüzde 5 veya 7 sini karşılayabiliyoruz. Oysa gerekli yasal işlemler ve ticari diyaloglar daha ileriye giderse biz bu pastanın yarısına sahip olabiliriz.

İlimiz bir taraftan İran bir taraftan da Irak'a sınırdır. Toplam 342 km

sınırımız vardır. İran'da Esendere kapımız var, Irak'ta ise iki sene önce Sayın Keçeciler tarafından açılışı yapılan Üzümlü ve Derecik kapılarımız var; adı kapı, açılışı yapıldı, kapandı. Aynı gün kapandı yani Irakla hiçbir ticari ilişkimiz yok.

İran'la ise Esendere kapımız mevcut olmasına rağmen, böyle bir avantajımız olmasına rağmen biz bunu bir dezavantajmış gibi değerlendiriyor ve buna göre yaşıyoruz, hiçbir faydasını görmüyoruz. Aslında biz bunu haketmiyoruz, bizim bölgemiz malumlarımız 20 yıl olumsuz hallerde yaşadığı sıkıntılar içerisinde yaşadığı ve işsizlik alabildiğine büyüdü. İnsanlarımız köylerinden göç etti, şehirlerin altyapısı bozuldu, yetersiz kaldı ve bu insanlar gerçekten işsiz kaldı. Bu insanlar daha önce köylerinde tarımıyla, hayvancılığıyla geçiniyordu, onlardan da oldu, biz şimdi onlara istihdam yaratmak, işsizliğe çözüm bulmak mecburiyetindeyiz.

Biz iki devlete sınır olmanın avantajına tekrar sahip olmak istiyoruz, ticaret yapmak istiyoruz. Sonra bu sınırlarda hem Irak'ta hem İran'da akrabalıklarımız var, sizlerin Suriye'de, İran'da olduğu gibi akrabalık ilişkilerimiz var, kız alıp vermişiz, bunları da yabana atmamak lazım bu ilişkilerde aslında ticaret için çok önemli bir olay ama ne yazık ki bundan da faydalanamıyoruz.

1999'a kadar yapılan bir sınır ticaretimiz vardı 40 kalem üzerinde mal getirip satıyorduk ve onlara da Bursa'dan, İstanbul'dan, Antep'ten aldığımız malları satıyorduk. Bu 2000 yılında bir kaç kaleme düştü ve bunları söylemekten gerçekten utanıyorum. Baston, semaver, simah gibi malzemelere düştü. O gün bu gün biz artık sınır ticareti de, dış ticareti de yapamadık. Hatta birkaç kez git-tik, geldik. Artık geçmişi yargılamak istemiyorum Sayın bir Bakanımız o zaman ki Eylül 2001'de tekrar çeşidi arttırıyorum hatta bunu bana söyledi söz veriyorum, Devlet sözü veriyorum, Hükümet sözü veriyorum dedi fakat halen bekliyorum.

1999'da ne yaptık, 99'da komşuluk ilişkilerimizle ticaret yaptık, büyük hacimde ticaret yaptık, katma değer sağladık, vergi ödedik, istihdam sağladık. İlimizde kurulan fonda bayağı büyük rakamlarda para toplandı ve bu paralarla köyden göç eden insanlarımızı yardım edildi. Köyde köprüler kuruldu, okullar yapıldı, yani bununla kimseye zarar verdiğimizi düşünmüyorum. Biz sınır ticaretini ilin ihtiyacını karşılıklı karşılamak istiyoruz. Bununla hiçbir üretime zarar vermekte istemiyoruz. Örnek vermek gerekiyorsa atıyorum Ocak, Şubat, Martta bu aylarda zannediyorum Çukurova'da tarlada domates çıkmıyor, seralarda çıkıyor,

ama İran'da Şubat ayında tarlada domatesi alabiliyoruz ve çok uygun fiyattan alabiliyoruz. Gaye burada tüm insanlarımıza ucuz gıda yedirelim diyoruz, karşılığında da İran'a ihtiyacı olan malzemeleri verelim diyoruz.

Teşvik yasaları demin Sayın Mehmet ASLAN Bey söyledi ben de değinmek istiyorum. Bu KOBİ'ler olayında, bu belki panelin konusunun da dışında ama bizim il yeni geliyor, ilde fazla bir birikim yok ancak KOBİ'lerin ürettiği il ihtiyacını karşılayacak kadar. Mehmet Bey'in demin söylediğine katılmamak elde değil. Önemli olan pazarı bulmak, pazarı bulduktan sonra üretim yapmak en büyük şanstır. Ama biz bu teşvik yasalarının hem ithalat için, hem KOBİ'ler için onu her zaman için bekliyoruz ama biz bunun gerçekleşmemesini kendi bölgemizde ki sıkıntılardan ve güvenlikten dolayı kaynaklandığını düşünüp sesimizi çıkaramıyorduk. Bunu biraz daha hızlandırmak gerektiğine inanıyorum.

Sayın Bakanımız ve Sayın Gümrük Müsteşarımızın vurguladıkları gibi bu komşularla dili, dini, kültürü, tarihini paylaştık, bağımız var. Ve bu komşularla iyi geçinmemiz, sıcak ilişkilerde olmamız neden olmasın? Buna nasıl geçeceğiz? Buna silahla değil, en iyi ticaret ile geçeriz. Her

zaman herkesin de katıldığı olay budur. Biz bu ticareti geliştirsek komşularımızla, İran'ın en sorun yaşanan illerden birinde olduğum için bunları çok yakından biliyorum. Biz bu ticareti geliştirsek daha iyi bir atağa giresek bu dostluklarımızı ilerletirsek bu siyasi sıkıntılarımız bu güvensizlik ortamımız samimiyetimle söylüyorum, kalkacaktır. Yani buna niye sıcak bakmıyoruz, halen bir eksiğimiz var, ben arıyorum bulamıyorum bu eksiği. Bazıların işine mi gelmiyor ki demin de Mehmet Aslan Başkanımın da dediği gibi Irak örneği ortada. Bütün malın Ürdün üzerinden, ben görüyordum Avrupa'da da görüyordum Irak'a mal almaya gidiyor, nerden gidiyor, Ürdün den gidiyor. Türkiye'ye gelince yok kota var yok ambargo var, yok yasa olur mu öyle şey! Bunun zararını kim çekti? Gayet tabi ki bizler çektik. Biraz da gümrük kapısı dediğimiz Esendere dedim ben demin, İran birinci sınıf gümrük kapısı. Hani burada bunları da ifade etmek istemiyorum ama gerçekten çok sıkıntılı bir gümrük kapısı. Başkanlarımızın bir kısmı, işte İsmail Bey de burada, geçenlerde geldi gördü; daha önce de Gümrük Başmüdürlüğünü yapan arkadaşlarımız da aramızda, binalarımız yetersiz, kapalı parkımız yok, kışın ağır şartlar var bizim orada. Yolcu salonumuzun az bir işi kaldı, yeni inşaatı

yapılıyor, maalesef ödenek yetersizliği, müteahhidin bana anlattığı ödenek yetersizliği ile bitmiyor. Bunların bir an evvel bitirilmesinde fayda görüyorum saha güvenliği için ihade duvarının yapılması, aydınlatmanın çok az oluşu buna fırsat buldukça, hepimiz burada buldukça bunları söylemek zorundayım. Şu anda tabi ki kadro var, kapı açık kalsın diye kadro var gümrükte. Ancak kadrodaki arkadaşlarımız maalesef moralleri bozulduğundan, kapı çalışmadığı için atıl durumdalar. Yani bu insanlara da yazık. Kadroya gönderiyorsun, insanlar orada bekliyor, hiçbir işlem yapmıyor. Yani bu kapıları birkaç taraftan nereden bakarsan zarar yerine netice bize yansıyor. Örnek vereyim, kimyagerlerimiz varmış, laboratuvar deney araçları yokmuş. Ondan sonra ithalat-ihracat az da olsa yapıldığı zaman bazı işlemlerini Trabzon Gümrüğünden yapıyorlarmış. Bunu bizlere yansıtıkları için söylemek zorundayız. Bunu bir işadamına bir müteşebbise yapılan bir eziyet gibi görüyorum. Avrupa Birliği süreci tabi bunu Mehmet Bey hepsini anlattı demin söylediğim gibi fazla bir şey kalmadı. Ben açık pazarlardan da bahsetmek istiyorum. Değerli arkadaşlar, bizim 1980'lerde 85-87-89 a kadar bir açık pazar olayımız vardı. Şemdinli ve Esendere'de. Esendere'de 50 tane İran'la karşılıklı dük-

kan yaptık ve burada karşı tarafta ürettikleri malı kapıya getirirlerdi bizim esnafa satarlardı, bizimkilerde onlara satarlardı. Bu olaydan en az 3000-5000 insan ekmek yiyordu. Bu dükkanlar da 10 yıldan beri kapalı. Yıkılmak üzere. Dükkanlar duruyor, burada iyi bir mesaj aldım sayın Bakanımızdan tabi bu merkezlerin kurulmasında zannederim bu Esendere dahildir, çünkü şartları da müsaittir, altyapısı da hazırdır. Bu mesajı aldığım için biraz rahatladım ama, bunun Şemdinli Aran bölgesinde İran'la ilgili Aran bölgesi çok müthiş bir ticaret hareketliliği vardı 80'li yıllarda . bunu tekrar sağlamak istiyoruz. Irak'ta yine aynı durumda Derecik Bölgesi Irak'a sıfır olan bir bölge iklim şartları da çok uygun. Orada da böyle bir serbest bölgenin yani ticarete açık sınır ticareti babından diyorum bölgenin açılmasında fayda görüyorum. Değerli arkadaşlar, tabi biz 57. Hükümete de dokunmadan geçemeyeceğim, çok sıkıntı çektik çünkü. 57. Hükümet zamanında biz sorunumuz olduğu zaman giderdik pardon her hangi bir sorunumuz olduğumuz zaman sınır ticareti ile ilgili dış ticarete giderdik, ilgili Bakan canım gümrükten sorumlu Bakan müsaade etmiyor, sıkıntı orada, gümrükle ilgili Bakana gittiğimiz zaman, canım dış ticaret müsaade etmiyor

sorun orada. Allahım yarabbi, artık bıktırdılar bizi gerçekten bıktırdılar. Hepsini bıraktık ama yeni bir sayfa açıldı. Yeni bir sayfanın içinde bakıyorum ki kadrolar değişmemiş, kadrolar duruyor. Bu yıl gördüğüm kadroların çoğu daha 2-3 sene önceki kadrolar. Bir şey değişti, değişen nedir? Araç eskimişti, araç yürümüyordu, kaptanlar gençti dinamikti ama aracı yürütemiyorlardı. Araç eskimiş, yedek parçasını da bulamıyorlardı. Ne oldu şimdi? Halkımız kalktı aracı değiştirdi, yeni bir araç aldı. Genç, dinamik, teknolojiye uygun bu kadrolarla beraber büyük bir ümit içerisindeyiz. Tabii bunlara da zaman biçeceğiz. Yani kaptanlar da çok iyi, aracı da değiştirdik. İnşallah bu kaptanlar bu araçlarla beraber tekrar yolumuzu açacaklar, esnafın, insanlarımızın yolunu açacaklar, hem ülkemize istihdam sağlayacağız, hem de ticareti komşularımızla daha iyi yapacağız, daha çok kazanacağız, daha çok vergi vereceğiz, hepimiz birlikte mutlu olacağız. Teşekkür ederim .

Osman AROLAT: Sayın Şen'e teşekkür ediyoruz. Söz sırası Sn. Zahir KANDAŞOĞLU Kandaşoğlu'nun. Sn. Kandaşoğlu Van Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı. Buyurun efendim.

Zahir KANDAŞOĞLU (Van Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı): Sayın başkanım, değerli komşu ülkelerimizin değerli temsilcileri kıymetli konuklar ve değerli basın mensupları Van Ticaret ve Sanayi Odası adına hepinize saygılar sunuyorum.

50 nci Dünya Gümrük günü kutlamalarında ilim ve odam adına yer almaktan büyük bir mutluluk duyuyorum. Dünya Gümrükler Günü'nü kutluyorum, bundan sonraki çalışmalarında başarılar diliyorum.

Gerçekten bu ülkede en fazla zor şartların içerisinde yaşayan tek bölge Doğu Anadolu Bölgesi ve özellikle bizleriz efendim. Biz yıllardan beri bu ülkede en fazla sıkıntı çeken, acı çeken bölgeyiz. Bizim Van ilinde yalnız bir kapımız var. Özalp-Kapıköy İran'la yaptığımız bir ticaretimiz var. İran'la yaptığımız ticaret de transit bir kapı değildir efendim. Devletin aracılığıyla yaptığımız bir ticarettir. Devlet demiryolu ile yaptığımız bu ticaret 1987 yıllarında başladı. İlimize ve bölgemize aniden bir canlanma bir büyüme geldi. Bir istihdam alanı yakalandı. Ama maa-lesef 57. Hükümet gelir gelmez bugüne kadar bilinmedik bir nedenle sınır ticaretimiz tamamıyla kapatıldı. Şu anda Van çok zor durumda olan %60-70'lere varan işsizlerimiz zor ve çok kötü bir durumdadır. Van'ı

son yıllarda hiç hak etmediği zorluklarla karşı karşıya bıraktılar. İşsizliğin %60-70'lere ulaştığı kentimizin en büyük istihdam alanını oluşturan ve kentin ekonomisini canlandıran sınır ticaretimiz maalesef Hükümetler tarafından bitirilmiştir.

Her platformda komşu ülkelerle ithalat-ihracata büyük önem verdiğini belirten Sayın Başbakan ve Bakanlarımızdan komşumuz olan İran'la yapacağımız sınır ticareti bölgede bulunan tüm sivil toplum örgütleri tarım ve hayvancılıkla uğraşan tüm çiftçilerimiz %60-70'lere ulaşan tüm işsiz gençlerimiz bunun yanında bölge halkımızın tek bir isteği var; bayramdan önce sınır ticaretinin açılmasıdır. Van'ın konumu itibariyle çevresindeki illerin çekim merkezi dolayısıyla bölgenin en önemli kentlerinden biridir. Hal bu iken Van Gümrük Müdürlüğü ve Kapıköy Gümrük Kapısı 1. sınıf gümrük kapsamında olmasına rağmen, ithalat ve ihracata yetkisi bulunmamaktadır. İnsanlarımız ithalat ve ihracat işlemlerini ya Trabzon'da veya yaklaşık 1500 km yol katederek Mersin'de yapmaktadır. Biz Van ve çevresinde yaşayan insanlar bu kadarını hak etmemişiz. Van Gümrük Müdürlüğü ve Kapıköy Gümrük Kapısına biran önce ithalat-ihracat yapma yetkisi verilmesi ve ihtisas gümrüğümüzün kurulması komşu

ülkelerle olan dış ticaretimizi artıracaktır. Zor durumda olan Van sanayisi bu olumsuzluklarla daha da kötü bir duruma düşmüştür. Van Organize Sanayi Bölgesinde çeşitli fabrikalarımız tamamen dışa bağımlı hammaddeyi gümrük müdürlüklerimizin ithalat-ihracat yetkisi olmadığı için girişimcilerimiz zor şartlar altında İzmir'e gitmektedirler. Öncelikler Van-Kapıköy Gümrük Müdürlüğüne petrol ürünleri ithal yetkisi, bitki ve bitkisel ürün ithal yetkisi, elektronik eşya ithal yetkisi verilmeli. Böylece bölgemiz ekonomisi biraz canlılık kazanmış olacaktır. İnsanlarımız ekonomik olarak refaha kavuşacaklar. Bunları anlatma fırsatı verdiğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Osman AROLAT: Sayın KANDAŞOĞLU'na teşekkür ediyoruz . Söz sırası Sayın Mehmet ÖZÇİLOĞLU'nun, Kilis Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı.

Mehmet ÖZÇİLOĞLU (Kilis Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı): Sayın Başkanım, değerli yabancı konuklarımız, sayın misafirler böyle bir toplantının Gaziantep'te yapılmasından gerçekten gurur duyuyoruz. Bu güzel organizasyonu tertip eden arkadaşlarımıza da teşekkür ediyoruz. 50 nci yıl Gümrük gününün ülkemize ve tüm

dünyaya hayırlı olması dileğiyle sözlerime başlıyorum.

Öncüpinar gümrük kapımız 393.668 metrekare alana sahip ülkeyimizin en büyük kapılarından biridir. Sahasına 4 adet ambar, hizmet binası olarak kullanılan 21 adet kapalı alanımız mevcuttur. Kapının bitişiğinde binlerce dönüm mayınlı hazinenin arazisi, yine Gümrükler Genel Müdürlüğümüzün hizmetine sunulabilecek sahalarımız mevcuttur. 1. sınıf gümrük müdürlüğümüz 24 saat hizmet vermektedir. Ülkemizin Ortadoğu'ya açılan en büyük kapısı olan Kilis için hayati önem taşıyan Öncüpinar gümrük kapısından ülkemiz yeterince faydalanamamaktadır. Kapasitesi ve imkanları çok daha büyük olmasına rağmen Öncüpinar gümrük kapısından 2002 yılı içinde sadece 4.874.127 dolarlık ithalat, 962.204 dolarlık da ihracat yapılmıştır. İşlem hacminin, ihracat ve ithalatın bu kadar düşük olmasında bizlerden kaynaklanan etkenler olduğu gibi, Suriye'den kaynaklanan etken ve engeller olduğu da unutulmamalıdır. Örneğin Kilis'te mukim gerçek veya tüzel kişilere Öncüpinar gümrük kapısında beyanname açılmamaktadır. İhracat ve ithalatlar iç gümrüklerde yapılmakta, hem işlem yönünden ithalatçılarımıza zaman kaybına neden olmakta ve ikinci bir işlemin iç gümrüklerde yapılması da

ayrıca bir problem olmaktadır. Öncüpinar gümrük kapımız ve Suriye'nin El-selame gümrük kapısı çok yetersiz ve imkanları kısıtlı bir kapıdır. Suriye devleti bu kapının geliştirilmesi ve imkanlarının artırılması için hiçbir çaba sarf etmemektedir. Öncüpinar kapısından çıkış yapan araçlar El-selame kapısında büyük bir sıkıntı çekmektedir. Suriye ile yapılan ticarete sorunlar ülkemizden kaynaklandığı gibi Suriye'den de kaynaklanmaktadır. Suriye devleti genelde Türkiye ile ticarete soğuk bakmakta bilhassa Kilis il sınırları içerisinde olan Öncüpinar gümrük kapısında yapılan ticareti kısıtlamaktadır. Suriye makamlarınca Suriye ile ticaret yapan vatandaşlarımıza 6 aylık vizeler kolay verilmemektedir. Her vize alımında Ankara'ya gidilmesi gerekmekte maddi, manevi ve zaman kaybına yol açan bu uygulamaya son verilmesi, vizenin kaldırılması uygun olacaktır.

Güneydoğu bölgemizde sınır illerinden birinde bu Antep'de olabilir; Suriye'nin bir konsolosluk kurması artık kaçınılmazdır. Birkaç ay önce Brüksel'e gittik. Brüksel'e gittiğimizde Hollanda'ya geçiş yaptık. Geçiş yaptığımızda hangi ülkenin sınırını geçtiğimizi ancak cep telefonumuzdan öğrenebildik. Biz de komşularımızla ilişkilerimizi geliştirip böyle bir sınır tanımayan bir ekono-

mi istiyoruz. Suriye'ye yük taşıyan araçlarımızdan Suriye makamlarınca çeşitli isimler altında paralar alınmaktadır. Alınan bu paralar nakliye, ihracat masraflarımıza yansdığından Türk firmalarımızın rekabet gücünü azaltmaktadır. Suriye makamlarınca Türk araçlarından alınan paraların bir kısmını aşağıda arz ediyorum.

- Suriye'den transit geçen Türk firmalarının her aracından 1100 ile 1200 dolar

- Suriye'ye yük taşıyan Türk araçlarından ise 300 ile 400 dolar

- Türk araçlarının Halep'e girişinde garaj parası olarak her araçtan her gün için 12 dolar

- Suriye'nin kendi ithalatçısından kaynaklanan gecikmelerden dolayı Türk firmalarından ve her araçtan 12 dolar garaj parası ve 50 dolar ceza alınmaktadır.

- Yükünü boşalttıktan sonra mücbir bir sebepten dolayı 2 gün içerisinde Suriye'yi terk etmeyen araçlardan 100-150 dolar ceza alınmaktadır.

Vizesi olmayan yüklü araçlar geldiğinde, öyle boş olarak da vize vermiyorlar; araçlar vizesiz geldiğinde her vize için 23 dolar para alınmaktadır. Ülkemiz için Suriye araçlarından böyle bir para alınmaktadır. Suriye'ye yük taşıyan Türk araçları Suriye gümrüğünde bekletilerek konvoy haline getiriliyor ondan

sonra Halep'e giriş yapılıyor ve diğer şehirlere dağıtım yapılıyor. Saat 15:00 den sonra giriş yapan veya işlemi tamamlanmamış araçlar gümrük sahasında bekletilerek 1 gün sonra konvoya dahil edilmektedir. Bu uygulama zaman kaybına ve ithalatçılarımızın taahhütlerinin geciktirmelerine sebep olmaktadır. Artık globalleşen dünyamızda ticaret sınır tanımamaktadır. Dünya böyle bir gelişmeye, iyileşmeye doğru giderken ülkemiz ve komşularımız bunu görmezlikten gelmemelidir.

Din, kültür ve tarihi bir olan komşularımızla ticaretimizi azami ölçüde geliştirmemiz gerekir. Bölgemiz için çok önemli olan bir konu da sınır ticaretidir. Kaideleri basitleştirilmiş ve uygulaması kolay olan sınır ticaretine şeffaflık kazandırılmış bir yönetmelik çıkartılması ve ülkelerarası bir anlaşma yapılmasının sağlanmasını diliyoruz. Sn. Konukoğlu'nun dediği gibi komşu komşunun külüne muhtaçtır. Bu felsefe ile komşularımızla çok iyi bir diyalog kurmamız gerekmektedir. Sahası, binası, kapalı alanları ve teknik personeli ile her bakımdan yeterli olan Öncüpınar gümrük kapısında ticaret bölgesinin kurulmasını biz de diliyoruz. Çünkü bu kapımız Antep'e 60 km, Kilis'e 5 km, Halep'e 50 km, Azez'e 3 km böyle bir yerleşim merkezinde bir ticaret merkezi kurulma-

sının ülkemiz ve komşumuz Suriye açısından çok faydalı olacağı kanaatindeyim. Öncüpınar gümrük kapısında böyle bir ticaret merkezi imkanı sağlanması halinde bundan ülkemiz ve komşu devletler azami derecede fayda görecektir. Bugün ülkemizin sanayi alanında yapmış olduğu atılımlar ve ulaştığımız nokta hiç de küçümsenmeyecek boyuta ulaşmıştır. Yaşamış olduğumuz ağır krize rağmen bugün dünyanın dört bir yanına her türlü malı satacak imkanlarımız vardır. Bütün ürünlerimiz Avrupa piyasalarında rekabet edecek güce, kaliteye ve fiyat avantajına ulaşmıştır. Bu sebeple komşularımızın her türlü ihtiyacını temin edecek ve karşılayacak olan hammadde alımlarının bu komşularımızdan sağladığımız takdirde ülkemiz ve komşularımıza faydalı olacağı kanaatindeyim, teşekkür ederim.

Osman AROLAT: Teşekkür ediyoruz, söz sırası Sinan ALTUNSOY'da. Sayın ALTUNSOY Hopa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı, buyurun efendim.

Sinan ALTUNSOY (Hopa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı): Teşekkür ediyorum sayın Başkan bu organizasyonu yapanlara sayın Bakanın şahsında teşekkür ediyorum ve hem yerli hem de yabancı katılımcı-

lara da katılımlarından dolayı teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. Bir teşekkür de Sayın Mehmet Aslan'a yapmak istiyorum çünkü hep şikayet edildi kendisinden 2 teşekkür yapacağım aslında; birincisi gerçekten hayal ettiğimiz gümrüklerin tüm kapılarda gerçekleşmesi bizim açımızdan da çok önemli Türkiye'nin tüm kapıları açısından çok önemli. İkinci teşekkürüm de konuların büyük bölümünü kendisi aktardı diğer arkadaşlardan biraz zaman tasarrufu elde ettik. Sayın Başkandan benim ricam konuşma biraz uzayabilir, müsaade ederlerse sevineceğim. Efendim çok kısa olarak Hopa'dan bahsedeceğim Artvin ilinin bir ilçesi ve Hopa gerçekten çok önemli bir ilçe art alan olarak bir taraftan İran eskiden transit güzergahları ile bağlantılı halen de şu anki konumuyla gene bağlantısı olan bir taraftan da Gürcistan ve Gürcistan üzerinden Türki Cumhuriyetleri, Abhazyaya bölgesindeki sorunların halledilmesi halinde Rusya'ya en kolay geçiş hattı olan bir sınır kapısı, bir taraftan da çok sağlıklı bir şekilde işleyen bir limanı var özel bir şekilde çalışan bir liman, çok hızlı güvenilir bir liman bu açıdan çok önemli bir noktada.

Hopa ile ilgili ufak bir bilgi sunuyorum size öncelikli olarak Bunun haricinde benim Gaziantep'e bu ilk gelişim fakat son olmayacak. He-

yetler halinde bu bölgeye ve diğer doğudaki bölgelere özellikle gelmeyi planlıyoruz karşılıklı olarak ne yapabiliriz konuşma için. Diğer bir nokta olarak sayın Bakanımız burada değerler ama biz gerçekten ümitliyiz. Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın ve Gümrük Müsteşarlığının birlikte tek bir noktada toplanması ve bunun başında da Kürşad TÜZMEN gibi bürokrat olduğu dönemde de uygulamaya çok dönük bir insanın olması zannediyorum çalışanların daha önce de ifade edildiği gibi her iki kurumda da önlerini açacak, onların önünün açılması bizim önümüzün açılmasını sağlayacak ve dış ticaret konusunda sınır komşularımızla çok önemli aşamalar kat edeceğimizi düşünüyorum. Onun haricinde genel konulara girmek istemiyorum. Çünkü Sayın ASLAN gerçekten ülke bazında ne yapılması gerektiğini çok net bir şekilde anlattı. Çok ufak bir ilave yapmak istiyorum. Batı ve Amerika gibi gelişmiş ülkeler gerçekten bu bölgedeki istikrar sağlanması durumunda çok güçlü ekonomilere ulaşacak ülkelerin maalesef güçsüz kalmalarını istiyor. Bu çok öncesinde bu bölgede yapılan savaşlar, daha sonra değişik sıkıntılar ve bunların süreç içerisinde ne şekilde olduğu ortada, çünkü burada istikrar olursa gerçekten ticareti bu ülkeler kendi aralarında çok güzel bir şekilde yapacaklar ve herkes ya-

rarlanacak. Burada güçlü bir bölgenin oluşması işlerine gerçekten gelmiyor, bu çok net.

Bu şekilde Gürcistan'la alakalı olarak özellikle hazırlamış olduğumuz bir rapor var ve ben hızlı bir şekilde bunu size aktaracağım. Gürcistan bizim için hem ülkemiz açısından hem de o bölge açısından çok önemli bir ülke. Gürcistan belki bir çok kişinin aklından BDT ülkelerinden biri olarak geçebilir, belki bir çok kişi Bakü-Ceyhan boru hattının geçiş noktası olarak bilebilir Gürcistan'ı, belki Gürcistan ülkemizin önemli bir sorunu olmayan tek sınır komşusu olarak da tanımlayabilir. Bize göre Gürcistan yukarıdaki tanımların hepsini içermekle birlikte esas itibarıyla ülkemizin Türki Cumhuriyetlerine ve Orta Asya'ya hatta Abhazya bölgesindeki sorunlar halledildiğinde Rusya'ya açılma yolundaki geçiş köprüsü olan tarihsel ve kültürel bağlarımızın olduğu nüfus olarak küçük fakat stratejik olarak önemli bir ülkedir. En üst düzeyden en alt düzeye her birimle ve her yönüyle ilgilenilmeli ve yardımcı olunması gereken bir ülke olan Gürcistan'la geçmişten günümüze kadar Cumhurbaşkanı ve Başbakan nezdindeki bir hayli sıcak ve verimli geçmekle birlikte bu ülke üzerindeki ticaret hacmi ne yazık ki istenilen

seviyelerin bir hayli altında olmuştur.

Gerçekten istenilen seviyede bir ticaret hacmine ulaşmak için bizim özellikle belirlemiş olduğumuz siyasi ve idari olarak yapılması gereken konular olarak ayırdığımız noktalar var, bunları başlıklar halinde kısa bir şekilde aktaracağım ve Şubat ayının 2 nci yarısından itibaren Ankara'da açıkça bir taarruz haline geçeceğiz ve İhracat Genel Müdürü de burada, kendisini çok sık bir şekilde rahatsız edeceğiz Ankara'da.

Ali BOĞA (DTM-İhracat Genel Müdürü): Bu konuda açık olduğunuzdan dolayı teşekkür ediyorum. Efendim siyasi alanda yapılması gerekenleri 5 başlık altında topladık. Gürcistan'la yine Gürcistan'a bağlı Acara Özerk Bölgesi yönetimi arasında bazı sıkıntıların ortadan kaldırılmasını ve bu sıkıntıların atlatılmasında Gürcistan'a Türkiye olarak yardımcı olmamız gerekiyor. Bu konuda Türkiye'nin üzerine düşeni yapması gerekiyor. Çünkü aradaki ticaret maalesef oradaki sıkıntılardan dolayı bazı aksaklıklar içeriyor ve maliyeler yükseliyor.

Sinan ALTUNSOY: İkinci olarak Gürcistan'ın Abazya bölgesindeki tikanıklığın Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü muhafaza edecek şekil-

de aşılmasının sağlanmasına katkıda bulunmamız gerekiyor. Rusya hattı çok önemli, çok daha düşük maliyetlere Rusya'ya Sarp Sınır Kapısı üzerinden geçmek mümkün, bu konu da çok önemli.

Üçüncü olarak, Artvin ve Batum'u ticari ve turizm açısından birbirine entegre edecek Batum Havalimanı'nın restorasyonunun yapılarak ortak kullanıma açılmasının sağlanması gerekiyor. Bu eski Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman DEMİREL zamanında söz verilmiş Gürcistan'a. Bu bizim devlet sözümüz, daha sonraki süreçte farklı şekiller uygulanmış ama yerine getirilememiş, stratejik bir noktadır, ortak kullanıma açılması, THY'nin oraya inebilmesi bir çok açıdan çok önemli avantajlar getirecektir. Ben Salı günü Tiflis'teydim, Cuma günü de Batum'daydım. Moskova Belediye Başkanı Batum'u en kısa süre içinde ziyaret edeceklerini söylediler ve orada turizme de açık bir bölge var, komple Moskova belediyesi tarafından oraların canlandırılacağı söylendi, gerçekten Batum'u tekrar tekrar düşünüp, Nahçıvan'a verdiğimiz önem ölçüsünde değerlendirmemizde çok büyük fayda olacak.

Dördüncü olarak, bunu geçen hafta ekonomi zirvesinde de söylemişti; sınır bölgelerinde bu 50\$'lık konut fonundan artık kurtulmamız gerekiyor, önümüzde çok önemli bir

engel. Günübirlik olarak kaldırıldı ama hem turistik hem ticari hareketlerimizde tamamen kaldırılması lazım. Türkiye Cumhuriyeti'nin 50\$'lık konut fonuna, ki ticareti arttırmak ve turizmi geliştirmek için giden tüccar ve turistlerimizden alacağı 50\$'lık fona ihtiyacı yoktur, böyle bir şeyi kesinlikle kabul edemiyoruz.

Son olarak vizeden bahsedeceğim. Komşularımızla vize uygulamasını tekrar gözden geçirip, öncelikli olarak günübirlik olabilir belki, kademeli olsun diye söylüyorum, fakat tamamen bu vizelerin kaldırılması gerekiyor. Özellikle Gürcistan'da her gelen vatandaşa vize veriliyor. Gürcistan vize veriyor, biz Gürcistan'a vize veriyoruz sınır kapılarında. Fakat bir bakıyorsunuz vize 15-20\$ arasında bir maliyet teşkil ediyor, bu maliyet hem turistik hem ticari girişleri etkiliyor, kaldırılabilirse çok memnun olacağız.

İdari anlamda yapılması gerekenleri yine hızlı bir şekilde aktaracağım. Bunlar arasında Sarp sınır kapısının, İpsala ve Gürbulak örneğinde olduğu gibi bir an evvel yapışlet-devret modeli ile özelleştirilmesi ki bu konuda önemli aşamalar kaydedildi. Gürbulak da herhalde bitmek üzere, İpsala'nın açılışını zaten yapmıştık yıl içerisinde (2002), çok güzel bir kapı haline geldi. Ben üzülerek bir de şunu söylemek istiyorum.

Birçok sınır kapısında binalar falan yapılmış, bizim Sarp Sınır Kapısında binalar yapılmış, hatta fazla fazla yapılmış. İlk yapılan bir mülki idare amirliği binası vardı, daha sonra gereksiz yere ilave binalar yapıldı, gereksiz yere paralar harcandı. Hepsi atıl durumda, tekrar tamamen o ilk binaya taşınıldı ve o gereksiz harcanan paralarla İpsala modeli Sarp'ta çok önceden yapılmış olabilirdi. Bir taraftan bir şeyleri yapmıyoruz; diğer taraftan gereksiz israf ediyoruz ama gerçekten olması gerekeni yapmıyoruz; bu da bir tespit.

Kapıda yaşanan sıkıntılar ve formalitelerden bahsedeceğim. Basit şeyler fakat gerçekten tıkıyor önünüzü ve insanların orada ticari ve turistik anlamda hareketli olmasını önüyor. Gürcü tarafında giriş yapan insanların kalabalık varsa uzun süreler beklemek durumunda kalmaları, tanıdığı olanların veya para verenlerin sırasız giriş yapmaları, bekleme süresince yağmur ve bunun gibi problemlerden korunacak bir yer olmaması. Pasaport girişinden sonra gereksiz yere 3\$'lık fiş parası –bu Tiflis'te yapılmıyor fakat Acara'da yapılıyor- ve çözülmesi gereken bir konu akabinde ne kadar fotoğraf makinesi, cep telefonu, para vs eşyaların yazıldığı deklarasyon kağıdının doldurulması mecburiyeti halen o eski Sovyet Rusya döneminden kalma alışkanlıklar; bu da Tiflis'te ya-

pılmıyor, Acara bölgesinde yapılıyor. Bunlar aslında çok rahatlıkla konuşularak halledilecek şeyler, gereksiz zaman ve para kaybı. Bu paraları bizim insanımız, özellikle bölge insanı ve dışardan gelecek insanlar harcamalıdır. Bizimkiler karşı tarafa geçip Gürcistan'da, Gürcüler bizim tarafa geçip Hopa'da Artvin'de Türkiye'de harcamalıdır ki kriz dönemlerinde bile oradaki hareketliliği sağlayabilelim. Çıkış yapan insanların giriş yapanlarla aynı problemlerle karşılaşması ve özellikle otobüs geçişi varsa 1-2 saat zaman kaybı oluyor; insanlar sıkıntıdan neredeyse kapıdan geçmeyelim, mantığına geliyor.

Dönerken yine deklarasyonlar 3\$'lar vs devam ediyor. Hemen hemen tüm birimlerde alınan maaşların yetersizliği yüzünden bazı paraların isteniyor. Fakat son modernizasyon projesinden sonra Türk tarafında elden geldiğince bu tip parasal olaylar ortadan kalkmış durumda ama tamamen değil. Türk tarafında gümrük sahası içindeki binaların hantallığı, yoğun giriş ve çıkış, ithalat-ihracat dönemlerinde kullanılmak üzere aktarım yapabilmek için boş sahaya ihtiyaç varken, fazlalık binalara verimsiz yerleşim düzeni gerçekleştirilmiş ve bu kullanılmayan binalar bu şekilde duruyor. Üzülerek söylüyorum, çünkü yap-işlet-devret modeli çok önemli, biran evvel devreye

sokulması lazım. Gürcistan tarafındaki VIP salonu, Gürcistan tarafındaki free shoplar bizim Türkiye sınır kapısındakilerden çok çok daha iyi durumda. Orada önemli misafirlerimiz geldiğinde, idari misafirlerimiz olduğunda ağırlama şansımız yok ve maalesef çok kötü durumda.

Efendim hiçbir muayene yapılmadan -Türk tarafı için söylüyorum- Türk tarafında ne varsa Gürcü tarafına koyuyorlar çünkü, sağlık kontrolü adı altında işlem yapılıyor, ülke vatandaşları bir şekilde gücendiriliyor, mühür vuruyorlar geçiyorsunuz, boş yere zaman kaybı, ne anlamı var anlayabilmiş değilim. Aynı şekilde sanki Gürcistan'dan sürekli mikrop geliyormuş gibi tüm gelen araçlar ilaçlamaya tabi tutuluyor. Para alınıyor, ilaçlamaya tabi tutuluyor, fakat ne şekilde ilaçlamaya tabi tutulduğunun orada tekrar tekrar görülmesi lazım. Biz yapıyoruz, Gürcistan yapıyor, formaliteler artıp artıp gidiyor.

İki tarafta da, Gürcistan ve Türkiye'de gümrükte çalışan tüm personelde oradan gelen, giriş çıkış yapan vatandaşlara nezaket kuralları dışında davranabiliyor. Bunların önlenmesi gerekiyor. Çünkü dost, komşu ülkeleriz. Pasaportlar atılıyor, yüksek sesle konuşuluyor, bir eğitimden geçmesi gerekiyor bu personelin ve turistlere ne şekilde davranılması gerektiği çalışanlarımıza aktarılmalı.

Hopa limanı içerisinde özellikle dış ticareti ilgilendirdiği için serbest bölge oluşturulmasını istiyoruz, geçmiş dönem de istedik ama siyasi nedenlerden ötürü yapılmadı. Rize'ye serbest bölge yapılmış, hinterlandı yok. Çalışması da mümkün değil fakat serbest bölgeye çok yakın olduğu için Hopa'da serbest bölge açılmadı, inşallah bu önümüzdeki dönemde bunun gerekliliği fark edilir. Çünkü hem Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen mallarla ilgili hem de oraya gidecek mallarla ilgili çok güvenli bir serbest bölge oluşumuyla hem yurt dışından gelen mallar orada satışa sunulabilir, hem de oradan gelen mallar Türkiye ve Avrupa ülkelerine satışa sunulabilir. Bunun için çok müsait bir zemin var, aynı zamanda Batum limanı içinde bir demiryolu rampası yapılmış durumda ve bir Türk işadama Şener ARDA tarafından ülke olarak ilgilendiğimizi ve adama bir teşekkür ettiğimizi ben hatırlamıyorum. Bunun aynısı Hopa limanında da yapılabilirdi. Otuz mil mesafe var ve bu mesafe de demiryolu rampası ile bağlanabilir, maliyetler çok düşer vagonlar Hopa limanına girer ve bu şekilde maliyetleri çok düşürebiliriz. Kara yoluna oranla alternatif bir yolumuz da olmuş olur, demir yoluyla.

İhracat maliyetlerinin düşürülebilmesi için Gürcistan tarafından tek

tarafı uygulanan 'Yerbastı' maliyetlerinin ortadan kaldırılması gerekiyor. Şu an 3500 ülkeler arası anlaşmalarla Gürcistan'dan geçiş belgesi alıyoruz. Yıl içerisinde miktarlara bölünerek dağıtılıyor ve bu belgeler yeterli gelmiyor ve araç sayısının hem nakliye hem ihracat olarak çok düşmesine neden oluyor. Geçen seneki veriler on bin civarında ondan önce gene aynı civarlarda. Halbuki bu sayılar otuz kırk bine yükseltilebilir. Bundan hem onlar hem de katma değer olarak Türk tarafı menfaat sağlar. Bu konuda geçen en son Kamu Ulaştırma Komisyonunda Gürcistan'la ilgili Odalar Birliği olarak ben katıldım. Bir şey gördük, bu miktarların artması orada yapılan ulaştırma komisyonu toplantılarında olmuyor, olamıyor. Fakat Gürcistan'a özellikle siyasi ve askeri anlamda çok fazla katkımız var, bu katkıların karşılığında kendilerinin de menfaatine olacak geçiş belgelerinin artırılması veya sınırsız hale getirilmesi için Bakan, Başbakan düzeyinde gerekli görüşmelerin yapılması gerekiyor. Maliyet olarak da bir tane geçiş belgesi olduğunda 350 dolar bir tır için ödeniyor. Eğer transit gidiyorsa Azerbaycan veya diğer tarafa iki kere giriş yapıyor Gürcistan'a ve iki kere 350 dolar ödeniyor; yani 700 dolarlık bir maliyet avantajı var. Bu Gürcistan'ın tek tarafı ola-

arak uyguladığı bir şey. Onların araçlarına da özel izin belgesi çok az miktarda veriliyor Ulaştırma Bakanlığı'nca, biraz dengelenmesi gerekiyor

Ürünlerle ilgili imaj problemimiz var bunları hep birlikte çözmeliyiz. Meslek odaları, idare ve elçilikler, başkonsolosluklar ve Türki Cumhuriyetlerinde bir imaj problemimiz var. Bunu aşmak için hep birlikte bir şeyler yapmalıyız. Belki rakamsal, eğitimsel olarak bir imaj kampanyası düzenlenebilir.

Türk ürünlerine %34.7'lik bir gümrük vergisi uygulaması var. Gürcistan'da bu oran BDT içinde %12'lerde. Bu ikisi arasında belirgin bir fark var. Çok şey veriyoruz ama nedense istemiyoruz. %34.7'nin en az %12'ye çekilmesi gerekiyor. Bunu T.C. çok rahat yapabilir.

Sınır ticaretinden çok canımız yandı. Çünkü %60 gümrük vergisiyle motorin ithalatı yapıyordu; herkes ona göre kendini ayarladı, maliyetler ona göre hesaplandı. Azerbaycan'dan mal bağlantıları yapıldı. Ondan sonra Devlet durup dururken %80'e çıkardım dedi, durdu kaldı herkes. Sarp sınır kapısından %80 maliyetle yaklaşık 50,000\$ bu mallar çıkarılmadı. Biz sadece motorin istemiyoruz; motorin olacaksa %60 veya Habur'da olduğu gibi ola-

bilir. Kum, çakıl barajlar dolayısıyla bizde kalmadı, oradan alabiliriz.

Sarp sınır kapısından, Gürcistan'dan makbuzlu ve makbuzsuz alınan rakamlar var. Bir şey istiyoruz. Net bir şekilde resmi verileri bize verin. Herkese biz bildirelim; nerede ne ödemeleri gerektiğini bilsinler ve buna göre ödesinler, her tarafta değişik uygulamalar olması ihracatçılarımızın ve nakliyecilerimizin program yapmasını engelliyor.

İhracata çalışıp da ülkeye gelen tırlarımıza 1500 litreye kadar transit maliyetli motorin verilmesi gerekiyor, İstanbul'dan veya Mersin'den mal alacak Sarp Sınır Kapısına gelecek, 600 lt ile bunu sınırda tutuyor. Gümrük Müsteşarlığı artık DTM ile aynı noktada, bu hakkın verilmesi çok önemli. Artık karar verme zamanı geldi.

Hopa'da olduğu gibi ithalat yetkisinin Sarp Sınır kapısına da verilmesi gerekli. Herkese teşekkür ediyorum, bir sonraki organizasyonda sizlere Hopa'da ev sahipliği yapmaktan mutluluk duyacağımı belirtmek isterim.

Osman AROLAT: Sayın ALTINSOY'a teşekkürler. Söz Sayın Abdulkadir ÇIKMAZ'ın Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Başkanlar Kurulu Başkanı.

Abdulkadir ÇIKMAZ (Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri Başkanlar Kurulu Başkanı): Teşekkür ederim. Öncelikle Dünya Gümrük Günü'nü kutluyorum. Son konuşmacı olmam nedeniyle sözü çok fazla uzatmayacağım. Bundan önce sınır ticaretinin ne kadar yanlış olduğunu hepimiz gördük. Türkiye'ye binlerce ton çay, antepfıstığı, susam, şeker, motorin sınır ticareti adı altında girdi, haksız rekabetler oluştu, bu mallar gümrüksüz girdi. Sınır ticareti karşılıklı olmalı, sadece satalım, komşularımızdan bir şey almalıyım mantığı değil; ama tersi de yanlış. Sınır ticareti birebir olmalı.

Bundan önce karşı tarafta son derece gelişmiş bir gümrüktü. Böyle konvoylar yoktu. Ama 1980 yılından sonra maalesef zannediyorum siyasi gerginlikler veya siyasi Hükümetlerin birbirleriyle anlaşamamaları neticesinde vizeler konuldu, arabalara konvoylar konuldu, yol geçiş ücretleri konuldu. Başkanlara katılıyorum. Bugün Suriye'den transit geçen arabaların aşağı yukarı 1000-1200 dolar sadece geçişte para ödendiğini biliyorum. O bedel üzerinden de aynı bedeli de Ürdün'ün aldığını biliyorum. Biliyorsunuz ki zaten halklar arasında herhangi bir problem yok. Biz oradaki insanlarla 1960-70'li yıllardan beri çok iyi ticaret yapıyo-

ruz. Birebir güven esasına dayalı ticaretimiz var.

Çernobil olayı çıktığında radyasyon belgesi istendi, hala bazı Arap ülkelerinde bu sarı belgelerin istendiğini biliyor musunuz? Bunu da konsoloslüğünün tasdik yaparak ücret almak için yapmak istediğini biliyoruz.

Birde gümrüklerle ilgili konuşmak istiyorum. Biliyorsunuz gümrükler otomasyona geçti, gayet de güzel. Ancak otomasyona geçişle gümrük işlemlerinde bir azalma olduğunu zannetmeyin. Yine beyannameleri bir günde açıyorsunuz yine beyannameler İhracatçı Birliklerine gidiyor, yine beyannameler muayeneye gidiyor, yine beyannameler kolcuya gidiyor ve arada gümrüklerde gerekli bilgisayar donanımınız yoksa kuyruklar oluyor.

Birde teyit meselesi var. Otomasyona geçiş olmasına rağmen Türkiye'deki hiçbir gümrük diğer bir gümrüğün teyidini zamanında alamıyor. İzmir'deki uygulama ayrı, Mersin'deki ayrı, Cilvegözü'ndeki ayrı. Bu teyitlerin geç gelmesinden dolayı, 1 aydan önce beyannamelerin kapanmadığını biliyoruz. İki gün önce de bir sanayi odasının düzenlediği toplantıda bir arkadaşımız "6-7 ayda dahilinde işleme rejimi kapsamındaki beyannamelerimizi kapatamıyoruz" dedi. Ben de bizim Genel Sekretere

sordum: "Niye biz kapatmıyoruz?" o da dedi ki: "Mesele bizden kaynaklanmıyor, örneğin Hopa Gümrüğü'nden teyit 6 ayda geliyor." teyit gününde alınmadığı için ihracatçılar muzdarip durumda.

Türkiye'deki gümrüklerde madem otomasyona geçtik, gününde, arabaya çıktığı gün veya en geç bir hafta içinde beyannamelerin kapatılması lazım. Çünkü ihracatçı beyannameleri geç almasından dolayı KDV iadelerini de geç alıyor. KDV iadelerini geç almasından dolayı, ihracatçı belirli bir kaynak aktarımında bulunmak zorunda kalıyor. Gümrüklerde bu işlemleri hızlandırmak lazım.

Sayın Başkan bilir; BM Irak'a petrol karşılığında gıda satımına müsaade ettiğinde, biz "İskenderun Limanımız boş duruyor, ihracat ve ithalat işleminin hemen hemen yapamadığı bir gümrük. Limanlardan alınan çok büyük rıhtım rüsum ve vergileri var; biz bunları belirli bir süre gümrük almayalım ve bunu da Avrupa ülkelerine deklare edelim, 1980'lerde olduğu gibi İskenderun Limanımız çok iyi çalışsın. Bu limanlarda Sayın Başkan'ın belirttiği gibi, şu an bekleyen 40-50 bin tane araç hiç olmazsa çalışsın. Yol boyundaki İskenderun'dan ta Habur'a kadar Osmaniye, Urfa, Diyarbakır gibi ülkelerdeki lokantalar, nakliyeciler çalışsın. Bu ekonomiye canlılık

getirirdi. Maalesef biz bunu o zaman ki Hükümete kabul ettiremedik. Şu anki Hükümetimizden de bunu gözden geçirmesini diliyoruz.

Son zamanlardaki Irak Krizi'nin de bir an önce halledilmesinde büyük yarar var, çünkü bölgemiz ekonomisinde son 1 aydır belirgin bir durgunluk var; bu durgunluğun da ortadan kaldırılması lazım, çünkü insanlar özellikle Ortadoğu ülkelerinde kiler ihtiyaçları olmayan malları almamaya başladılar. İhracatçı bankalardan ihracat kredisi kullandığı zaman ihracat taahhüdünde bulunuyor. Irak krizinden dolayı arkadaşlarımızın büyük kayıpları oldu. Her yıl kredilerini yenilediklerinde yeni bir taahhüt doğdu. Böylece olmayan ihracatların taahhütleri meydana gelmiş oldu. İhracat taahhütlerinde birincisi yerine getirilmişse, diğerlerinin affedilmesi yönünde bölgemiz ihracatçılarına büyük faydası olacak bir çalışma olursa iyi olur.

Ahmet ŞEN: Abdülkadir Çıkmaz Bey'in sınır ticareti ile ilgili söylemlerine tabi ki katılmıyorum. Haklı yönü var. Ancak bizim talep ettiğimiz sınır ticareti il ihtiyacı, bu her zaman önümüze gelen bir olaydır. Konuyu parçalayalım, diyelim ki Hakkari; Hakkari'de işsizlik oranı %75. Ekonomik çıkmazdayız, insanımız fakirleşmiş. Eğer bölgelerdeki, bölgeler arasındaki dengesizliği aza

indiremezsek, bölgeler arasındaki sıkıntıları gün boyu çoğaltırsak bizler de Antep'teki esnafımız da, İzmir'deki esnafımız da sıkıntı çeker, sıkıntılar büyür. Ben hep sınır ticaretinden konuştum çünkü konuşacak başka bir şeyim yok. İhracatım, ithalatım yok, sanayim, tarımım, hayvancılığım yok. İran'da işime gelen maliyeti ucuz olan 1 kg domatesi Antalya'dan Hakkari'ye 250 bin lira maliyetle alabiliyorum.

Sınır ticaretini istememizin bir nedeni istihdam yaratmak; fakir, parası olmayan insanlarımıza en azından ülkemde pahalı olan, zamanında üretimi olmayan gıdaları ihtiyaçları nispetinde yedirebilmek. Hiçbir zaman ben de motorini gelip Antep'e veya İzmir'e gitmesinden yana değilim. Fıstığın Antep'e gelmesinden

yana değilim. Bugün Hakkari'den Van'a 5 noktada, Şırnak'tan Hakkari'ye halen 6 noktada güvenlik kontrolü var. Devletimiz büyüktür, bu güvenlikte de profesyoneldir. İsterse bu uygulamaları çok güzel yapar. Bu sınır ticaretinden fayda sağlarız ve ucuz maliyetli olan gıdalardan faydalanırız.

Zahir KANDAŞOĞLU: Şu anda Van'da, Hakkari'de herhangi bir üretim yoktur. İran'a sınır ticareti yoluyla sattığımız tüm ürünlerde Antepindir. Yalnız 4-5 torba fıstık geliyorsa ve Antep halkı tepki gösteriyorsa bu yanlıştır. Şu an sınır ticareti yok. Antep halkı Van'a 2 tane gözlemci göndersin. Van'da oturalım bakalım, şu anda Antep halkının ürettiği maldan kaçak yoluyla kaç çe-

şit gidiyor İran'a? Bir de buna bakmamız lazım sayın Başkanım. Antep'te her oturumda kalkıp sınır ticaretini eleştiriyorsunuz. Sınır ticareti o bölgenin ekonomik yolu olmuş. Satılan tüm mallar da sizindir.

Abdulkadir ÇIKMAZ: Her toplantıda sınır ticaretini eleştiren yok. Sınır ticaretinin kararnamesini hazırlatan biziz. Ama sınır ticaretinin il ihtiyaçları olan yönü ayırdır. Onun uygulanmasında hakikaten zaruret var. Aksi takdirde olay sınır ticareti olmaktan çıkıp, çok başka bir yöne gidiyor. Buna siz de taraftar değilsiniz. Aynı şeyleri söylüyoruz.

Zahir KANDAŞOĞLU: Sayın Başkan, şu an İstanbul'a da mazot gemilerle giriyor. Bunun sınır ticaretiyle ilgisi yok ki! Kaç gün önce bir gemi yakalandı, 800 bin ton bir gecede sokmuş. Bunun hepsinin sınır ticaretine mal edilmesi de yanlış.

Abdulkadir ÇIKMAZ: Zahir KANDAŞOĞLU Bey aslında sizinle aynı şeyi söylüyoruz. Yani Antep ona karşıymış, istemiyormuş gibi bir hava haksızlık. Bu işin tertipli, düzenli, il ihtiyaçları çerçevesinde yapılması idealdir. Hepimiz de aynı düşünüyoruz.

Osman AROLAT: Tabi çok önemli zihni model değişikliğine ihtiyacımız var. O illerin tek tek kurtu-

luşunun olmayacağı, bölgesel bir mesele olarak olaya bakmak gerektiği. Kalkınmadan söz ediyorsak, kalkınma ancak bölgesel nitelikli olabilir; sadece il sınırlarına bağlı kalkınma modellerinin sonuç vermeyeceği kesindir. O açıdan baktığımız zaman sorunu kolaylıkla çözebileceğimize inanıyorum.

Ali BOĞA: Sınır ticaretiyle ilgili sıkıntılarımızı sayın Bakanımızın da belirtmiş olduğu "sınır ticaret merkezleri çalışması"nın önemli ölçüde hafifleteceğini düşünüyorum. Ama tamamen çözer diyemiyorum. Bunu zaman gösterecek. Dahilde işleme rejimi belgeleri ile ilgili kapatmalar-daki teyitlerin firmalarımızın teminatını geciktirdiğini ve bunun firmalarımıza büyük maliyet eklediğini biliyoruz. Bunun için hiçbir zaman olmadığı şekilde bürokrasinin özellikle üst kademesi Ankara'da 16-17 saat çalışıyor. Şu anda sizin hayal edemeyeceğiniz şeyleri 3 ay içerisinde gerçekleştirmek üzereyiz. Teyidin gecikmesi noktasında sayın Çıkmaz, bir haftaya razı olduğunu söylüyor. Ben şahsen İhracat Genel Müdürü olarak ikinci güne bile razı değilim. Sayın Hopa Ticaret Odası Başkanı bizi rahatsız edebileceğinden bahsetti. Anadolu'da bir söz var Demirden korkan trene binmez. Biz orada bulunuyorsak ihracatçılar, oda başkanları ya da dış ticaretle ilgili hiç kimse

bizi rahatsız edemeyecektir. Belirtilen problemlerin büyük çoğunluğu öncelikle gümrük ve dış ticareti ilgilendiriyor. Tabii ki gümrük yönünü Umman Bey cevaplandıracaktır. Zaten müşterek çalışıyoruz. Ama bunun yanında Maliyeyi, Dışişleri Bakanlığını, milli güvenliği ilgilendiren yönleri de var. Bu yönleri de tabii ki Ankara'da masaya yatırılacaktır.

Umman HAMİTOĞULLARI:

Gümrük Müsteşarlığı olarak Almanya'daki, İtalya'daki ithalatçı, ihracatçı hangi avantaja sahipse, Türkiye'de bu işi yapan kişi de aynı imkana sahip olsun diye mevzuatımızı AB ile uyumlaştırdık. Otomasyona geçtik. Şu an ithalat-ihracatın %99'u otomasyon ortamında yapılıyor. Yani adamın bürosunda bu işi yapmasına imkan sağladık. Bunlar çok ciddi. Gümrük Uzmanları Derneği'nin ve onun mensuplarının 7 yılı doluyor. Bu tür nitelikli insanları istihdam etmeye başladık. Mevcut personelin yarısının 2003'te hizmet içi eğitime tabii tutulması söz konusu. Bütün bunları yapmaya çalışırken emsal olarak gelişmiş ülkelerdeki benzer kurumları esas alıyoruz ve onlarla yarışacak şekilde bunu yapmaya çalışıyoruz. Türkiye'nin bir yüzü bu.

İkincisi bugün daha çok gündeme gelen Türkiye'nin diğer yüzü. Bu dediğim faaliyetlerin yapıldığı iş-

lemler için temel kriter ekonomiklik. Yani üretim varsa, gidecek gelecek bir şey varsa, ona yönelik olarak hizmet sunan bir organizasyon gümrük. Ona yönelik olarak çağdaşlaşmaya çalışıyor, tüm imkanları seferber ediyor, birincisi bu. İkincisi ekonomik kriterlere bağlı olmaksızın diğer mülazamlarla yapılan birtakım işlemler. Nedir bu, mesela sınır kapıları var. Orada ekonomiklik kriteri yoktur. Onların açılmasında, kapanmasında ekonomiklik kriteri yoktur. Havaalanı, liman bunlar birazcık mevcut duruma bağlıdır. Suriye örneğini vermiştik; daha önce dokuz kapı vardı, şu anda faal olarak altı kapı var ama bu altı kapının da faaliyeti çalışan bir kapıya denk gelmiyor. Bu biraz ilişkilere bağlı. Demek ki geçmişte bu dokuz kapı çalışıyordu. Şimdi kapılar genellikle geçiş mahallidir. Kapılar ihracatın, ithalatın yapıldığı yerler değildir. Bütün dünyada bu böyledir. Onun için dile gelen 'Esendere Gümrük Müdürlüğü'nde laboratuvar var, kimyager olsa belki işlemler olacak', aslında yok olmayacak. Belki bir tane daha adam atılabilir orda kalacak, çünkü bu arz talep meselesi. Van Gümrüğünde yeteri kadar işlem söz konusu olsa otomasyon kapsamına alınacak. Niye bazı iç gümrükler otomasyon kapsamında değil? Çünkü iş hacmi yok, onu gerektirecek ithalat ihracat olayı

yok. Siz o sistemi oraya götürdüğünüzde size sadece artı maliyet yükleyecek, değişen bir şey olmayacak. Şu an 61 tane idaremiz var, bu işi %99 yapıyor. Ama bölgesel manada gayet tabii bir takım fonksiyonları var. Bunlar olacaktır. İşte sınır ticareti bölgesi. Şu an yapılan çalışmalarla ekonominin canlanmasına yönelik politikalar üretiliyor ve ciddi bir şekilde uygulamaya konulması yönünde çalışmalar büyük hızla sürüyor. Şu an çıkış beyannameleri haftalık olarak Maliye Bakanlığı'na elektronik ortamda veriliyor. Bunun bir aya kalması mümkün değil. Ayrıca bu konuda Genel Müdür Yardımcısı arkadaşşıma söz vereceğim. Ama ondan önce ben Ali Bey'in dediğine katılıyorum, yarını beklemeye tahammül olmasın. Buna yönelik de müşterek bir çalışma içindeyiz. İnşallah çok kısa sürede bunu realize edeceğiz. Yani dahilde işleme belgesinin hangi gümrükte işlem gördüğünü, ne zaman hangi bölümünün çıktığını, çıkış beyannamesine konu olduğunu, ne kadarı kaldığını gibi bu tür işlemleri görme imkanına sahip olacağız. Bu yakın bir gelecekte olacak. Abdülkadir Beyin düşündüğünün çok doğru olmadığını söylemek için bir şey daha eklemek istiyorum. Bugün buraya geldik; yarın Mersin'e gideceğiz, iki tane performans kriterini aldık. Bir tanesi Mersin'e diğeri

de Antep'e ilişkin olan. Burada neye bakıyoruz? Gerek girişte gerek çıkışta hangi işlem ne zaman başlamış, ne zaman bitmiş, işlemlerin ne kadarı 24 saat içinde bitmiş? Özellikle çıkışı önemsiyoruz. Dolayısıyla böylesi bir gecikme bundan sonra olmayacak sanırım.

Cahit GÖKÇELİK (Gümrükler Genel Müdür Yrd.): Otomasyonla ilgili bazı açıklamalarda bulunmak istiyorum. Otomasyon projesinde 1997 yılı itibarıyla 2001 yılı sonuna kadar bulundum. Bütün aşamaları içerisinde yer aldım. Otomasyon işleminin yaygınlaşması esas itibarıyla 2000 yılında başladı. 1998 yılında Atatürk Havalimanı'nda pilot uygulamamız vardı. Orada BİLGE yazılımını test ettik. Bu yazılımın hangi işlemleri ne düzeyde yapabildiğini kontrol ettik. 2000 yılında da yaygınlaştırmaya başladık. Dolayısıyla başlangıç tarihi ile 2000 yılını esas alırsanız 2 yıl içinde Umman Bey'in belirttiği gibi 61 gümrük idaresini otomasyona geçirdik. Otomasyon sadece belli bilgilerin bilgisayar ortamında tutulmasına yönelik bir otomasyon da değil. A'dan Z'ye ithalat, ihracat işleminin başlangıç aşamasından bitiş aşamasına kadar bütün süreçleri içine alan bir otomasyon. Abdülkadir Çıkmaz Bey, birçok şey otomasyonla beraber de-

ğişmedi, dedi. Ancak bazı şeylerin değiştirilmesi için bir altyapının olması gerekiyor. Belki biz bu aşamada o altyapıyı kurduk. O altyapı olmazsa onun üzerine başkaca şeyler inşa etme kabiliyetiniz de yok. Bunda sonra ne olacak? Elektronik imza dediğimiz bir müessese var. Henüz daha yaşama geçmedi. O yaşama geçtiği zaman belki o belirtilen eksikliklerimiz de kalmayacak. Gümrük İdaresi'nden hiçbir memurumuzu görmeden işlemlerinizi yapacaksınız. Ancak bilgisayar altyapınız olmazsa bunu yapma kabiliyetiniz de olmaz. İhracatla ilgili KDV iadelerinde sıkıntılardan bahsedildi. Biz Maliye Bakanlığı ile 2001 Şubat ayında bir protokol imzaladık ve Mart itibarıyla de bilgi alışverişine başladık.

Şu anda her hafta yaklaşık 30 bin beyannameyi Maliye Bakanlığı'na gönderiyoruz. Maliye Bakanlığı da kendi VEDOP sistemi içerisinde bunu vergi dairelerine açıyor. Vergi daireleri hiç gümrük idaresine yazı yazmaksızın bunları teyit edebiliyor. Bu belki 2000 yılında veya 1999 yılında hayal bile edilemeyecek bir oluydu. Çünkü ben 1997'den beri Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün istatistik bölümüne bakıyorum. Burada yaşanan sıkıntıları, ne olması gerektiği konusunda üretilenleri de biliyorum. Hakikaten böyle bir şeyin hayal edilmesi dahi mümkün değildi.

Bugün bunu gerçekleştiriyoruz ama şu tür sıkıntılar oluyor; diyelim ki bir yükümlü KDV iadesi dönemi içinde 100 tane çıkış beyannamesi ile Maliye İdaresine gidiyor. Maliye İdaresinde 100 taneden 98 tanesi sistemde gözükmüyor. En son işlem yapılan iki tanesi sistemde gözükmüyor. Vergi iadesi gündeme gelmiyor, deniyor ki iki tane beyannameniz açık gözükmüyor. Bunları belki Maliye İdaresi ile de görüşmek, bazı şeylerin çözümünü orada bulmak gerekiyor. Buna ilişkin toplantılarımız Maliye Bakanlığı ile devam ediyor. Deniz kapılarında, havalimanı kapılarında beyannamelerin kapanması ile ilgili en ufak sıkıntı olması mümkün değil. Çünkü tam otomasyon altında. Özet beyan kapatılmışsa çıkış beyannameleri de tam olarak kapatılıyor. Karada teyit beklenmesi söz konusu değil. Bizim otomasyon sistemi içerisinde uzaktan teyit denilen bir sistem var. Bütün kapılar birbirini görüyor ve bir Tır geldiği zaman özet beyanın uzaktan kapatılması ve ona bağlı çıkış beyannamelerinin otomatik kapanması şeklinde bir mekanizmamız var. Şu an çalışmayan bir büyük kapımız var. O da Gürbulak Kapısı, bu kapı şu an inşaat halinde, Gürbulak'ta bu anlamda bir altyapı yok. Ama UND'nin inşaatı bitirmesi ile beraber o sıkıntı da ortadan kalkacak.

Umman HAMİTOĞULLARI:

Bütün bunlar bize şunu gösteriyor; yaşanan gerçeğe sizin anlattığımız gerçek arasında ihtilaf var. Biz size 6 ay süre verelim. Altı ay sonra bu konuyu yeniden görüşelim.

Lütfü EKİNCİ (Mersin Gümrükleri Başmüdürü): Mehmet Aslan "En iyi gümrük idaresi, hissedilmeyen gümrük idaresidir" dedi. Ne zaman ki biz hissedilmeyen gümrük idaresine ulaşırız, o zaman gerçekten çağdaş bir ekonomiye, çağdaş bir ülkeye çağdaş bir yaşam düzeyine erişmiş oluruz. Ama bu hayali tek başımıza gümrük idaresi olarak gerçekleştirmemiz çok zor. Bunu ancak top yekun olarak yapabiliriz. Toplum olarak, devletin bütün kurumları olarak. Çünkü bizim algıladığımızı devletin diğer kurumları ya da toplumun diğer birimleri ya da sivil toplum örgütlerinin bir kısmı çok daha farklı şekilde algılıyor. Bizim kaçakçılık değil dediğimize bir başkası kaçakçılık diyebiliyor. Abdülkadir Bey'in sıkıntıları ile ilgili en çok Mersin'de olduğu için cevap vermek istiyorum. Abdülkadir Bey bir hafta dedi, İhracat Genel Müdürü bir gün dedi; ben bir saate de razı değilim. Hani MERNİS Projemiz var, iki dakika bekler misiniz, diyor. Biz gümrük idaresinde hedeflenen

arzu edilen bir saat sonra değil, iki dakika bekler misinizle bitecektir. İstenen budur. Otomasyon projesi gerçekten çok büyük bir projedir ama henüz ayakları tam olarak yere basmamaktadır. Çünkü gümrük idaresinin tek başına mükemmel olması yetmiyor. Örneğin, otomasyon projesi acenteleri de çok ön plana çıkarmıştır. Bugün Mersin'de birçok acente vardır ve bunlar tekeldir. Ancak ihracatı gerçekleştirdikten sonra acente eğer özet beyanı vermiyorsa, Abdülkadir Bey teyidi beklemek zordur. Dolayısıyla eğer iş adamlarımız, müşavirlerimiz, acentelerimiz ihracatla veya gümrük işlemleri ile ilgili diğer kurumlarımız, gümrük idaresinin otomasyonuna gerekli tepkiyi verirlerse eminim ki bu sorunları en kısa sürede aşacağız. Durmuş Bey'in eğitim konusunda bir talebi vardı. Sanırım ki eğitim konusunda hiçbir kamu kurumu gümrük idaresi kadar duyarlı değildir. Bunu gerçekten inanarak söylüyorum.

Muharrem BALATİ (Güney Doğu İplik Sanayicileri Dernek Başkanı):Burada oda başkanlarımız ve Genel Müdürlerimiz bizi çok güzel aydınlattılar ve dertlerinden bahsettiler. Bunları biz birçok toplantıda dinliyoruz. Ancak neticesini almamız biraz gecikiyor. Şimdi ben sizlere şu an başımızda olan nümerik bir hadi-

seyi aktaracağım ve onun çözümünü isteyeceğim. Eğer bu teorilerin tatbik yolu varsa değeri vardır. Yoksa konuştuklarımız konuştuğumuz yerde kalıyor, Gaziantep deyimıyla yüreğimizin şişini indiriyoruz. Güneydoğu Bölgesi, Urfa, Antep, Maraş, Diyarbakır, nispeten Mardin pamuk ipliğinin %80'ini imal eden bir gruptur. Pamuk ipliğindeki bir rahatsızlık bu bölgenin çok büyük bir rahatsızlık duymasına sebep olur. Şu anda Denizli'de 120 dolara pamuk ipliği satılıyor. Türkiye Cumhuriyetinde ve ABD'deki borsada 1 kg pamuk 1.1 dolardır. Bu pamuk bir dış ülkede iplik haline dönüyor, fisesi dökülüyor, 4 bin km yol kat ediyor, Denizli'ye geliyor ve 1.2 dolara satılıyor. Bu maddeten mümkün değildir. Şimdi soruyorum sayın gümrükçüleri, Sayın DTM Genel Müdürü böyle bir hadise karşlarına geldiğinde nasıl müsaade ediyorlar Türkiye'ye girmesine? Efendim bizim haberimiz yoktu, denebilir mi? Bunun için anti-damping gerek ama 6 ay sürüyor. Şu anda 2000 ton iplik giriyor, 2000 ton da yolda. Bu bölgedeki 7 fabrikanın belli bir zaman süreci içinde üretimlerini durdurması demektir. Bu olay uzun mudur? Gayet kolaydır. Bir ilkokul öğrencisi ipliğin maliyetini iki işlemle bulabilir. Biz bunu çok güzel formülize ettik. Eğer bilgisayarınıza bu programı işlerseniz, iki tane ra-

kamı oradaki gümrükçü arkadaş girerse dokunan bezler dahil olmak üzere maliyetini bulmak mümkün olur. O zaman da giriş kapısında ilk beyanname verilirken buna engel olabilirsiniz. Gümrük demek dış kapı demektir. Bir memleketin dış kapısıdır. Dış kapımıza hakim olamazsak içerde rahat yaşayamayız. İşte size nümerik bir örnek. Eğer bu tedbiri almazsanız Güneydoğu Bölgesi perişan olacak. Anti damping yasasının uygulanması için 6 ay zaman geçmesi gerekiyor. Yasa eğer acil bir durum varsa resen tedbir alabilirsiniz demiş. Buyrun resen tedbir alın. Lütfen iki grup birleşerek derdimize çare bulun.

Zekeriya ÖZTÜRK (Şölen Çikolata Kambiyo Müdürü): Herkesin problemi farklı. Problemlerimizi iyi niyet çerçevesinde karşılıklı saygı ve anlayış ölçüsü içerisinde iletirsek, herkesin problemi çözülebilir. Ben serbest bölgeden ihracata sırf teyitler yüzünden başladım. Mersin Gümrüğü'nden teyitlerin geç gelmesi sebebiyle ihracatı serbest bölge üzerinden gerçekleştirip, aynı gün beyannamemi kapatıyorum. Onun yüzünden Antep Gümrüğü'ne ikiyüzbin dolarlık teminat mektubu verdim. Buna rağmen serbest bölge gümrüğünün 10. aydan gelmeyen bir tane 11. aydan gelmeyen 4 tane teyidi var. Şölen Çikolata'nın buradan ihraç et-

tiği 12. aydan 4 tane teyidi var. Ama Antep Gümrüğü'nün öyle güzel bir uygulaması var. Siz diyorsunuz ki acente özet beyanı vermiyor. Biz burada beyannameyi verdikten sonra fotokopi çekmek için alamıyoruz. İkinci problem dahilde işleme izin belgesi kapsamında. DTM ile Gümrük Müsteşarlığı yetkilileri anlaşsın. Biz dahilde işleme izin belgesini kapatmak için ne gümrüğe ne de ihracatçı birliğine müracaatta bulunalım. Sadece ihracatımız bittiğinde bir tek dilekçe verelim. Bu imkanlar sizin elinizde mevcut. Ancak biz dahilde işleme izin belgesi için 3. ayda müracaat ettik 10. ayda kapattık. Bunun sebeplerinden birincisi gümrüklerden teyitlerin geç gelmesi çünkü 21 tane gümrükten yaklaşık 1700 beyannamenin teyidini bekliyoruz. 11. ayda Mersin Gümrük Başmüdürlüğü'ne teminat mektuplarımızın iadesi için başvurduk. Aynı anda Antep, Haydarpaşa, Erenköy Gümrüğüne müracaat ettik. Mersin Gümrüğü'nün dışında bütün teminat mektuplarımızın iadesini aldık. Bundan önceki dahilde işleme izin belgesi kapatmasında ise en çabuk teminat mektubu iadesini Mersin'den aldık. Bu sefer alamamızın sebebi ise memur arkadaşlarımızın değişmesi nedeniyle farklı insanlarla karşı karşıya kalmamız. Gümrükler Genel Müdürlüğü "Teyit alındığını İhracatçı Birlikleri beyan ediyorsa teminat mektuplarını

iade edebilirsiniz" demişti. Bu yazıyı da iletmemize rağmen Mersin Gümrüğü'nde teminat mektupları hala durmaktadır. Benim söylemek istediğim şu, biz ihracatçıyız, mal satmak istiyoruz. Sadece beyanname açmak istiyoruz, kapatmak yine gümrüklerin problemi; zaman kaybetmek istemiyoruz. Ne gümrüğe teyit için gitmek istiyoruz; ne de ihracatçı birliğine dahilde işleme belgesini kapatın, demek istiyoruz.

Umman HAMİTOĞULLARI:

Bir aracı müesseseye atıf var. Bir de işlemin teknik yanıyla ilgili uyumsuzluk var. Diğer açıdan az önce performans kriteri var dedim. %97'si yirmi dört saat içinde bitiyor. %3'lük pay içinde sorunlular. Spesifik olarak dile gelen iki olayla da bizzat ilgilemeyeceğim. Doğu ve Güney Doğu kapılarında sıkıntı var. Orada özellikle Esendere'ye yönelik bütçe imkanlarıyla 19 sınır kapısı var. Ödenek, bayındırlık sistemi nedeniyle sıkıntılar çıkıyor. Bundan kaçınmak için İpsala ve Gürbulak sınır kapıları için yapı-şirket-devret modeli ortaya kondu. Türkiye'ye yaraşır kapılara sahip olmak için, bu çerçevede dört tane kapımızın bu şekilde yeniden inşası söz konusu. Kapılarla ilgili ödeneklerin önce DPT'den geçmesi gerekiyor. Eğer uygun görmezse yapabileceğimiz hiç bir şey yok. İpliğin pamuktan daha ucuz ithal edilmesi ola-

yı gündeme geldi. Bizim uluslararası sistemde uyguladığımız bir gümrük kanunumuz var. Orada kıymet unsurlarının nasıl tespit edileceğine dair hükümler var. Ama beyefendinin gündeme getirdiği konu çok net. Pamuk iplikten daha ucuz olamaz, olmamalı. Bu konuda geçtiğimiz hafta içinde İthalat Genel Müdürü ile bir araya gelmiştik. Konuştuğumuz konulardan biri de bu. Referans uygulaması ile ilgili kısa bir süre içinde beklediğiniz iki bin ton gelmeden tedbir alınacak.

Ali BOĞA: Biz yıllardır bu konu ile ilgili tüm Hükümetlere çok şey önerdik. Fiyat hazırlama listeleri dahil. Örneğin; tekstil iplik için bütün dünya maliyet hesabını yapar. Bütün dünya kendi sanayisini çıkardığı maliyetin altındaki bir maliyetin ithalata izin vermez. ABD de aynısını yapıyor, İtalya da. Bizim bu konuyu çözemememiz Türkiye'ye büyük bir yatırım potansiyeli kaybetti.

Umman HAMİTOĞULLARI:

Her zaman benim ülkemdeki maliyet bütün dünyaya teşmil edilebilecek bir maliyet olmayabiliyor. Kotaya tabi ürünlerde uluslararası fiyat olabiliyor.

Lütfi EKİNCİ: Ben 1999 Ekiminden beri Mersin Gümrükler Başmüdürüyüm. Otomasyon projesine 2000 yılında geçtik. 2001 yılında

ben şöyle bir çalışma yaptım. Yaklaşık 400 mükellefe işlem hacmine göre yazı yazdım, Telefon numaramız şudur, karşılaştığınız sorunları bize bildirin. Dört yüz kişiden iki tane cevap aldım. Toplum olarak hepimizde bir önyargı var. "Acaba Başmüdür bizi kabul eder mi?" Bizim aramızda iletişim kurmamıza yardımcı olan kişilerin birbirimize aktardığı yanlış beyanlarla birbirimizi suçlamak durumunda kalıyoruz. Ben üç yıldan beri sürekli söylüyorum, bizim mükelleflerimiz hizmet verdiğimiz kişiler sizlersiniz. Sizlere kapımız her zaman sonuna kadar açık. Yaptığımız işlemlerin bir süreçler manzumesi olduğunu unutmayın. Bu süreçler manzumesinde bazı yerlerde tıkanıklıklar olabilir. Bizim memurlarımızı seçme lüksümüz yok, memurlarımızı sürekli aynı yerde çalıştırma lüksümüz de yok. Bundan dolayı işlemlerimiz de aksayabilir. Gece gündüz çalışarak aksayan işlemlerimizi minimuma indirmeye çalışıyoruz.

Cahit GÖKÇELİK: Dahilde işleme ile ilgili sıkıntıların farkındayım ve bunun çözümü ile ilgili bazı projelerimiz oldu. Şunun müjdesini verebiliriz ki iki ay içerisinde hiçbir gümrükten dahilde işleme ile ilgili teyit istenmeyecek. Bunlar tamamıyla otomatiğe bağlı yapılacak. Veri ambarı projemiz hizmete

sokuldu. İki ay içerisinde teyit işleminde gerek kalmaksızın dahilde işleme kapsamında yapılan teminatların iadesi mümkün olacak.

Katılımcı: Bölgemizde ihracat yapan arkadaşların bir deklare belgesi olayı var. Geçen yılın başına kadar ihracat bedelini peşin döviz olarak getirdiğimiz zaman bilhassa Suriye, Irak, Türki Cumhuriyetlerden parayı bankacılık kanalıyla getirmek son derece zor oluyor. Bunları ihracatçılarımız belli şekilde tahsil ediyorlar, ya kamyonların zulularında geliyor, ya da başka şekilde. Bunu efektif o-

arak bankalara getirdiğiniz zaman, ben yüzbin dolar getirdim, benim falan beyannamemin çıkışını yapın şeklinde bir işlem geçen yılın başından beri kalktı. Özellikle bizim bölgemiz son derece olumsuz etkileniyor. İhracat bedellerinin yurda getirilmesinde efektif dövizlerinin deklare belgesiz tekrar alışının yapılmasını Sayın Genel Müdürden istirham ediyoruz.

Osman AROLAT: Efendim süremiz doldu tüm panelistlere ve konuklarımıza teşekkür ediyoruz.

Bu bölümün yayına hazırlanmasında emeği geçen arkadaşlarımız Özge ÇALIŞKAN, Demet EROL, Özgür AKYÜZLÜ, Seçil TİRELI, Aliye YILDIRIM, H. Meriç ÜSTÜNKOL, Serdar AKBAŞ, Erdiç ERBAY, Sultan KUTLAY, Asuman KILIÇ, Mehmet ÖZDEMİR, Erkan ARAT'a teşekkür ediyoruz.

- > Erişim Hizmetleri
- > Güvenlik Hizmetleri
- > Hosting Hizmetleri
- > Kampüs Hizmetleri
- > Multimedia Hizmetleri
- > VISP Hizmetleri

 Koç.net

Bir de onu
gönderebilsek!

Uluslararası Kuryeniz

a TPG company

444 0 868 [http:// www.tnt.com](http://www.tnt.com)